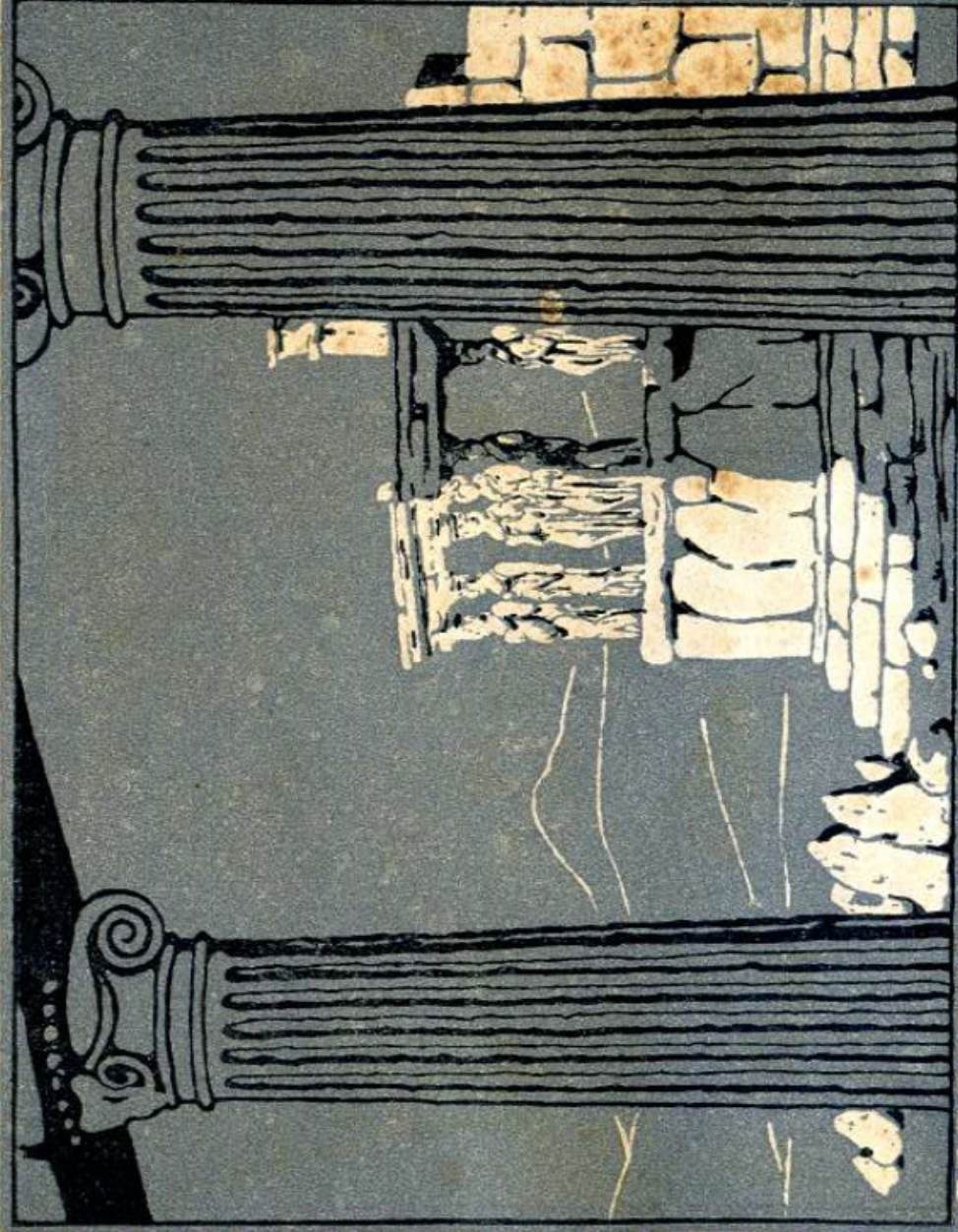

II CONGRÈS D' ATENEUS
Y ASSOCIACIONS DE CULTURA
ATENEU DE VILANOVA GELTRÚ

MINENT

II Congrés Regional de Ateneus i Associacions de Cultura

“Ateneo de Villanueva y Geltrú”

REGLAMENT

ARTICLE 1. El Segon Congrés Regional d'Ateneus i Associacions de Cultura té per objecte continuar la tasca començada en el primer Congrés celebrat a Reus, això és : «estudiar les bases en que deu fonamentarse, fins que deu realitzar i medís a 'n aqueixos conduents que deu emplear l'Associació lliure de caràcter cultural per a satisfer la seva finalitat : divulgar i enaltir l'instrucció i l'educació, i, consegüentment, ennoblir la vida i l'esperit del poble».

Prenent per base 'ls treballs del primer Congrés, quines conclusions podràn ésser modificades, si aixís se creu convenient, en vista dels nous datos i experiències qu' al segon Congrés s'aportin, dedicarà aquest preferent atenció al estudi de les orientacions que cal pendrer, per a que l'acció cultural dels Ateneus i Associacions arribi al seu màxim d'intensitat en totes les branques de coneixements que aquestes Associacions conreuan, i per a que l'esfera d'influència de les mateixes s'extengui en profit dels pobles que per manca de medís o d'esperit associacionista no han arribat a constituir Centres que vetllin i es preocupin del millorament cultural de la propia localitat i comarca.

ART. 2. Tindrà lloc a l'**Ateneu de Vilanova i Geltrú**, els dies 25, 26 i 27 de maig de 1912.

ART. 3. La llengua catalana i la castellana gaudiràn d'igual consideració.

ART. 4. Composaràn el Congrés :

Un **Comité Executiu** format per un President, dos Vispresidents, onze Vocals, quatre Secretaris i un Tresorer.

Una **Comissió de festes i obsequis**.

ART. 5. Els nomenaments del C. E. i de la Comissió de festes i d'obsequis correspon a la J. D. del A. de V. i G.

ART. 6. Es de competència del C. E. :

la designació de les Seccions, Comissions, Comitès, etc., que formaran el Congrés;

la realització dels treballs preparatoris conduents al millor èxit del mateix;

el nomenament de Presidents Honoraris del Congrés, Presidents i altres càrrecs efectius de les Comissions i demés organismes que's formin;

la delegació i conferiment de representació;

les exposicions i peticions a organismes oficials i particulars, i la redacció de documents de publicitat.

El C. E. designarà a un dels seus Secretaris pel càrrec de Secretari general del Congrés.

ART. 7. Correspon a la Comissió de festes i d'obsequis : la organització de festes i espectacles en honor dels congressistes, i el cuidado de que 'ls forasters trobin tota classe de facilitats de allotjament durant la seva estada a Vilanova.

ART. 8. Podran ésser Congressistes tots quins s'atenguin a les prescripcions d'aquest Reglament.

Al inscriure-se deuran manifestar llurs prenom, nom i residència, la Comissió o Comissions a que desitjin pertànyer, i satisfer la quota d'una pesseta. Els hi serà entregat un títol de **Congressista**, sense 'l que no podran assistir als actes del Congrés.

El Congressista que satisfassi la quota de tres pessetes tindrà dret a totes les publicacions del Congrés.

S'expedirà títol de Congressista protector a quants auxiliïn al Congrés amb subvencions o amb altre forma considerada de suficient valor a judici del C. E., i a qui satisfassi una quota de cinc o més pessetes.

S'admetran inscripcions de Congressista fins abans de la sessió inaugural.

ART. 9. Les Associacions que persegueixin directa o indirecta-

tament un fi educatiu, instructiu, científic, literari, artístic, higiènic, deportiu, etc.; queden especialment invitades a concórrer al Congrés.

S'extendrà títol de Congressista a l'entitat que s'inscriu atenent-se a les condicions senyalades pels Congressistes protectors en l'article 8; i els drets que'l títol concedeix, únicament podrà exercir-los un sol individu qui serà considerat representant de l'entitat de la qual detenti el títol.

ART. 10. El Congrés se dividirà en les Comissions que senyali el C. E.

ART. 11. Cada Comissió estarà formada per un President, dos Vispresidents, dos Secretaris, els Vocals i Vissecretaris que's reputin necessaris, i pels congressistes especialment inscrit.s.

ART. 12. Per a cada Comissió hi haurà temes **oficials, recomanats i lliures**.

Correspon al President i Vispresidents de cada Comissió la classificació de temes en els tres grups abans senyalats, i la formació del qüestionari de temes oficials i recomanats.

Les conclusions dels temes oficials deuran presentar-se a la Secretaria general, al menys, quinze dies abans de la sessió inaugural.

Amb igual antelació deuran presentar-se les memòries referents a temes recomanats i lliures.

ART. 13. Les sessions del Congrés en plè seran :

Preparatoria. — En ella deuran constituir-se la Mesa Presidencial del Congrés i les de les Comissions que estiguin encara incomplertes. De la Mesa Presidencial en formaran part una delegació del C. E., els Presidents de les Comissions i els Delegats de les entitats Congressistes presents al Congrés. El Congrés elegirà'l seu President efectiu. Se donarà compte dels temes que's desenrotllaran a les Comissions i dels seus respectius ponents.

Seràn Presidents Honoraris del Congrés : els Excelentíssims Srs. Ministres de Instrucció Pública i de la Governació; Presidents de les Diputacions de Barcelona, Tarragona, Lleida i Giro-

na; Rector de la Universitat del districte; Governador Civil de la província; Srs. Senadors, Diputat a Corts i Diputats provincials del Districte de Vilanova i Geltrú; President del Centre de Lectura de Reus; Alcalde de Vilanova; Director de la Escola Industrial, i President de la Biblioteca-Museu Balaguer.

Inaugural. — Discurs d'obertura del Congrés.

El Secretari general llegirà una Memoria sobre'ls antecedents, organització i funcionament del Congrés. La Mesa Presidencial, d'acord amb el C. E., podrà conferir nomenaments honoraris i declarar públic algún acte del Congrés.

De conclusions i clausura. — Se comunicaran les conclusions de les Comissions sobre'ls temes recomanats i lliures; s'exposaran les conclusions de les mateixes sobre temes oficials i es votaran les conclusions del Congrés. Se formalitzaran les exposicions e instancies que s'acordi cursar. Podrà decidir-se ficar lloc i temps per a la celebració d'un tercer Congrés regional o nacional anàlogue al present, i quina haurà d'ésser l'orientació general del mateix a fi de donar unitat i cohesió a les tasques de tots ells.

ART. 14. Les sessions del Congrés en plè seràn regulades i dirigides per la Mesa Presidencial, i les de les Comissions per les respectives.

ART. 15. S'anunciaràn oportunament les conferencies i demás actes que podran tenir lloc en els intervals de les sessions del Congrés y de les Comissions.

Vilanova i Geltrú, janer de 1912.

P. A. de la J. D. del Ateneu de V. i G. :

Francisco Suñé,
President.

Antón Escofet,
Secretari.

P. A. del Comité Executiu :

Leopold Crusat,
President.

Pere Fusté,
Secretari.

Memoria sobre l' organització i funcionament del II Congrés

Els treballs d'organització del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura tenen son origen en el següent ofici rebut per l'Ateneu d'aquesta vila, del «Centro de Lectura» de Reus:

«Vistos els antecedents remesos per vosté a instancia d'aqueix Comité Executiu i preses en consideració les aclaracions al Reglament d'eix «Ateneo de Villanueva y Geltrú», comunicades en fetxa 14 del corrent;

»Reunit el C. E. en sessió el día 22 acordà fer-os l'honrosa comanda d'organisar i dur a terme la celebració del II Congrés d'Ateneus i Associacions de Cultura l'any pròxim 1912.

»Acord que prengué en virtut del vot d'autorisió i confiança que li otorgà 'l 1.er Congrés reunit en sessió plena de clausura.

»I que per ordre del mateix vos comunico.

»Visqueu molts anys.— Reus, 26 de juny de 1911. V.º B.º : El President, **J. Simó.**—El Secretari, **Jaume Cabré.**—Sr. President del «Ateneo de Villanueva y Geltrú.»

Acceptada per l'Ateneu de Vilanova l'honrosa comanda feta pel Comité Executiu del 1.er Congrés de Reus, va procedir seguidament a la recerca d'adhensions entre les Corporacions oficials i Associacions de cultura, catalanes, i prestigioses personalitats que per la seva significació poguessin contribuir al major relleu dels actes del II Congrés. Al efecte, va repartir-se profusament la circular que porta la data de 1.er d'octubre de 1911.

En la nostra vila, i atenent al caràcter popular que l'Ateneu volgué donar des de 'ls primers moments als actes del Congrés, va sol·licitar-se l'apoiament moral i material i la cooperació de totes les entitats oficials i particulars. Tenim una verdadera satisfacció en fer constar el nostre agraïment al poble vilanoví, doncs han figurat com a Protectors totes les Corporacions i Associacions de Vilanova, sense ni una excepció i s'han nutrit les llistes de Congressistes ab 37 inscripcions individuals de protector i 858 de número.

També, per aquesta primera invitació, de tots els indrets de Catalunya, es reberen nombroses i valioses adhesions col·lectives i individuals. Cal notar, no obstant, que algunes de les Societats que de moment varen adherir-se no han figurat després com a Congressistes.

En sessió de 1.er de desembre de 1911 la Junta del Ateneu designà als individus que havián de constituir el Comité Executiu del II Congrés i aquest Comité, en sa primera reunió, procedí a la distribució de càrrecs, quedant constituïts del modo següent :

Comité Executiu

President : D. Leopold Crusat i Prats, representant de l'Ateneu d'aquesta vila en el 1.er Congrés de Reus;

Vispresidents : D. Francisco Suñé Bolet, President de l'Ateneu; i D. Joan Ventosa Roig, delegat del Magnífic Ajuntament de Vilanova;

Vocals : D. Gustau Galcerán, D. Pau J. Riera Soler, D. Carles Boselli, D. Pere Soler Bertot, D. Francisco Óliva Almirall, don Joan Rosic, D. Joseph A. Ribot Brunet, D. Joseph Grau Solanes, D. Francisco Garrigó, D. Joseph Castany, D. Francisco Morgades;

Tresorer : D. Juliá Artigas Calafell, Tresorer de l'Ateneu;

Secretaris : D. Antoni Escofet Pascual, Secretari de l'Ateneu, D. Pere Fusté Biel, D. Francisco Sirvent, D. Miquel Girona.

Una comissió del C. E. formada pel President i els senyors Ventosa Roig, Galcerán i Riera, procedí a la redacció del Reglament, seguint, ab lleugeres modificacions, el que s'havía utilitzat en el 1.er Congrés de Reus.

D'acord ab l'article IV va nomenar-se la Comissió de festes i obsequis, essent formada per la Junta Directiva de l'Ateneu, ab la Presidencia de D. Francisco Suñé.

Les delegacions del C. E. fóren nomenades del modo següent :

Barcelona : D. Joan Bas, D. Vifred Coroleu, D. Eduart Fontseré, D. Eladi Homs, D. Blay Vernet, D. Pau Vila i D. Joan Batllori.

Tarragona : D. Joan Babot; Lleyda : D. Frederic Godás; Reus : D. Joan Ferrater i D. Pere A. Savé; Tarrasa : D. Eduart

Giralt; Sabadell : D. Francesc Rivera; Mataró : D. Francesc Calvo; Badalona : D. Pau Rodón Amigó.

En reunions successives del C. E. s'acordà :

La divisió del Congrés en les Comissions de : Pedagogia, Educació física, Biblioteques i vulgarització, Ciències físiques, químiques i naturals, Estudis polítics, econòmics i socials, Estudis mercantils, Cultura agrícola, Cultura tècnica i Art industrial, Vida artística, Excursionisme.

El nomenament de les Meses de les Comissions, amb un ample vot de confiança a les mateixes per la redacció de temes i designació de ponències.

Conjuntament amb la Comissió de festes i obsequis se ficà un Programa, al que s'ajustaren els actes i les festes del Congrés, quines línies generals trobarà el llegidor en l'ordre seguit en la següent ressenya dels mateixos :

Día 25 de Maig, a les sis de la tarde

Sessió preparatoria

En el saló d'actes de l'Ateneu, i a l'hora senyalada, va tenir lloc la sessió preparatoria. Presidí D. Leopold Crusat, acompanyat dels Presidents de l'Ateneu i Delegat de l'Ajuntament de Vilanova Srs. Suñé i Ventosa Roig, Vocals i Secretari del C. E. i Delegats de diferents localitats. Assistiren a la reunió un gran nombre de Congressistes.

El Sr. Crusat fa una breu ressenya dels treballs preparatoris portats a cap pel C. E., ficsant d'un modo especial la norma seguida en el nomenament de les Meses de les Comissions. Declara que'l criteri adoptat respònd el desitg de que en el Congrés dominés la representació corporativa sobre l'individual, a quin efecte els càrrecs conferits ho habíen sigut gaire bé en sa totalitat a proposta d'Associacions especialitzades en les matèries que s'habíen de tractar en les respectives Comissions, reservant, emprò, un lloc en cada mesa per a una personalitat competent de Vilanova, mitjansant quina intervenció, podria en tots moments el C. E. estar al corrent dels treballs preparatoris de la Comissió respectiva.

Mercés a 'n aquesta col·laboració d'importantes Societats culturals, Corporacions oficials i Representants de la premsa regional, tenen les conclusions provisionals presentades un valor més en consonància ab el caràcter del Congrés, que no tindrien, si vinguessin avalades per una firma individual per respectable que aquesta fós.

Continúa manifestant que, seguint el mateix criteri de la mí-

nima intervenció del C. E. en la part tècnica del Congrés, s'ha deixat a les Meses de les Comissions la facultat de reglamentar l'ordre de les discussions, procurant un acord dels Presidents de Comissió al objecte de lograr la convenient unitat de reglamentació en cada una de les meteixes. Que en aquesta reunió devia proclamar-se President del Congrés i que s'honorava en trasmetre als Srs. Congressistes la proposta que unànimement habíen formulat els Srs. Presidents de Mesa a favor de D. Frederic Rahola per la Presidencia i de D. Francisco Ripoll Ortuño per la Vispresidencia.

Les dos propostes són acceptades per aclamació.

Acaba el Sr. Crusat, dirigint una salutació als senyors Congressistes, especialment als de fora de la localitat i desitjant que les tasques realitzades siguin de gran profit per la cultura patria.

El Sr. Comte de Santa Maria de Pomés, en nom dels senyors Congressistes, felicita al C. E. per l'acert ab que ha realitzat els treballs preparatoris, sollicitant que s'acordi un expressiu vot de gracies pel mateix.

Aixis s'acorda i s'aixeca la sessió.

Sessió inaugural

Se celebra a l'hora anunciada en el saló del Teatre Apolo. Composen la mesa presidencial el Vispresident del Congrés D. Francisco Ripoll, acompanyat dels Presidents honoraris don Joan Braquer, Alcalde de Vilanova, D. Josep Bertràn i Musitu, Diputat a Corts, D. Antoni Jansana, Diputat provincial i delegat de la Diputació de Barcelona, D. Josep Mestres, Director de la Escola Industrial, el President de l'Ateneu, D. Francisco Suñé i el del Comité Executiu D. Leopold Crusat. Actúa de Secretari, D. Antoni Escofet.

Ocupen llocs de preferencia en el mateix escenari, els senyors Regidors de l'Ajuntament de Vilanova, Representants de Societats adherides, Presidents de Comissions i Vocals del Comité Executiu.

El Sr. Ripoll declara oberta la sessió e immediatament cedeix la presidencia al Sr. Alcalde. Dirigeix el Sr. Braquer en nom de Vilanova una afectuosa salutació als Srs. Congressistes, assegurant-los-hi que son rebuts en aquesta vila com uns amics carinyosos de qui s'espera recullir profitoses ensenyances.

El Secretari del C. E., Sr. Antoni Escofet, llegeix una detallada i ben escrita Memoria fent l'historial de la preparació del Congrés, donant clara idea de les orientacions seguides pel C. E. a fi de que aquell resulti una obra de cultura rica en practics resultats i model de tolerancia, i ficsant les normes del seu funcionament.

Molts dels datos que antecedexen i molts dels que's trobaran seguidament figuren en la Memoria del senyor Secretari que no's publica íntegra en aquest lloc per a evitar repeticions. En

el treball del Sr. Escofet, a més d'altres consideracions interessants sobre'l Congrés que s'inaugurava i d'atinats comentaris sobre afers de cultura social, vulgarització científica i pedagogia popular, s'hi parla del fet notable i esperançador per l'esdevenir cultural de Catalunya, de que honrin la llista de Congressistes un tan gros nombre de senyores.

Relació de Congressistes Colectius

DE VILANOVA :

Magnífic Ajuntament, delegat D. Joan Ventosa Roig.
Ateneo de Villanueva y Geltrú, delegat D. Francesc Suñé.
Caja de Ahorros.
Colegio Samá.
Círculo Católico, delegat D. Francesc Vidal, Pvre.
Fomento del Trabajo, delegat D. Cristófol Colomer.
Casino Artesano, delegat D. Pere Soler Bertot.
Centro Federalista, delegat D. Joan Olivella.
Villanueva Sporting Club.
Grupo «Laboro Esperanta», delegat D. Manel Mas.
Asociación Calasancia, delegat D. Francesc Óliva Almirall.
Centre Català.
Orfeó Vilanoví.
Athletic foot-ball Club.
Joventut Tradicionalista, delegat D. Joan Escofet.
Sindicat Agrícola Comarcal.
Cooperativa «La Regeneradora Villanovesa».
Sociedad coral «L'Unió Vilanovesa».
Biblioteca-Museo Balaguer.
Unión Agrícola Industrial, delegat D. Josep Juncosa.
La Grecia Grog.

Juventud Radical, delegat D. Ricardo Ricart.
Sociedad coral «Los Pescadores».
Sociedad de Obreros panaderos, delegat D. Pere Camarós.
Sociedad «La Danza».
Comité de Defensa Social.

DE BARCELONA :

Excma. Diputació Provincial, delegat D. Antón Jansana.
Colegio Oficial de licenciados en Ciencias y Letras, delegat doctor
D. Josep Prats.
Quinta de Salud «La Alianza».
Institut Mèdic Social de Catalunya.
Comité català de salut pública.
Real Academia de Ciencias y Artes, delegat Dr. D. Eduard Font-
seré.
Sociedad Astronómica, delegat D. Eduard Fontseré.
Unión Industrial, delegat D. Josep Poc Parellada.
Institut Agrícola Català de Sant Isidro, delegat D. Santiago de
Riba.
Ateneo Barcelonés.
Societat de Geografia Comercial, delegat D. Rossend Serra Pa-
gés.
Ateneo Enciclopèdico Popular, delegat D. Ramón Martínez Gras.
Asociación de Ingenieros Industriales, delegat D. Josep Mestres
Borrell.
Institució Catalana de Historia Natural, delegat D. J. Simó Bo-
farull.
Fundació Horaciana de Ensenyansa, delegat D. Pau Vila.
Centre Autonomista de Dependents del C. i de la I., delegat don
Joan Bas Soler.
Asociación de Arquitectos de Cataluña.
Associació de la Dependencia Mercantil, delegat D. Ramón
Morgades.

Ateneu d'U. F. N. R. del districte III.
Ateneu Autonomista del districte VI.
Club Montanyench, delegat D. Baltasar Serradell.
Sociedad de Cultura Racional.
Lliga del bon mot, delegat D. Joan Piñellas.
Ateneo Obrero, delegat D. Ignaci Peris.
Centre Excursionista de Catalunya.
Colonia Vegetariana, delegat D. Ignaci Borrull Rico.
Fomento Martinense, delegats D. Isidro Mutiñó Cabanes i don
Francisco Escriu Puigdollers.
Centro de viajeros y representantes del C. y de la I., delegat
D. Rafael Salvatella Vidal.
Asociación de viajeros del C. y de la I.
Fomento de Cultura, delegat D. Narcís Pla Daniel.
Associació Euterpense dels Chors d'en Clavé, delegat D. Jesús
Pinilla.
Centre Excursionista de Lleida, delegat D. Benigne Arderiu.
Centro Monárquico Conservador, delegat D. C. Comas Do-
ménech.
Secció «Cultura» del Ateneu Gracienc d'U. F. N. R.
Associació Bonanova, delegat D. Joan Miquel.
Centro Industrial de Cataluña, delegat D. Ramón Batlle.
C. N. R. «Fivaller» - Ateneu del districte VI.
Asociacion de Alcaldes y ex-Alcaldes de barrio, delegat D. Pere
Pinart.
Ateneu O. del districte II.
Societat Econòmica Barcelonesa d'amics del país, delegat don
Rosendo Serra Pagés.
Sociedad española de Historia Natural, delegat D. Emili Fer-
nández Galiano.
Asociación de Peritos Industriales, delegat D. Llucià Novo.
Institut Català de les arts del Llibre, delegat D. Joan Fabrè
Oliver.
Academia Calasancia, delegat D. Jorge Oliva.

Ateneu d'Antics Alumnes del Antic Colegi de Sant Josep.
 Comité de Defensa Social.
 Foment de les Arts decoratives.
 Centro de Cultura Social Popular, delegat D. Rogeli Ventosa.
 El Centre Catòlic Obrer de S. Vicens de Paul, delegat D. Francisco Navarro Baltà.
 Associació de Eclesiàstics per a l'apostolat popular, delegat don Joan Fontanals.
 Academia de Joventut catòlica, delegat D. Esteba Bertrán.
 Gremi de Professors particulars de Catalunya, delegat D. Alfredo Espinosa.
 Centre de Joves per a la defensa social, delegat D. Salvador Bertrán, pvre.
 Sociedad de Atracción de forasteros.
 El Centro Moral e instructivo, delegat D. Tomás Montaner.
 Centre de Ntra. Sra. de Montserrat, delegat D. Sérvulo Soler.
 Lliga de Senyores per a l'acció catòlica, delegat donya Caritat G. vda. de Miquel i Badia.
 Patronato del Centro Obrero de S. Raimundo de Peñafort, delegat D. Francisco Ricart
 Agrupación de la Purificación de S. Francisco de Borja, delegat D. Joan Mercader.
 Congregació de la Inmaculada i de S. Lluís Gonzaga, delegat don Josep M. Pujó.
 Institut de Cultura i Biblioteca popular per a la dona.
 Ateneo O. de S. Andrés de Palomar, delegat D. J. Simó Bofarull.

DE BADALONA :

Ajuntament de Badalona.
 Sociedad Coral «El Alba».
 Fomento Industrial.
 Ateneo O. de Badalona, delegat M. Casas.

Círcul Catòlic, delegat D. Ramón Pascual.
 Centre de Ntra. Sra. de Montserrat, delegat D. Laureá Codina.
 «Cataluña Textil» (periòdic), delegat D. Pau Rodón Amigó.
 Centro Politécnico.
 Casino Apolo.
 Escola de Teixits, delegat D. Pau Rodón Amigó.

DE TARRASA :

Ajuntament de Tarrassa, delegat D. Eduard Giralt.
 Casino del Comercio.
 Argupació Regionalista.
 Centre Excursionista, delegat D. Josep Graells.
 Escola Coral.
 Grupo esperantista «Lumo».
 El Centre Social, delegat D. Josep Bernadó.

S. PERE DE RIBAS :

Ajuntament de S. Pere de Ribas, delegat D. Jaume Giralt.
 Centre Recreatiu, delegat D. Joan Milà.

S. FELIU DE LLOBREGAT :

Ajuntament de S. Feliu de Llobregat, delegat D. Pere Riera.

S. FELIU DE GUÍXOLS :

Ajuntament de S. Feliu de Guíxols, delegat D. Narcís Duràn.

SITGES :

Sociedad «El Retiro».
 «El Eco de Sitges» (periòdic).

GAVÀ :

Ateneu popular de Gavà, delegat D. Felip Solé Olivé.

VILAFRANCA DEL PANADÉS :

Asociación mutual de dependientes de escritorio, delegat D. Jaime Ferrer.

IGUALADA :

Ateneu Igualadino de la Clase Obrera, delegats D. Joan Puiggrós i D. J. Serra Constansó.

SABADELL :

La Academia Católica, delegat D. Antoni Grífuls.
Centre de dependents del C. i de la I., delegat D. Francisco Ribera.
Centre Excursionista del Vallés, delegat D. Francisco Ribera.

MATARÓ :

Ateneu O. de Mataró, delegat D. Francisco Calvo.
Sociedad «Nueva Constancia».
Associació professional de dependents del C. i de la I.
Orfeó Mataroní.
Centre Mataroní.
La Sección de Estudios varios.
Sociedad Moderna Fraternidad, delegat D. Francisco Calvo.
Asociación Pro enseñanza racionalista, delegat D. Francisco Calvo.
Foment Mataronés, delegat D. Francisco Pascual.
Círcol Catòlic de Obrers, delegat D. Joan Montaner.

ESPLUGUES :

Centre «L'Avenç».

CORNELLÀ DE LLOBREGAT :

Ateneo de Cornellà, delegat D. J. Simó Bofarull.

S. JOAN DESPÍ :

Ateneu de S. Joan Despí, delegat D. Josep Tarrés.

S. BOY DE LLOBREGAT :

El Centre Catòlic, delegat D. Joan Gumà.

BERGA :

Ateneu Bergadà, delegat President del'Ateneu de Vilanova i Geltrú.

SARRIÀ :

El Institut de S. Josep, delegat D. Jaume Pujol.
Lo Patronat Parroquial de Obrers de Sarrià baix l'advocació de la Divina Pastora, delegat D. Maria Carreto Martí.

PREMIÀ DE MAR :

Centre Catòlic econòmic Social, delegat D. Jaume Pascual Rubí.

STA. AGNÉS DE MALENYANES :

Lo Sindicat Agrícola, delegat D. Joan Llurba.
La Junta parroquial, delegat D. Mariano Bertràn.

TARRAGONA :

Ateneo Tarraconense de la Clase Obrera, delegat D. Joan Babot.
Unió Democràtica Nacionalista.
Catalunya Nova.

REUS :

Excmo. Ayuntamiento de Reus.
Centro de Lectura, delegat D. Jaume Simó.
Secció d'Estudis socials del Centre de Lectura, delegat D. Josep Ferreter.
Secció Excursionista del Centre de Lectura, delegat D. Josep Ferreter.
Secció d'Art del Centre de Lectura, delegat D. Conrat Felip.
Secció d'Arts i Oficis del Centre de Lectura, delegat R. Soronellas.

VALLS :

Cámara Oficial de Comercio e Industria.

TORTOSA :

Observatorio del Ebro.

LLEIDA :

Excmo. Ayuntamiento de Lérida, delegat D. Federic Godás.
Secció Excursionista del Liceo Escolar, delegat D. Francisco J. Kühnel.
Secció Excursionista de 1.ª Ensenyança del Liceo Escolar, delegat D. Albert Solsona Canal.
Joventut Federal N. R., delegat D. Albert Solsona Canal.
Joventut Republicana.

BORGES BLANQUES :

Centro Republicano Democrático, delegat D. Benigne Arderiu.

GIRONA :

Excma. Diputación provincial de Gerona.

PALAFURGELL :

Ateneo Palafurgellenc.

Formant un total de 161 Congressistes colectius, entre'ls que hi figuren 138 Associacions.

El nombre de Congressistes individuals ascendeix a 1.475, distribuïts entre 95 protectors i 1.380 numeraris.

Seguidament, el Sr. Bertràn i Musitu dirigeix la paraula als Congressistes. Manifesta la seva satisfacció per haver sigut senyalada la capital del districte que'll representa en Corts per a la celebració del present Congrés, i té la plena seguretat de que els resultats del mateix correspondran a les esperances de millorament cultural popular de que estan animats els seus organitzadors.

El Sr. Vila llegeix el discurs del Sr. President D. Frederic Rahola, destinat a'n aquest acte, i finalment el Sr. Ripoll dona lectura al discurs presidencial.

Els discursos dels Srs. Rahola i Ripoll s'insertan íntegres en altre lloc del present volum.

Tots els parlaments foren calurosament aplaudits per la nombrosa concurrència que omplenava el local.

El Sr. Alcalde declara inaugurat el II Congrés regional de Ateneus i Associacions de Cultura i s'aixeca la sessió.

Inauguració de la Exposició Artística

Acabada la sessió inaugural, les Autoritats, el Comité Executiu i la Junta del Ateneu, acompanyats de nombrosos Congressistes, se dirigiren al estatge social d'aquesta societat, ont estava instalada la Exposició d'artistes vilanovins, deguda a la iniciativa del senyor President del Ateneu D. Francesc Suñé i organitzada per dit senyor i el conegut paisatgista D. Alexandre de Cabanyes.

El Sr. Alcalde d'aquesta vila, D. Joan Braquer i Roger, en un breu parlament encomià la tasca dels organitzadors d'aquella manifestació d'art vilanoví, tingué frases de just el·logi pel malaguanyat artista Josep Sugranyes, en quina bona memòria i en merescudíssim tribut d'admiració s'havien instal·lat en lloc preferent, nutrit aplec de les seves obres, felicità al C. E. i declarà oberta l'Exposició.

En ella hi figuraven :

Cuadros al oli de les Srtes. Dolors Creus, Francisca Masana, Angelina Morros i dels Srs. Alexandre de Cabanyes, Manel Cusi, Angel Espoy, Ramón Espoy, Francisco Ferrer, Francisco de S. Ferrer, Joan Ferrer i Miró, Josep Juncosa Gaspar Miró, Cristòfol Montserrat, Ivo Pascual i Rafel Sala; escultures del senyor Damià Torrents; acuareles dels Srs. Josep Figueres, Joan Llaverías i Josep Sugranyes; dibuixos de la Srta. Montserrat Ventosa i els Srs. Josep Sugranyes i Rafel Sala; caricatures per En Joan Borrás, N'Enric Ricart i En Ramón Espoy; projectes

d'arquitectura dels Srs. Francisco Gumá, Josep M.ª Miró, Bonaventura Pollés i Josep Ráfols; fotografies dels Srs. Josep Espinal, Frederic Juandó, Angel Milá i Enric Raventós. L'obrer En Pau Carbonell exposa una curiosa reproducció en ferro del Campanar de l'Esglesia parroquial de Sant Antoni Abat.

Día 26

A les vuit del matí i en els locals senyalats previament, se reuniren les Comissions de Pedagogia, Educació física, Estudis polítics, econòmics i socials, Estudis mercantils, Cultura tècnica i Art industrial, Vida artística i Excursionisme. A excepció de les de Pedagogia i Cultura tècnica, les Comissions avans indicades terminaren les seves tasques, continuant el dia següent els seus treballs les dos esmentades i reunintse així mateix les de Biblioteca i vulgarització i Ciències físiques, químiques i naturals.

De tot lo referent als treballs de les Comissions s'en dona compte detallat en altre lloc d'aquest llibre.

Visita a la Escola Industrial

A les dotze es dirigiren gran nombre de Congressistes a l'Escola Industrial, essent rebuts pel Sr. Director D. Josep Mestres i diferents Professors de dit Centre d'ensenyança. La comitiva recorregué totes les dependències, aules, tallers, laboratoris, sortint tots molt gratament impresionats de la visita i dedicant molts el·logis a la Exposició de treballs dels alumnes tant en lo que pertoca als que cursen normalment la carrera de Pèrit industrial com als que perteneixen al grupu de les ensenyances d'aprenentatge.

Conferencia del Dr. Serradell

En el local Teatre del Casino Artesà, a les tres de la tarde, el Dr. Serradell, President del Club Montanyenc, donà l'anunciada conferència sobre «Excursionisme científic». Posà de relleu l'il·lustrat conferenciant, l'importància que per a l'avens de la Ciència geològica, tenen els datos aportats per les Associacions excursionistes, quan aquestes excursions estàn ben orientades. Com a comprovació de la seva tesi, dona a coneixer per medi de la projecció de una interessantíssima serie de diapositives obtingudes per la mentada societat Club Montanyenc, l'acció dels agents atmosfèrics sobre la terra. La conferència del Dr. Serradell, que prengué el caràcter de una conferència de divulgació científica, fou rebuda ab grans aplaudiments per la concurrència que omplenava el local.

Conferencia de D. Josep Agell

A continuació, i en el mateix local, el Sr. Agell, desenvolrà l'anunciada conferència sobre «Vulgarisació científica per medi del cinematògraf». El conferenciant dedicà fortes frases de censura als espectacles cinematogràfics que arreu es donen, considerant-los com un element de perniciosa educació pel públic en general i particularment pels tendres infants que hi acudeixen. Es lamentà de que un aparell destinat a contribuir poderosament a la divulgació de coneixements, que per altres medis resulta molt difícil adquirir, s'haig convertit en propagador d'escenes inmorals i repugnants. Recomenà una constant campanya per la dignificació del cinematògraf, indicant la conveniència de organitzar sessions de caràcter científic, geogràfic, històric, etc., dedicades principalment a l'instrucció dels nois i a la cultura general del poble. Seguidament es projectaren algunes cintes de caràcter científic que foren rebudes, lo mateix que les paraules del senyor conferenciant, ab gran complascència del nombrós públic.

Concurs de portades

En el mateix local, el Sr. Morgades, del C. E., donà compte del resultat del concurs de portades per a el volum del Congrés. Els treballs rebuts, foren exposats en un dels salons de la Biblioteca Museu Balaguer. El Jurat, format per els senyors D. Apeles Mestres, D. Lluís Labarta i D. Alexandre de Riquer, dictà el següent fallo :

Els abaix firmats, als qui aquest Ateneu que vosté tan dignament presideix s'ha dignat nomenar per jutjar els dibuixos presentats al *Concurs de portades* obert pel Comitè executiu del II Congrés d'Ateneus; després d'examinar detingudament els treballs rebuts, per unanimitat fallen :

1.er : Es concedeix el premi de 125 pessetes al dibuix n.º 29, que porta per lema *Koré*.

2.^{on} : Es concedeix el segon premi, consistent en 50 pessetes, al dibuix n.º 18, lema *Atenea lluitadora*.

3.er : El Jurat proposa an aquest Comitè executiu, i veuria ab gust, concedir un tercer premi de 25 pessetes al dibuix n.º 27, lema *X*.

Aquest és el veredicté que, obrant ab tota justícia i serenitat, ha cregut dever donar aquet Jurat Calificador, i que no dubta mereixerà el beneplàcit d'aquest Ateneu.

D. g. a V. molts anys.

Barcelona, a 21 de maig de 1912.

Apeles Mestres. — Lluís Labarta. — A. de Riquer.

Oberts els plecs corresponents, resultaren premiats :

1.er premi : Joan Borrás.

2.^{on} premi : Manel Riera.

3.er premi : Darío Vilás.

Festival d'Educació física

Aquest festival, preparat i dirigit pels doctors D. Artur Galcerà i D. Josep A. Ribot, tingué lloc a les cinc de la tarde a la Plaça de l'Estació, i en el que prengueren part les societats esportives «Atlètic Club», «Sporting Club», «Atlètic Montserrat», el «Sporting-Nens», i els deixebles de les escoles següents: Escola Superior dirigida per D. Vicens Sorní, Col·legi Samà de R. R. P. P. Escolapis, Col·legi de primera ensenyança dirigit per D. Enric Colet, i Ateneu d'aquesta vila.

Els exercicis s'ajustaren al següent programa:

Partit de *foot-ball* entre «Atlètic-Montserrat» i «Sporting-Nens». Partit de *basse-ball*. Carreres a peu, de velocitat i obstacles. Campionat de salts. Lluïtes. Exercicis de gimnasia rítmica. Concurs de bicicletes adornades.

Dia 27

Visita a la Biblioteca - Museu - Balaguer

A les dotze del dia 27, s'efectuà la visita an aqueixa notable institució fundada pel meritíssim patrici D. Víctor Balaguer. Foren rebuts els senyors Congressistes pel senyor Vispresident don Joan Fabré i Oliver, acompanyat d'una representació de la Junta. Recorregudes detingudament les diferents dependències, es reuniren els senyors visitants en el saló Biblioteca, ont tingué lloc la anunciada «Conferència de D. Frederic Pujulà», que s'inserta íntegra en altre lloc d'aquest volum.

Seguidament i en el saló-café del Teatre Apolo, se celebrà el «Banquet Oficial» del Congrés.

Sessió de clausura

A dos quarts de cinc se celebrà en el Teatre Apolo. Presideix el Sr. Crusat acompanyat dels presidents de les seccions y de diversos ponents i delegats.

El Sr. Crusat donà compte de que les presidencies de les diverses comissions habían acordat proposar a la Assamblea, al objecte d'abreviar la tasca, que's comuniquessin únicament en aquesta sessió les conclusions procedents de seccions en les que s'hagués manifestat una irreductible disparitat de criteri, donant-se per aprovades les que ho foren unànimement per les seccions.

El Sr. Simó, president del Centre de Lectura de Reus, promou una discussió ab la presidència sobre la manera com s'interpreta l'art. 13, acordant-se després de les aclaracions del president, declarar aprovades les conclusions que ho han estat en les comissions respectives.

Seguidament se donà lectura de les següents proposicions :

Del Sr. Riera i Soler :

«Demanant que — en atenció a haver tingut efecte varis actes del Congrés en la Biblioteca-Museu Balaguer, una de les millors entitats culturals de la localitat — es dediqui un record al generós creador d'aquella, D. Víctor Balaguer, i a D. Joan Oliva Milà, Bibliotecari que'n fou fins a la seva recent i deplorada mort, fill d'aquesta vila, relevant figura de la moderna intel·lectualitat vilanovina i fervorós apòstol de l'obra d'en Balaguer.»

Aprovada per unanimitat.

Del Sr. Comte de Sta. Maria de Pomés :

«El II C. de A. i A. de C., regonexent en la obra d'en Marcell Menendez i Pelayo una de les més grans elevacions de la ciencia espanyola en aquest segle, acorda per unànim aclamació fer constar la seva pena per la mort de tan distingit patrici, i fer constar solemniament la seva admiració i gratitut per l'acció cultural de tan eminent mestre.»

Aprovada per unanimitat.

Del Sr. Homs :

«Recullint una de les iniciatives llençades en el passat Primer Congrés Espanyol d'Higiene Escolar de Barcelona, i aprofitant un feliç moment per a l'acoblament de valiosos elements dispersos en tots els camps, s'està constituint actualment a Barcelona una Lliga Barcelonina d'Higiene Escolar dedicada a treballar amb energia per la obtenció de la Escola Higienica. Se proposa que'l II Congrés Regional d'Ateneus i Associacions de Cultura, acordi veure ab simpatia la constitució d'aquest nou organisme, i que recomani a les entitats que en ell s'apleguen que cooperin a les seves tasques dins de les respectives esferes y localitats.»

Aprovada per unanimitat.

Dels Srs. J. Simó Bofarull, Joan Ferraté, Baltasar Serradell, Francisco Suñé, Arturo Caballero i Francisco Pardillo :

«El Congrés entén que deuen ésser especialment requerits a concòrrer al III C. R. d'A i A. de C., tots aquells organismes que per a càbrer dintre la categoria de *Ateneus* tenen com a base de sa missió la neutralitat. Al efecte els estimula a refermar el concepte que de dita neutralitat tenen.

Confirma que la missió d'aquestos congressos és la expressada als articles 1.er del Congrés de Reus de 1911 i del present.

Aprecia utilíssim el conseguir la solidaritat moral i en lo possible material de dites Associacions, a quin efecte la proposa als reunits per a ulterior estudi i al vinent Congrés com a tema oficial de la Comissió oportuna.»

Solicita aclaracions el Sr. Comas i Domenec sobre l'alcanc de la paraula *neutralitat*. El Sr. Simó li contesta.

Se sospén momentàneament la discussió per la arribada del Excm. Sr. Governador Civil a qui el Sr. Crusat cedeix la presidència.

Continúa el seu discurs el Sr. Simó, i, no sent possible arribar a un acord sobre els extrems discutits de la proposició presentada, s'acordà que fós votada pels senyors Congressistes un cop acabada la Assamblea, enviant el vot per escrit junt ab el títol de Congressista, al C. E. per a que aquest trasmeti el resultat de la votació a la Comissió organitzadora del III Congrés, la que deurà tenirla en compte en la organització del mateix.

Seguidament el Sr. Governador pronuncià un discurs saludant a les entitats de cultura popular reunides amb motiu del Congrés i ponderant l'importància d'aquestes assemblees.

Retirat el Sr. Portela, continúa la sessió amb la presidència del Sr. Crusat. Se donà compte de la següent proposició firmada pel Sr. Vila :

«El firmant té l'honor de proposar al Congrés amb el fi de que les accepti per la seva aprovació les següents proposicions :

- 1.er : Que'l pròxim Congrés se celebri d'aquí a dos anys.
- 2.^{on} : Que tingui lloc a Badalona en recompensa a ser aquesta ciutat la que major contribució ha presentat al present Congrés.
- 3.er : Que per son major èxit i eficacia's nomenin un comitè regional i un altre local, designats pel C. E. del present.
- 4.^{art} i últim : Que per ésser més extensiu se donguin an els següents congressos nostres el títol de «Congrés de Cultura Popular Catalana».

Quedan aprovats per unanimitat els extrems 1.er i 3.er.

Els extrems 2.^{on} i 4.^{art} es votaràn en igual forma que la proposició Simó.

No havent-hi més proposicions presentades, el president comunica als senyors Congressistes que, per lo avençat de l'hora, el Sr. D. Salvador Albert, Diputat a Corts present a l'acte, no po-

dria cumplir ben a pesar seu amb l'encàrrec de pronunciar el discurs de clausura del Congrés.

Manifesta el Sr. Crusat el seu sentiment per tal contrarietat que priva als senyors Congressistes de poguer aplaudir l'autoritzada paraula del Sr. Albert, i encara ho lamenta més perquè, degut a'n aquesta circumstancia, ve a afegir-se an el feixuc pes que fins al moment present ha compartit amb els companys del C. E., el compromís actual de clòurer la Assamblea, dirigint sa modesta paraula als senyors Congressistes; empresa que considera tant per sobre de les propies aptituds, com de les seves aspiracions.

Regoneix ben recompensats els treballs d'organització portats a cap pel C. E., ab l'èxit assolit pel Congrés, de quin èxit en són una brillant mostra les conclusions discutides i aprovades en les comissions, i la concorrencia a tots els actes celebrats de nombrosos i prestigiosos representants de l'intel·lectualitat catalana dins totes les tendències polítiques religioses i socials.

En nom del C. E., significa el seu més pregòn agraïment a tots quants han contribuït a l'obra del Congrés, fent una menció especial de les associacions adherides i del poble de Vilanova que han respost amb un entusiasme digne de l'alta finalitat que's persegueix.

El Sr. Vinardell proposà i unànimement fou acordat, un vot de gracies pel president, qui l'acceptà ab la condició de que's fes extensiu a tot el Comitè. Aixís s'aprovà, per aclamació, donant-se l'acte per terminat.

Dia 3 de juny de 1912

Resultat de les votacions pendents

Reunit el C. E. en el local de l'Ateneu, amb la presidència del Sr. Crusat i assistint-hi els Srs. Carles Boselli, Antò Escofet, Francisco Óliva, Joan Rosic, Pau J. Riera, Josep A. Ribot, J. Ventosa Roig, Pere Fusté, Francisco Morgades i Francisco Sirvent, va procedir-se al recompte de vots sobre els extrems de les proposicions que quedaren pendents de votació en la sessió de conclusions i clausura.

El Sr. Ventosa Roig manifesta que té en son poder doscents títols de Congressista, quals titulars li han conferit la seva representació en la votació que té de celebrar-se. Demana que consti la abstenció de tots els seus representats, per considerar que la forma en que's realitza aquesta votació no es l'adequada.

La presidència li contesta que, havent-se acceptat sense protestes en la sessió de clausura la proposta de realitzar les votacions en aquesta forma, el C. E. devia complir amb aqueix acord.

Continúa el senyor president, recomanant als senyors vocals presents que's fixi clarament l'alcanc de la votació que ha de tenir lloc, al objecte de decidir sense dubtes posteriors sobre la validesa dels vots.

Es acord unànim dels reunits que la votació ha de versar sobre els extrems següents :

1.er : Proposició Simó íntegra.

De la proposició Vila :

2.^{on} : Localitat en que deu reunir-se el III Congrés.

3.er : Títol que ha de portar.

Fet el recompte de vots, resulta : 495 vots en contra de la proposició Simó en tot quant se refereix a neutralitat.

117 vots en prò de la proposició Simó.

462 vots per a que'l III Congrés se celebri a Barcelona.

242 vots en favor de Badalona.

563 vots en prò de que el III Congrés porti el mateix títol dels I i II.

10 vots en prò de que porti el títol de Congrés de Cultura popular catalana.

En conseqüència queden aprovades les proposicions dels senyor Simó i Vila, modificades del modo següent :

PROPOSICIÓ SIMÓ :

El Congrés confirma que la missió d'aquestos congressos es la expressada als articles 1.er dels reglaments del Congrés de Reus de 1911 i del present.

Aprecia utilíssim el conseguir la solidaritat moral i en lo possible material de dites associacions, a quin efecte la proposa als reunits per a ulterior estudi i al vinent Congrés com a tema oficial de la Comissió oportuna.

PROPOSICIÓ VILA :

Que el pròxim Congrés se celebri de aquí a dos anys a Barcelona.

Que per son major èxit i eficacia, es nomenin un Comitè Regional i altre local designats pel C. E. del present.

Discurs del President Excm. Sr. D. Frederic Rahola.

SENYORS :

Reingut a Madrid, per obligacions de mon càrrec de Senador, he sentit de debó no poguer correspondre al altíssim honor amb que m'heu distingit elevant-me a la Presidència del II Congrés d'Ateneus i Societats de Cultura, i ja que'm trovo amb l'impossibilitat d'estar entre vosaltres per a apèndrer lliçons de tants homes benemèrits que en aquesta sessió vos acompanyaran, vos envió aquestes quartilles escrites a corre-cuita, per a que no falti, ja que per força ma presència, al menys mon esperit.

Jo, senyors, puc ben jurar-vos que no sabria pas quina qualitat heu pogut veure en mí, què heu pogut trovar en la pobre meua persona per l'elevat càrrec de President, havent-hi tants homes de mereixements superiors als meus entre els que ara mateix vos rodejen. I he volgut creure que en mí heu volgut honorar no lo saber, perquè això està molt lluny de mí, sino l'afany de saber, aqueix temperament d'estudiant etern que en mí batega, que'm dona una sed de llegir que sembla que els llibres estimulen més, com aquella aigua fresca i regalada de Sant Pere de Roda que, segons diu bellament la vella làpida de la font, deixa per sempre més la sed de beure-la a qui un sol cop la tasta.

I és que en el fons de tots vosaltres, en el conjunt d'aqueixos Ateneus i Associacions de Cultura aquí aplegats, s'hi sent bàtrer

lo dalit de saber, lo bell desitj d'enaltir els coneixements i de conreuar la sensibilitat que fa fruir la bellesa.

Lo que més m'enamora de la nostra terra, es la paradoxa hermosa que's desprèn del nom d'*Ateneu Obrer* que porten moltes de les Associacions aquí reunides.

Ateneo, que conserva tot el sabor clàssic de la vida grega, i *obrer*, que significa l'home que viu del treball, s'ajunten en un sol nom, com sintetisant el maridatge del interès i del ideal; de la força i del esperit que és lo patrimoni de tota la cultura mediterrànea. En les excavacions que ara fem a Ampuries, s'hi descobreix aqueix lligam de les coses d'art i les coses de comers, dels ports i dels temples, de la terrassa industrial segellada per l'art que fou la característica d'aquell poble grec que deixà tantes gotes de sanc en les nostres venes.

Això mateix se reflexa en el floriment dels chors en nostres obradors, que fant lo miracle de fòndrer en un sol organisme les cigales i les formigues, armonitzant les cançons ab els cops de martell, i el ritme de les llançadores ab lo de les tonades populars.

Per això me'n ric sempre quan sento a dir que el nostre poble es un poble materialitzat, egoísta, que sols se mou per l'interès. Els que tal diuen, que vinguin aquí, i polsin la vostra febre de saber, aqueixa fal-lera d'enlairar-se, cercant goigs nous al enteniment, i esquisideses de lo sentit.

Sóm com aquella argila grega, arrencada de la terra pobre, que en la forma bella, en el motllo de bella proporció, cerca l'idealització que enriqueix i dignifica la matèria insignificant.

Ningú podrà negar-nos la fonda ansia que tenim de cultura, al contemplar-vos aquí units per extreure els vincles de la nostra perfecció intel·lectual i espiritual. Totes les preocupacions dels pobles, que somniaven ab un pervindre gloriós, sobresurten dels temes que constitueixen el qüestionari del Congrés; la pedagogia, és lo primer que os interessa, essent com és lo fonament de tota cultura, cercant la forma de que tingui arrels en la família

i en la patria, a fi de que penetri a dins de la nostra ànima, lo que no succeeix quan és abstracte i exòtica; segueix arreu l'educació física, tan indispensable en la nostra vida per a compensar l'esforç itelektual, amb renovacions d'energía, i per afabricar resistent a l'ànfora que té que contenir lo perfum. Les conferències i les biblioteques com a medis de difundir la cultura, fent-la arribar als reconcs mes allunyats i obrint ses fonts de saber pels més necessitats; l'estudi de les ciències físiques i naturals tan desdenyades en nostre país, de les quals el Doctor Carbonell i Bravo, el gran químic català, feia despendrer l'avenir d'Espanya, proclamant-ho aixís en la Memoria que envià a les Corts de l'any 12; els estudis mercantils, econòmics i socials que avui són el nervi i la substancia de la política dels pobles; la cultura agrícola i la cultura tècnica que donen valor incomparable a la mà d'obra, infundint-li la consciència de son moviment; l'art escampat per medi dels teatres, de les escoles, de les agrupacions chorals dintre dels Ateneus, que és la llum, l'essència i la perfecció, tot això bulleja en vostre qüestionari i serà objecte de vostres deliberacions.

Jo vos saludo coralment a tots vosaltres que veníu aquí a cooperar a una obra tan patriòtica i feconda per la nostre terra, i faig vots per a que no triguem a véurer, al costat del estol dels nostres obrers que claman per la cultura, els homes enriquits pel treball que sàpiguen retornar en forma d'institucions que responguin al noble afany del nostre poble, part de la fortuna que hagin arreplegat, fentse dignes de la riquesa que deù ésser un medi i no un fi.

Hi hà que recordar sempre que les grosses fortunes no són mai producte del sol esforç individual, i que cal retornar a la colectivitat una part en compensació de lo que li devem.

Convé pensar que fa més el que aixeca una escola, un museu o una biblioteca, que no pas el que construeix un hospital o un hospici, ja que per manca d'aquells, moltes vegades se fan aquells necessaris.

Tot fa creurer que 'l día s'acosta i se'n noten símptomes precursors; per això ab els ulls fixos en un demà aprop, saludo desdaquí els nostres futurs Carneggies i els nostres futurs Rockefellers, que, dintre de la nostra petitesa, aixecaràn a Catalunya les institucions de cultura que no'ns pot donar l'Estat, i qu'esperen, per a sorgir, la generositat dels millonaris, que tenen en sa fortuna l'esforç de tant de mils d'obers assedegats de cultura.

Discurs del vispresident D. Francesc Ripoll

SENYORS :

Quan l'any passat — si no recordo malament — vaig enterar-me de la celebració del primer Congrés d'Ateneus i Societats de Cultura, vaig sentir fonda extranyesa.

Jo tenia dels Ateneus obrers i societats similars més qu'una impressió, una visió : els havia vist en dies feiners i en grans solemnitats, i l'efecte que en tots dos aspectes m'havien fet — ¡perdoneume pot-ser l'injustícia! — era d'institucions mortes, allunyades de la realitat, retrassades de la vida, mantenint-se per inercia.

Recordava llocs i establiments. Pisos antiquats, no sobrats de llum. Clases de dibuix ab la Venus de Milo desfigurada bon xic per l'abús del guixaire en treuren masses d'un mateix motllo, l'Alfonso el Sabio *amb les taules de la llei*, el «Gladiador ferit» i quatre testes d'aquelles que tots coneixem ab forta antipatia per haver-les fet — o intentat fer — en tots els perfils. Per les parets, dibuixos i aiguades i olis dels alumnes sobressurtints : tots semblant-se i tots despertant-vos la memoria de cosa vista. I fora d'això, sales o aules ab taules negres, i olor de reumàtic un xic dissimulat pel baf de la gent.

En les grans solemnitats — usualment repartiment de premis — la mateixa escena, les mateixes cares i'ls mateixos discursos. Les autoritats alabant de rúbrica l'obra de cultura que'ls

Ateneus realitzen i l'oferiment del seu apoi moral i material. La junta estadificant el nombre d'alumnes i'l resultat brillant de l'ensenyança.

I per a enquadrar aquesta visió, uns programes sense relleu i unes biblioteques vestides ab donatius del Ministeri A i sobrants d'obres adquirides per compromís per l'Ajuntament B.

Sempre, sempre, sempre sortint-ne ab l'impressió descoratjada d'una obra sense significació social, sense fesomia propia.

¿Quin follet d'aquells que a la nostra Catalunya per tot se fiquen havia anat a animar el cos xaruc d'aquestes entitats, inspirant-li la santa idea de preocupar-se de sa vida? ¿Cóm els nostres Ateneus obrers i entitats genèricament denominades Societats de Cultura s'aplegaban en la forma moderníssima del Congrés?

Compendreu, senyors, que havia d'extranyarme aquell sobtat retorn a la vida del progrés, com sobta el trovar-vos al enfront de persona a qui creieu morta.

I el Congrés se celebrà a Reus, i seguí encuriósit son desenrotllo, i m'impresionà de debó més d'una nota vibrant, d'esperança, que allí's donà.

¡Poc podia pensar aleshores que per massa honor meu i per dissort vostra, me correspongués poc menys que inaugurar les tasques d'aquest II Congrés!

Del honor a tots vos en dono mercés, fent-vos ademés gracia d'aquells jocs de paraules que encar que en mí fóren de sincera modestia, estan desacreditats. De la vostra dissort en tenir-me que escoltar, vos en alleugeriré tant com pugui, i encar per lo poc, perdoneume.

* * *

«Tant de sobre-taula en la casa dels senyors després de retirar-se les senyores, com en los hostals del poble en dia de mercat, en la taberna, etc., l'assumpto que, apart les qüestions polítiques corrents, sol excitar un interès més general, és el

cuidado de les besties. Al retorn d'una partida de caça, és quasi segur que la conversa recaurà sobre la criança dels caballs i gossos, sobre sa genealogia i condicions particulars. Quan en el camp els llauradors veïns tornen de l'Església cap a ses cases, generalment també parlen del sermó, del temps, de les collites i del bestiar... Pere i Joan al comparar ses respectives observacions fetes al estabte o al corral, manifesten més o menys coneixements de les condicions dels porcs o de les ovelles que tenen sos amos i dels efectes que produeixen aquest o l'altre sistema de criarlos. No és sols en les poblacions rurals aont constitueix això el tema preferit de les converses, sino en les ciutats també.

.....
Durant aquestes converses de sobre-taula o en altres hores de passatemps consemblant, ¿quí sent dir res sobre la criança dels nois?»

Això deia l'Spencer ja fa alguns anys, referint-se a Anglaterra, i això podem repetir nosaltres avui, en quant a l'abandó en que's té la tasca educativa de la nostra joventut i a lo molt poc que preocupa a l'opinió pública tant important problema.

Si diferencia hi hagués entre el poble de l'Spencer i el nostre, entre les preocupacions de la seva i la nostra gent i comparessim, no'n sortiríem pas guanyant. Hem arribat en aquest punt en la nostra devallada a un aital estat de postració, que si quelcom podem esperar, és que al donar-nos-en compte, fem la crisi envers una millora. Es més; crec que aquesta reacció cap a la vida nova, l'estem ja iniciant sens donar-nos-en compte i l'esteu practicant vosaltres aplegant-vos per a millorar la vostra feina en aquestos congressos.

Perquè la situació de nostra Patria davant d'aquest altíssim problema a tots ens sembla tràgica sols en un moment: quant ab tota l'il·lusió de pares ens és arribada l'hora de treure'ls fills de casa per a que aprenguin les primeres lletres.

No se'm borraràn mentres visqui, els anys per molts conceptes venturosos de la meva vida escolar. Anys i anys de col·legi, i

no pocs tampoc de vida universitària. Tot lo d'aquell temps que no'm va lligat amb mos recorts de l'ensenyança, me sembla delitós. El recort dels bons mestres, paternalment afectuosos fòra de classe, els amics, els jocs, els carrers i plaçes, de nostres passejades, els veïns botiguers de la meva escola, fins els passants habituals en hores fixes pel davant del lloc d'ensenyança: tot ho recordo ab goig intensíssim de somni somrosat, mes totes les remembrances se m'entelen quan penso en les classes, en les llistons, i en l'immensa llargaria dels cursos.

No puc oblidar l'efecte d'inutilitat i de suplici que'm feia tot allò. No podia capir perquè se'm feia apèndrer coses, idees i conceptes completament deslligats de tota preferència per a mon esperit, i sense que res tinguessin que veurer ab el mon que m'envoltava. I ningú m'explicava perquè ho aprenia, i el mestre no's preocupava gens ni mica de que ho capís, castigant-me tant sols quan me fallava la memoria i'm mancava una paraula, justament la mateixa d'aquell tros acotat per ell entre parèntesis en el llibre el dia avans. Sentia força sovint la contradicció que'm desorientava entre lo que aprenia i lo que veia o'm feien fer fòra de classe; i'm recordo acostumat-me a l'idea de que allò era aixís, perquè sí, com era trist, però era, que hi haguessin nits i hiverns, i era dolorós i fatal, però era, que la gent que estimàvem se morís.

I sortí del col·legi ab tota l'il·lusió de que aquell suplici s'havia acabat, i'm trobí a l'Universitat ab que altre comensava. I torno a recordar — salvant raríssimes excepcions i sobre tot una de molt benaurada, la del gran mestre de grec el Dr. Balari — tasques i llistons, programes i llibres, imposats, obligats i apresos per la mateixa raó del pont de Lleida. Perque sí. Perque tot allò s'havia de passar com una malaltia de joventut, com un camí forçat per a arribar a un terme que la fatalitat m'imposava.

Ja amb tots els títols reglamentaris, com tots els professionals, vingué dia que'm trovà llicenciat d'aquell presiri, verge de nocions útils a la vida, havent gastat una joventut en l'estudi de

coneixements fraccionaris, sens cap relació entre ells, sens aplicació pràctica.

Quan ja després de molts anys arribà l'hora tràgica de que avans vos parlava, en la necessitat de portar mos fills a estudi, ¡quin dolor més intens al trovar-me amb que les escoles i col·legis continuaven igual i que, per lo tant, havia de castigar-los igualment al treball forçat d'estudis inútils!

D'eix modo generacions i generacions van sortint de les aules mancades de cultura, exposades a tota mena de prejudicis e impotentes per a la competència, assedegades de coneixements e impotentes per a assolir-los amb la deguda metodització per a que esdevinguin fructuosos. Divagant segons les idealitats de moment o'ls capritxos de la moda. Eterns protestataris. Animes tristes que vejem escolar els anys sens fè, anant-la perdent a cada pas sobre totes les coses que'ns envolten i que momentàniament ens haigin produït entusiasme.

En aquesta situació d'esperit seguí les tasques de vostre primer Congrés, i'm trovo entre vosaltres al començar les del segon i tant de bo poguéssiu assegurar per a escoltar i apèndrer ab les ponències encomenades a homes de saber, que, reaccionant sobre'l medi que'ls envolta, sens criticar que hi haigi qui's preocupi fortament de la cria del bestiar, «se preocupin i cridin l'atenció sobre l'alta i preferent importància de la cria del home.»

Si les reunions com la present no tinguessin l'importància intrínseca de les conclusions a que s'arriba, senyaladores d'orientacions, tindrien la molt transcendental de somòurer l'opinió, atrayent-la cap a la reflexió d'aquest problema educacional, i la d'enfortir, ab el propi exàmen de consciència que tots ens vejem obligats a fer, les institucions que s'hi apleguen.

I repetint-los aquests actes, les anirem coneixent aquestes obres de cultura, o les reconeixem els que les teniem mitj oblidades, i coneixent-les les estimarem, i quedaràn salvades i fugiràn de la mort en que les creïem vèurer; que allà aón el poble hi posa amor, hi porta vida.

Mes permeteu-me que, declarant-me el més incompetent de tots vosaltres, vos cridi l'atenció sobre una feina a fer *per tots* si volem que grani la llevar que's llensi.

Es desgraciadament cert que estem els catalans tarats d'un **exagerat** individualisme, i que renegant-ne tots, tots pequem d'aquest defecte. Emprò ab tot i'l mal immens que això significa pel progrés de la Patria, no és pas per a mí l'individualisme *individual* el que més ens perturba, sinó el que, per a ferme entendre barbarament, denominaré individualisme *social*.

Essent individualistes, tenim una munió de societats per als més divergents fins de la vida. S'ha pogut vèurer nostre orgull, i'ns ha sigut possible aixoplugarnos sota una bandera, blanca o roja, i contribuir, sinó ab nostre ànima, al menys ab la forma passiva de pagar quòtes, a empreses colectives. En canvi lo que no ha sigut possible, és que aquestes empreses que en definitiva no tendeixen més que al fi suprem en aquesta terra, d'ennoblir-nos, de millorar en qualque aspecte nostra existència, se relacionin... ¡no!... encare més que relació: se subordinin a una disciplina de conjunt que a totes milloraria, fent-les més eficasses.

Encare soc tímit en l'apreciació. Lo que quasi no's pot conseguir, és que nostres entitats de totes menes no's mirin com a enemics, estimulants-se mutuament per a perjudicar-se, pe ra despreciar-se, en lloc de competir per a perfeccionar-se. ¡A quantes i quantes reunions hi tingut que assistir trovant-hi manca de representacions, per la sola raó d'haver-la convocada tal societat o de celebrar-se simplement en el local d'aital altre! ¡I quants i quants ratos he esmersat a voltes, al serne convocant, estudiant ab tota cura, com si fos un greu problema, si'l convit el començaria per l'esquerra o per la dreta, pels de dalt o els de baix!

I mentres aquest individualisme societatari subsisteixi, ha de costar molt més, s'haurà de gastar molt major esforç ab menys profit per a la tasca comú d'aixecar el valor moral de nostre poble, perquè o s'oblidan actuacions que són transcendents o s'en repeteixen d'altres que són innecessaries.

Aixís en mon pobre concepte, per exemple, sobren, sobretot a Barcelona, escoles primàries mantingudes per societats, cooperatives de reduït nombre de socis, centres polítics desconeguts, per sa petitesa, associacions de varies classes que porten una vida molt migrada, destinant una part de son pressupost, ridícolment insignificant, a ensenyar als fills de socis. ¡Compteu com han d'anar de mestres, alumnes i locals! Un hi arriba a anyorar aquelles tenebroses escoles públiques que avui s'anomenen «Nacionals» i que, lo mateix en ciutats que en pobles, totes poden a urinari.

En canvi ens falten arreu escoles professionals, si humils, força interessants i que fóren, moltes d'elles, socialment reproductives. En els pobles, les típiques de sa petita indústria o de sos arts manuals; que, en gran majoria van desapareixent per manca de conreuadors. Jo n'he vist la manca recurrent la Ribera del Ebre. El sòl de moltes cases està allí afermat ab palets de riera de petit tamany i de diferent color, colocats de cantell, formant dibuixos, quiscun força original. Se'n troven exemplars centenaris en cases antigues. Avui va desapareixent perquè no hi ha, fora d'algún paleta vell, qui ho sàpiga fer. N'hi hauria prou amb que a Tortosa hi hagués una escola d'arts, i en ella qui estudiés i ensenyés aquest treball de la terra, per a que, en pocs anys, aquesta interessant manifestació d'art se perpetués.

I com aquest, el de terrisseria, el de teixits de palma, la torneja, la boteria i tantes i tantes indústries de menuda importància si voleu, però força captivadores.

Tot fóra possible si hi hagués aquesta solidaritat entre les empreses culturals, perquè cada una d'elles podria atèndrer desfogadament a un fi concret, esplèndidament dotat aleshores ab l'ajuda de totes les societats; les quals estalviarien encar diners, suprimint el gasto que ara significa el manteniment de les menudes escoles que per vanitat, més que per altruisme, avui sostenen. I s'establirien l'intercanvi d'escolars, els cursos circulants; i nostres joves pujarien ab una visió de conjunt que'ls faria igual-

ment interessar per totes les manifestacions de l'esperit; i tindrien obertes totes les biblioteques que d'eix modo s'especialitzarien.

No ho sé si aquesta tasca és prou digna d'un Congrés ni si donaria prou marge a una Ponència. Sé que és una tasca a fer per tots, a tot arreu i a tot hora: d'apostolat, de disciplina interna, en que cada hu de nosaltres ens despreguem d'egoïsmes i sapiguem imposar-ho a nosaltres mateixos en primer terme, per a rentarnos de tot pecat, i als que'ns entornen per a redimirlos.

Sé que és feina que's predica fóra de casa. Que ha arribat a constituir materia d'estudi pels teoritzants. En el programa de 1901-902 de l'Escola de moral i pedagogia, interior de l'«Escola d'alts estudis socials» de París, fou estudiat, baix la direcció i presidència de'n Bourgeois, i ab la cooperació de'n Duclaux, Boutroux, Gide i Buisson, aquest en aparença senzill tema de «Solidaritat» i constitutiu, després, d'un volum titulat «Assaig d'una filosofia de la Solidaritat» (París-Alcan-1902).

I sé que és feina que també fóra de casa es fa depressa, perquè gent de bona voluntat l'ha sentida aquesta solidaritat, l'ha apresada en la naturalesa, que'ns l'ensenya contínuament, esterilitzant les terres del plà quan a les montanyes s'abaten els boscos, inutilitzant el progrés d'un Estat quan una sola de ses parts viu en la barbarie, emporuguint als beneïts de la fortuna, si la deshereditada el mira de fit.

Agafó qualsevol Revista, qualsevol llibre de llengua que jo entengui, i'm trovo devant d'un mon que bull i, sobre tot, on tot se relaciona ab l'únic propòsit de fer un avenir estable per a la pobra humanitat. Les institucions socials, agafant tots els moments i totes les situacions de l'home, preocupant-se d'ell en totes les edats: de la mare quan ha d'infantar, per a que dongui fills robustos; d'aquests en son alletament, per a que's criïn forts; de la canalla abandonada, per a que no tornin en crim el crim de la Societat que'ls oblida; del ja criminal per a que's corregeixi; del sà i bò, donant-li aprenentatge útil, immediatament reproductiu, ja en l'escola o en el taller molts cops. Guiant-lo, després,

acompanyant-lo per a que no's perdi. Dels retrassats física o intel·lectualment, dels ja inútils. I dels homes i dones en sos treballs, i en sos paros de feina, i en sos accidents i en la seva invalidesa i en la seva vellesa, i en la mort per a que acluquin els ulls tants anys oberts entre miseries, sens por de que sos òrfens quedin al carrer i en el desampar.

I aquestes institucions, agermanades, lligades ab llassos de fraternal correspondència ab les escoles, ab l'educació i ensenyança que'ls fassi dignes d'aquelles institucions, completant-les i acabant-les, o completant i acabant la seva obra. Lligues i societats per tot: les d'higiene per la sanitat del cos, les morals per la sanitat de l'ànima. Tots els aspectes de la vida escolar, totes les atencions post-escolars estudiades, discutides, examinades i controlades, perquè res és superflu.

I, barrejant-se ab unes i altres, les associacions per a la cultura física, els jocs, les excursions, els viatjes, les visites colectives a museus, fàbriques i tallers; per a que sentin les impresions estimulants dels grans espectacles de la natura o els refinats productes de l'enginy de l'home...

Tot solidaritzat, unit estretament per a portar al individu la seguretat de son demà tranquil, i a la societat aquella satisfacció de que compleix son deure.

I giro els ulls a casa i ab tot i veure ab simpatia, sà i enllà, institucions ben orientades i entusiàsticament sostingudes, trovo que sa feina es aïllada, dispersa i molts cops per això mateix sens eficacia.

Heus-aquí una tasca ben profitosa a fer per tots i ben digna d'ésser dirigida per vosaltres, senyors, en aquests i futurs congressos d'Ateneus i Societats de Cultura. Sols aixís haurem servit de cor a nostra patria i haurem sigut dignes d'aquests temps.

Un sacratíssim desitj de justícia volta per tot lo mon. Cap conflicte, per allunyat de nosaltres que sorgeixi, ens és extrany. Ens sentim lligats a tots els pobles de la terra per una simpatia íntima. Talment sembla que s'acosti la plenitud dels temps, en que

definitivament l'amor ens regeixi com únic sobirà. Que aquest temps benaurat s'aproximi o s'allunyi; que nostra patria hi sigui o no en aquesta comunió fraternal, a vosaltres societats de cultura, fetes del poble i pel poble, toca en gran part ajudar-hi.

A vosaltres en comunió immediata amb totes les societats econòmiques-socials. Tornant de l'aïllament que és mort, a la relació que és vida. Confonent vostre ideal ab l'ideal de tots, que'l de tots a la fi és un mateix: augmentar la felicitat de l'home.

Aquest ideal que no sabria pas com expresar-lo en termes propis, i que per a acabar jo l'expressaré com fou gravat en mon cor i com el servo dins de mí i m'és guia en mes accions.

*
* *

Se tractava a París de constituir una «Cooperativa de vacances» per allà l'any 1902 i'n Gustau Fery feia una campanya plena d'espiritualitat per a que les pobres *midinetas*, les gracioses modistes o talleristes franceses, poguessen refer-se a la canícula de sos treballs de tot l'any, i apartar-se del vici, temptador com mai en temps de vaga forçada per falta de quefers. An aquesta campanya hi respengueren tot seguit els alumnes de l'Escola Normal Superior, antics companys d'en Fery. En Millerand, aleshores ministre, les hi facilità el viatge, procurant-les-hi econòmic; dos bones dames hi ajudaren. El partit socialista feu seva l'idea. Les favorescudes s'hi entussiasmaren. La solidaritat que predico estava ja en peu de guerra i l'obra florí, llogant-se una casa admirablement situada a prop del mar a la península de Larconest.

An aquella campanya tota la premsa hi donà caliu i en un dels periòdics francesos, «Pages libres», que ab més escalfor covaren l'idea, hi aparequé aquesta frase:

«Els poetes ens han promés, que dia vindrà en que tots els homes tinguin pa i roses.»

Senyors: heus-aquí el programa de tots, el que a tots ens ha de lligar, juntant les nostres obres; que dia ha de venir i hem

de fer que no trigui gaire, en que tots els homes que visquin a Catalunya, o a nostra terra vinguin, tots els seus fills de demà, puguin beneir nostra memoria, si hem sapigut preocupar-nos de que ells tinguin assegurats el pa i les roses.

Conferencia den Frederic Pujolà

SENYORS :

Si les idees que vaig a exposar haguessin pres una forma susceptible d'ésser enmotllada en un llibre o en un discurs, jo no molestaria pas la vostra atenció en aquest moment amb la lectura d'aquestes pàgines. Perquè la forma qu'han pres és la que, jo entenc, respòn a la d'una conferencia, soc aquí amb ella avui en companyia de vosaltres. Per la qualitat de la materia i la manca de confiança en la meua propia eloqüencia, no he volgut deixar res a la inspiració del moment. He comptat amb la vostra col·laboració i per això no he insistit en determinats detalls ni proves, quí son la característica del llibre. M'he limitat moltes vegades a fer insinuacions per a no fer-vos la ofensa de provar davant de vosaltres lo que jo tinc el deber de créurer que ja està desenrotllat y provat en el vostre esperit.

CREC dir coses noves i exposar nous punts de vista no dites ni exposats encara aquí : aquesta és la excusa i la justificació de la meua inmodestia al acceptar el lloc que ocupo en aquest moment. No tracto pas de *convencer* sinó de *preocupar*. Si assoleixo lo primer, hauré sobrepassat el meu desitj; si lo segón, la meua satisfacció serà pleníssima.

Dir *literatura* equival a dir *idea* i *mot*. Car del maridatge entre aquella obrera i aquest instrument ne resulta la més noble de les arts, la qui més caracteritza a l'Home. El mot al servey de la

idea ens dona la literatura, com la linia, el color, la forma, el sò, ens els donen respectivament el dibuix, la pintura, la escultura o arquitectura, i la música.—Element essencial, la idea; element accidental, l'instrument, l'eina, el veícol, l'assafata ab la qual aquella se serveix. Aquest principi es fonamental, i jo entenc que no necessita demostració. N'hi hà prou amb donarse compte de que tota art és expressió, per a comprendre i acceptar que li cal una cosa expressable i un instrument per a expressar. Nomenem lo expressable bellesa, sentiment, sensació, nomenem-ho com vulguem, sempre cabrà dintre de la generalitat *idea*. Sense *idea* no hi hà art, perquè aquest és una funció social, i la societat no és altra cosa que 'l precipitat produït per la reacció de la idea dintre de la humanitat. Sense medi d'expressió no hi hà art altruista, no hi hà art social, car no hi hà possibilitat de comunicació. Sense mot al servei de la idea, no hi hà literatura.

Entre lo expressat i l'instrument usat per a expressar-ho hi hà la mateixa relació qu'existeix entre l'obrer i l'eina del seu treball. Agafem dotze falç fadigades per l'ús. En el mànec de totes elles hi veurem imprès el geste de les mans i cada mànec conservarà el sagell característic de l'home que l'ha oprès. Com el conserva la ploma ab la qual escrivim, i qui la fa inútil per a tot altre que nosaltres mateixos. Recíprocament, l'instrument se venja o correspon imprimint als homes qui l'usen la seva característica. L'aixada corba a l'home vers la terra, la rella l'inclina de costat, els remos l'asseuen, i 'l fusell l'aixafa. Hi hàn tan poques eines de treball qu'aixequin el cap dels homes! — No ja tant sols sobre la forma, sinó sobre 'l fons mateix de les ànimes arriben a obrar els instruments. Ells alegren o entristeixen l'esguart dels homes, els ennobleixen o'ls degraden, els converteixen en miserables o en benhaurats. L'enclusa es forta, la serra riallera, la paleta persistent, la tralla autoritaria, la rella trista, el cabaç del sembrador vital, el cup esbojarrat, el microscopi lent i metòdic, la vela aventurera, la tinta negra i el pinsell voluble. Hi hà una força brutal de fraternització en l'univers; hi hà una

inclinació irresistible a tirar ratlla per sota i posar-hi un comú denominador. Les idees no s'en deslliuren. Elles trïen llurs instruments o expressió preferits, però després ne sofreixen a llur torn la modelació corresponent. Així les idees s'agrupen en diverses categories qui responen als instruments usats per elles per a exterioritzar-se: idees literaries, idees pictòriques, idees escultòriques, idees musicals, que sols poden ésser expressades amb mots, amb colors, amb formes, amb harmonies de sons respectivament. I, dintre de cada categoria, la qualitat de la idea varia encara ab la influencia de la qualitat del instrument escullit per a manifestarse; i varia la d'aquest, influida per la de la idea. D'això s'en dedueix un segon principi qui, tot i essent evident, per no ésser-ho tant com el fonamental exposat al començament, necessita més extensa demostració. *A tal idea tal medi d'expressió; la qualitat del medi d'expressió, modifica l'idea.*

La roturació de la terra exigeix una rella. Rella és la que tiren els bous, rella és la que empeny una màquina. La rella tirada pels bous arrossega a l'home qui llaura; la rella empesa per la màquina és un braç obedient de l'home qui comana el motor. El primer és un esclau; el segon un semideu. Tots dos llauren, però el segon ab més fruit i menys esforç... i més bellesa, i més força i més humanament, car per compte d'ell trevallen les forces de la naturalesa que ell se limita a dirigir. El primer és una pesa més de l'utensili qu'ell segueix a remolc. El segon se fa obeir. — No ho oblidin els qui's creuen usar de la paraula i'n son els esclaus; els qui llauren ab la rella dels besavis.—Remarquem com els idiomes nacionals han adquirit forma i constitució noves en les mans dels genis qui les han necessitades per a la expressió de llurs noves genialitats.

Les idees contingudes en una simfonia de Bethoven no poden expressarse amb colors; les d'una obra de Velàzquez no poden expressarse amb mots; les d'un drama d'Ibsen no poden expressarse amb formes, les d'una escultura de Rodin no poden expressarse més que amb el modelat i el marbre. La característica

de les genials obres d'art està precisament en la lògica correspondència de la idea amb el medi empleat per a expressarla. Si bé tota art deu estar al servei de la paraula, en el seu sí deu conservar absoluta independència. La pintura no ha d'ésser *literaria*, i la literatura fins quan és harmònica i rítmica no ha d'ésser *musical*. Les modernes democracies admeten que uns homes serveixin als altres; però no imposen al servei les ànimes dels amos. A tal idea, tal medi d'expressió, i a la inversa: a tal medi d'expressió, tal idea. L'home que no disposa d'altres instruments que la color, capeix del món sols allò que podríem inclòurer en una categoria d'idees pictòriques. L'home que sols disposa de sons musicals per a expressarse, reporta tota la vida sobre'l pentàgrama. El poeta fantasieja sobre'l cel; l'astro-nomià hi veu meteors, el pagès hi llegeix el resultat de sa cullita. Per això els més grans artistes son aquells qui han estat per demunt del ofici; aquells en qui la idea és anterior al medi d'expressió i aquest subordinat an aquèlla. Wagner aprèn música porque té idees musicals per a comunicar. Per això la mellor educació artística és una educació integral qui permeti a l'home restar pensador i no esclau d'una habilitat determinada. — La influencia d'aquesta és evident; tan evident, que fins dintre d'una categoria determinada la qualitat del medi d'expressió influeix directament sobre la qualitat de les idees produïdes o suggerides. Les idees musicals del salvatje qui sols disposa d'un tam-tam o d'unes castanyoles, son inferiors a les de l'home qui disposa, per a exterioritzar-se, del mecanisme complicat d'una orquestra simfònica. Idees més refinades exigeixen instruments més refinats i arriben fins a inventar-los; instruments més refinats fan possible la vinguda d'idees més perfectes.

De tots aquests principis generals ne podem conclòurer que, en literatura, a idea més refinada correspòn mot més refinat, i que'l major refinament del mot fà possible la suggestió i l'arribada d'idees més perfectes i refinades. Per a convèncer-nos bé d'això, estudiem els dos elements idea i mot, per apart i conjuntament.

El mot *mot* s'ha anat retirant de mica en mica de la circulació i ha sigut plenament substituït pel mot *paraula*. Hi hà hagut en nostre esperit confusió de les dues idees, i un sol mot ens ha restat més que suficient per a expressar lo que desde aleshores s'es convertit en nosaltres en una sola idea.

La paraula és divina, el mot és terrenal; la paraula és força, el mot signe de la força, representació; la paraula és acció; el mot és cosa. Confòndrer les dues idees és com confòndrer la evolució de la febre amb la gràfica qui la describeix; és com confòndrer el moviment amb la sageta qui l'indica; o 'ls sons amb les notes del pentàgrama. Teòricament, el mot és menys qu'una fòrmula, perquè la fòrmula és imperativa, comana, regeix, ordena, organitza, i'l mot no és més que resultant, conseqüència, obediència, necessitat. Pràcticament, ja veurem més endavant com per desgracia també s'es convertit en fòrmula i comana a son torn.

Adorarels mots és fetiquisme. No és adorara Deu, sinó a l'imatge que'l representa. Els poetes són els homes més inclinats a sufrir l'encís dels mots. Però ells també canten la naturalesa, la vida plena, les tempestes, els cataclismes de l'Univers; i així que se'ls obra una finestra de debò, s'encostipen. El mot és a la paraula lo que la fotografia és a la dona que s'estima. Besar la fotografia i viure per a ella, no és pas més ridícol que l'enamorament dels mots.

Paraula, — del llatí *parabola* —, parlar, — parabolar —, dir paraboles del Evangeli, son coses més nobles que *vocalitzar*, que *dir*, porque signifiquen *expressar*. En l'acompliment de l'acció *parlar* el mot no és necessari. Parla'l pintor ab la color i l'arquitecte ab la pedra i la naturalesa ab totes ses manifestacions. El mot és menys que la color i la pedra. El mot tot just és la representació del sò.

Parla'l mut sense sons i sense mots, per medi dels signes, gràfica representació de la imatge de les coses i de les accions. I'ls pobles d'escriptura geroglífica, tenen sons, tenen paraules, tenen dibuixos, però no tenen mots. El mot és com el bitllet de Banc

de la paraula; estalvià el carreteig de la moneda de metall, però ell mateix no és pas moneda ni té valor intrínsec. La majoria dels mots, com els bitllets de Banc, són falsos o de fàcil falsificació. ¡Quants i quants homes ens paguen ab ells, i la nostra bona fè no s'enruna fins qu'anem a bescanviarlos!

La idea de Deu no ha fet cap revolució, ni ha vessat sanc. L'han vessada les representacions de Deu inventades pels homes. Així els mots han fet totes les revolucions que s'atribueixen a les idees. Els mots són com les esponjes. La mateixa esponja qui avui és xopa d'aigua, demà ho serà de sanc sens perdre el seu aspecte. No 'ns en adonarem fins que l'haurem espremuda. El mot va sempre xop de la idea de l'home qui l'ha emès. En sí no té cap idea; és un dibuix arbitrari de significació convencional. El mot és una maleta qui ha anat passant de pares a fills; cada posseïdor hi hà posat un pedaç per a conservar-la; cada generació hi hà deixat una mica de la seva roba bruta. Aquest moble vell, atrotinat, rebregat en les vaques de les diligències, el rebutjen en la sala de bagatjes de les estacions internacionals; li imposen desinfeccions i quarentenes, i l'home qui el porta fa verament un mal paper. Ai d'ell si arriba a obrir-la la maleta!

Si podèssim o volguèssim analitzar la *idea*—entesa en un sentit general com quan diem *terra*—la trovaríem constituïda per capes com la terra mateixa. Cada cataclisme de la humanitat n'hi hà deixat una. La sola diferència entre les capes ideals i les geològiques està en que en les primeres el nombre de fòssils és infinit. Els homes s'hi han mineralitzat, i per poc que gratem—i per desgràcia nostra, fins sense gratar—aquells fòssils reventen a la circulació, ens rodejen per tots costats, prenen part en la nostra vida i ens obliguen a un titànic esforç de deslliuració. En els museus de fòssils geològics, els fòssils estan lluny de la circulació, són la excepció dintre de la naturalesa. En l'ordre ideal, la excepció és la idea qui no s'ha fossilitzat; els diccionaris són no els catàlegs dels museus, sinó el padró; el museu, de tant en tant,

sols s'obra per a tancar-hi la excepció, la idea nova —i'l museu nomenat casa de bojos, se trova separat de la rialleta de escarni, per l'index ofensiu qui 'ns el senyala.

La idea és dona; i de dona han sigut les seves relacions ab la humanitat. Aquèsta n'ha feta sa muller o sa amistançada, s'es enlairat ab ella o s'hi és degradat; l'adorada o batuda; l'ha cantada o escarnida. Ennoblida o ultratjada, ella és restada sempre dona i no s'ha separat de l'home mai. D'ell ha après sos vicis i virtuts, sa tristesa i sa alegria, sa humanitat i sa bestialitat. Ella l'ha seguit per tot. Ha conviscut amb l'home en les cavernes, compartint-hi aquella vida d'aplanament en que tot era Deu, perquè tot era més fort que l'home; en que la més ínfima herba, embolcallant son verí amb el misteri general, devenia divinitat. Ha coadjuvat ab ell a l'esclatament lent, mes incessant, dels lluminosos raigs de Prometeu. L'ha seguit pels camps aón florí la bellesa, i va fer-li companyia en la fosca degradació mitjeval i en la clara matinada de la renaixensa; s'encauà amb ell en els castells feudals i en els laboratoris dels astròlegs i quiromancians; vogà en les galeres amb l'home galiot, llaurà ab l'home esclau; rebé i donà el cop de fuet; ha presidit revolucions i renunciaments; victòries i desfetes; florides i malures. I de cada etapa, de cada moment, n'ha servat en son sí perdurable impressió, sagell inesborrable. De tot camí n'ha guardat pols, de tota pols germen. Coqueta, s'ha fet retratar sovint; i els seus retrats — els mots — els seus retrats d'ahir, no volent passar per vella, ens els dona avui sense posar-hi data... Tots la estimem, mes, ilusos, besant el seu retrat, no 'ns donem compte de que besem aquella qui fou ahir, no pas la qui és avui!

La idea ens apar la mateixa en totes èpoques, quan en totes s'es valgut del mateix mot per a exterioritzar-se. I altres voltes ens apar diferenta per la diferència dels mots de qu'ella s'es servit.

La idea, amb el temps, amb els viatjes, en els camins divergents seguits per les races i per les gents, ha anat creixent, desenrotllant-se, adquirint capes, refinant-se, perfeccionant-se i di-

vidint-se, en apariència, en tantes formes com grupus ha tingut la humanitat. Aquesta divisió en formes o matifes és purament aparenta. Les muralles de les viles no han pas delimitat una concepció nova diferenta de la concepció exterior. Han impedit solament, que les dues concepcions s'acostessin i constatessin que eren més que germanes, qu'eren la recíproca imatge l'una de l'altra. — La idea ha evolucionat progressivament per graus. L'aparició d'un nou grau no ha pas determinat en absolut la desaparició del grau anterior. Cert que hi hà avui, i hi hà hagut sempre, nacions mortes i homes morts que viuen en un grau de concepció anterior a la civilització normal. Però'l fet d'existir necròpolis al costat de les viles viventes no'ns permet pas negar que les generacions humanes se succeeixen i se substitueixen les unes a les altres. En l'ordre de les idees el fet és més evident, car si en la humanitat les generacions s'entrecreuen com els dits de les mans, o com les cireres, en aquelles, les velles modalitats desapareixen esmicolant-se al esclat de les noves. La idea obra per infecció, flota en l'atmòsfera social, i no cal anar a cercarla deliberadament per a contaminar-se. L'analfabet de nostres dies és un ser superior al analfabet d'altres civilitzacions. Ha vist el vapor, aparells telefònics, aeroplans, que no havien vist els altres. La naturalesa per a ell és menys olímpica; sab que se la domina en un major grau. Però sens haver rebut aquestes ensenyances visuals, l'home del Pirineu qui no ha baixat mai a la plana i no sab ni lo que és una roda — signe ben primitiu de civilització — aquest home vibra d'una manera superior al mateix home visquent fa segles en les montanyes helèniques. Si l'isolat modern no ha pas vist més coses que l'antic, du més vibracions universals gravades en son cervell, ineducat encara per a llegir, però susceptible de ser modificat per elles. Ell be parla, i no parla pas com el grec; ell be resa i no resa pas en pagà. Ha estat intoxicat pel mot. — Però en una mateixa patria aon la llengua no hagués canviat, l'isolat actual també seria diferent i superior al de fa segles. Les seves impresions cerebrals serien més nom-

brores : terratremols d'exèrcits, bronziment de pobles en treball de pau, enforament d'ideals colectius i individuals, tots aquests sorolls, totes aquestes fumeroles fan vibrar l'espai. Si donem un còp sobre la taula, produïm un desplaçament universal de les capes atmosfèriques, una vibració universal qui modifica tot quan existeix. El moviment modifica l'Univers; i la idea es moviment, es palpitació, es vibració cerebral. Sumeu les vibracions dels millions i millions d'homes multiplicades pels milers i milers de segles, i capiu lo que la maneta d'un dinamometre ens indicaria com a força modificatriu produïda! La nota eixida d'un instrument de corda repercuteix en tots els instruments afinats als unison. Es massa paradoxic sospitar que la repetició fins a l'infinit de la mateixa nota ha d'acabar per a afinar al unison els instruments que no ho estan?

En cada un dels seus graus de creixement i en tots ells, la idea s'es servida del mateix mot, del mateix instrumen per a expressarse. La idea s'es engrandida, el mot no solament es restat el mateix en qualitat, més en quantitat ha perdut part de si mateix i tot i conservant son aspecte, a voltes s'es recobert del llot dels estanys, en el fons dels quals ha romangut, de la pols dels camins sobre 'ls quals ha rodolat, de les grasses de les mans qui l'han hagut i sospesat. El mot és una pedra; sortí lla-d'enllà dels temps de les mans de l'artífice qui n'hagué menester ab la forma adequada; i a copi de rodolar a través dels temps i de l'espai empès per la humana torrentada, ha anat perdent caires, es devingut rodó, pulit, plaent al poeta, sense forma propria; es devingut un dels milers de codols qui formen el llit dels rius. L'aigua, l'idea hi llisca per demunt; ells, els codols, no s'en aixopen pas!

En cada vila resclosa, en cada nació apartada, en cada isolada raça la idea sempre una, s'es anat engrandint, tot restant la mateixa; el mot és restat o igual o més petit, sempre adquirint els sediments caracteristics dels qui l'han manipulat. Per això les idees al franquejar les portes de les llars, els murs de les viles,

les fronteres de les nacions, les prevencions de les races, se son trobades germanes, mentres els mots, disfreçats, no solament no reconeixen llur mestressa l'idea al servei de la qual estaven, mes ells mateixos no se saben reconeixer, com l'home emblanquinat no's reconeix en l'imatge que li dona el mirall. Per a reconeixer l'idea, no cal pas ésser sabi: No calen pas coneixements especials per a observar que per exemple — per no donar-ne d'altre — l'idea de *pare* és anat evolucionant aixamplant-se i dignificant-se, això és, depurant-se i precisant-se. No calen tampoc coneixements particularistes per a trovar-la en tots els pobles i en totes les races. Pares tenen íls pares aimen amb igual intensitat el català que l'alarb, l'espanyol que'l francès, el rus que'l noruec, danés, italià, bretó, grec, turc, húngar o polonés.

Sols l'ignorancia i la superbia dels pobles nega als altres la possessió dels mateixos sentiments. Per a la vera ciencia, no hi han pobles privilegiats. La idea de pare és restada la mateixa malgrat la disgregació dels pobles i de les races. — Però ja calen coneixements especials per a veurer que'l català *pare* i'l francès *père* i'l castellà *padre*, i l'alemany *vater*, i l'anglès *father*, no son sinó'l mateix codol d'aquella pedra tallada pels llatins amb la forma de *pater*. Així, per no tenir aquests petits coneixements o potser per a adular al poble un escriptor català pogué preguntar seriosament en solemnia vetllada, en quin poble fóra del català, el mot de *pare* encloïa més poesia! I'l poble va aplaudir. Poble i escriptor varen trovar-se. Se *calien* l'un alaltre. — Aquells coneixements, senzills per a'l cas citat, ja deuen ésser més complicats per a saber veurer com tots els mots de les llengues qui formen el grupu europeu en llurs sub-grupus hel·lènic, itàlic, kèltic, leto, eslau, germànic, armeni i albanés, amb llurs grapat de idiomes, sub-idiomes i dialectes i sub-dialectes, des de'l provençal, al francès i català, des de l'àtic al grec comú, des de'l dòric al lesbic, des de'l rus al polonés i al búlgar, des de l'irlandés al gòtic i al llatí, i al iònic, al croata, al dalmacià, al

moravià i al xec, — i tots els mots de les llengues asiàtiques en llurs sub-grupus índic i iraní, amb llurs grapat de sub-idiomes i sub-dialectes, des de'l sanscrit al pracrit, i al pali i hindi, i hindustani, i bengalí, i des de'l zenda al persià, tots ells venen els uns dels altres, son formes manllevades mútuament, i tots junts venen d'una llengua comuna, d'un crit únic. Per a esbrinar això, per a reconeixer en el codol que llencem quan volem expressar una idea, aquella primera pedra amb sa primera forma, ja calen coneixements superiors, i com qu'aquestos no estàn al alcanç de tot-hom, d'aquí aquella pueril creencia de que'l mot es fill de la terra i ne sofreix les seves condicions com una fruita o una larva de papellona. D'aquí qu'encare sortim al carrer amb l'orgull de nostra parla propria, quan el mot propi no és més que'l sagell dels segles d'esclavitud i d'isolament qu'hem viscut en el concert de la humanitat, quan el mot propi no és més que'l retrat dels prejudicis que'ns han apartat de les altres races, de les fronteres que'ns han apartat dels altres pobles, de les muralles qu'ens han isolat de les altres viles; de les portes qu'han dividit els focs de les llars. Passegem el mot propi, es a dir, aquell primer mot corromput per la nostra ignorancia o pel nostre isolament, com un presidari que mostrés amb orgull la palidesa de la seva pell, que'ls anys d'empresonament lluny de la llum ha diferenciat de la del seu germà.

Ens burlem del home incult qui diu *trayatu* i *Liceyu*, — lo que no priva que al sendemà, i en altres mots, nomenem aquesta defectuosa pronunciació *l'esperit de la raça*, *l'ànima del geni català* — ens burlem d'aquell home i del qui diu *plicola* i *desincomodo*, i nosaltres que passem per cultes dihem *egua* quan hauríem de dir *equus* i no per a la femella sinó per a'l mascle, i dihem *cabell*, quan hauríem de dir *capilli* i *cunill* en lloc de *cuniculus* i dihem *lladrar*, *lluert*, *pilota*, *pindola* quan hauríem de dir *latro*, *lacertus*, *pila*, *pilula*.

Però desenganyent-nos: si això no s'hagués d'acabar per la força de la civilització i d'internacionalització mateixa, d'aquí

doscents anys els cultes dirien *treyatu* i *Liceyu* sense riure, com avuy dihem *pare* seriosament sense esclafir en la riallada del primer qui vegé tant canviat el mot llatí *PATER*.

El primer moviment natural de l'home qui's trova en possessió d'una idea és el de materialitzar-la. L'objecte frapa la humana percepció, però l'home no'l reb pas tal com ell és, sinó tal com el veu. Si l'objecte enclou una idea, la que ne té l'home és completament diferent. D'aquí que l'objecte mateix no sigui suficient per a expressar-lo un còp ha estat distil·lat en la cubeta cerebral. Adám és sol al món, encara Deu no li ha donat companya, i ja posa nom a les coses que'l rodejen. No necessita pas comunicar-se, fer-se entendre de ningú; però li cal materialitzar en un só la seva idea de les coses del seu món. Aquesta primera idea humana de les coses respònd al estat inferior de cultura característica de tot bersol, adhuc del de la humanitat; generalment és una infantívola imitació de les qualitats de l'objecte expressat. L'onomatopeia és mare del llenguatge i amiga coral de la incultura. De l'imitació del crit qui serveix per a expressar la idea que's té del animal qui'l fa, a la nomenclatura de Linneo, hi ha una gran distància qui fa honor al gènere humà qui l'ha sabuda franquejar.—Aquell crit és una forma d'expressió local, qui respònd a idees locals; aqueixa nomenclatura és una forma d'expressió universal, qui respònd a l'idea universal i elevada que l'home té d'aquell ser en general.

Sembla com si la primera vera materialització de la idea, l'home l'hagi obtinguda per l'imitació de la forma, per medi del dibuix, potser per medi de l'escultura reproductora de la forma en totalitat, car com diuen Bühner i Saager, l'infant primer juga ab la nina que amb l'estampa. Aquesta imatge en un principi accentuà els trets particularíssims, és més específica que general, descriu més *un* tipus que *el* tipus, té lo que ne diuen els artistes: *caracter*. Ella evoluciona, se perfecciona, se refina, va adquirint més qualitats, reb tots els sediments de tots els exemplars, s'universalitza en una paraula, se fa més humana, se des-

lliura més del objecte particular, guanya en essència tot lo que pert o abandona de matèria. Així la Venus ens impressiona més qu'una dona bella; perquè la Venus és *la* dona bella, i perquè ademés ho és a través de l'humana intel·ligència. La contemplació d'aquesta digna materialització de la idea, dignifica i enlaira les noves idees qu'exigeixen medis més superiors de exteriorització.

El só, representació d'una idea, és el cosí germà del geroglífic dibuix del objecte. La idea i l'objecte son germans; l'un és el germà de fóra, l'altre el germà de dintre. El geroglífic és la imitació gràfica del objecte, el só l'imitació musical de l'idea. El mot, qui no és sinó la gràfica del só, no pot ni déu confondre's ab el geroglífic. La confusió, l'error, ve del mètode erroni seguit pels mestres pera ensenyar l'alfabet—conjunt dels elements de aquells dibuixos. Si en lloc d'ensenyar que tal lletra se pronuncia *a* i que tal altra se pronuncia *b*, i que tal altra se pronuncia *s*, cosa qu'està molt lluny de la veritat, s'ensenyés que 'ls són *a é è i o ó u*, se grafien ab tals signes, i que les variacions d'aquells són emesos ja ab intervenció dels llabris, ja de les dents, ja de la llengua, s'indiquen afegint a n'aquells signes altres signes convencionals *ba, bé, bè, si, lo, mu, etc., etc.*, potser no estaria tant arrelat el fetixisme del mot i potser se comprendria fàcilment que així com el geroglífic, dibuix de la cosa, pot perfeccionarse fins arribar a la obra d'art, sincronic dibuix de la cosa i de l'idea, responnent al perfeccionament d'aquesta, així el só pot sofrir igual perfeccionament, arroegant ab ell sa grafia, el mot qui'l representa.

Els pobles d'escriptura geroglífica, sí que *llegeixen* perquè van nomenant els dibuixos. Nosaltres no *llegim*, *escrivim*, perquè dibuixem, no 'ls objectes, sinó 'ls són. I el gran error nostre consisteix en acabar per creure que 'ls mots son representació dels objectes, i en convertir de fet en geroglífica nostre escriptura fonètica, i en creure, ja dintre de la corrent d'il·logisme, que'l só és inherent a l'objecte i que no pot variar ni perfeccionarse ni

universalitzarse. Aquesta idea hauria impedit l'existència de genials escultors en els pobles d'escriptura geroglífica, car la escultura de l'home és més perfecte, més universal, que l dibuix barroer, fixat per l'us, per a imitar l'objecte home. Aqueix dibuix per convenció, poden llegir-lo, per exemple al Asia, tots els pobles; però aquella escultura la poden *llegir* tots els pobles de la terra. Lo que es possible obtenir de coses materials, qui estàn fóra de nosaltres, com no s'ha de poder obtenir ab lo qui depén directament de nosaltres mateixos com és el sò? Si la idea s'universalisa i devé cada dia menys local, menys particularista, com no ho ha de devenir sa forma de expressió—el sò—la forma d'expressió del sò—el mot?

—

Hi han idees universals qui s'expressen ab formes diferenciables per corrupció; hi han idees locals suggerides per aquella diferenciació de formes. Les primeres interessen a tots els homes, qui les senten sense necessitat de posar-se d'acort sobre elles, perquè estàn en la pròpia naturalesa humana; les segones sols interessen a homes de lloc i d'època determinats. Les primeres viuen completament deslligades de la forma que sols usen per a les necessitats momentànies de la exteriorització; les segones no tenen vida pròpia fora de la forma qui les suggereix.

Les diferents formes usades per a expressar idees universals poden reduir-se a una sola qui respongui matemàticament, algebràicament a la idea mateixa; i en aquesta única forma hi haurà més precisió, més bellesa, més universalitat que en totes les altres menys precises a causa de la llur particularitat, encara qu' això sembli paradoxa. L'idea de que un nombre afeït a si mateix ens dóna per resultat el doble d'aquell nombre la podem expressar ab tantes formes com nombres existeixen fins a l'infinit. Podem dir $2 + 2 = 4$, $4 + 4 = 8$, $8 + 8 = 16$. Cada una d'aquestes formes o fórmules, enclou la idea universal, l'esperit

d'aquesta idea però ab poca precisió, ab molta menys precisió que la fórmula algebraica $A + A = 2 A$; més elevada, més general, més digna de l'humana intel·ligència. Aquella manca de precisió, fá que lo particular predomini en les fórmules locals, i que suggereixin les idees locals, qui poden interessar etnològicament, com a casos, però qui no tenen cap interès humà. Per això en Bühler i en Saager pòden dir en tota veritat: que sens dubte els idiomes tenen molt d'interessant per als col·leccionistes i els historiadors, però que llur objectiu no està en la col·lecció ni en el ropatge històric, sinó en la claretat i en la capacitat d'expressió.

Les idees dantesques, les xespirianes, les ibsenianes, viuen completament deslligades de les formes locals en les quals fóren produïdes, car el vi de Xipre és tant vi de Xipre begut en ànfora, com begut en porró.

En l'ordre material la misèria humana no vé d'altra causa que del esforç qu'ha de fer l'home per a adaptar el seu ésser universal a les necessitats locals: la lluita per a l'aclimatació, per a la adaptació a les condicions socials d'un indret determinat. Aquesta lluita, no produeix pas un perfeccionament de les facultats universals del home, sinó simplement un perfeccionament de determinades facultats per a mellor solucionar les dificultats locals. Les espècies zoològiques al lluitar per a adaptar-se a un clima o a una terra no assoleixen pas un grau d'espècie superior: simplement desenrotllen els òrgans més útils per a sortir vencedores en aquella lluita. Les aus habitant terrenys pantanosos allargaràn llurs extremitats i devindràn palmípedes, però res més. En pac d'aquest millorament parcial, elles devindràn esclaves del terreny per al qual han adaptat llurs òrgans. Així l'home s'adapta a les localitats, però n'esdevé esclau. Quan més s'adapta a un lloc, més se *desuniversalitza*, quan més se *desuniversalitza*, més s'afebleix. El sentiment de patria, no és altra cosa qu'una exigència de la debilitat individual; és l'amor que té pel llit, el malalt de cuidado. La patria és el lloc al qual hem o s'han

adaptat nostres facultats, nostres idees, nostre *idioma*; lluny d'ella ens sentim perduts, i la reclamem amb totes nostres forces. Aquest sentiment és no obstant respectable fins que no s'ens posi en condicions de poder-nos-en passar. És respectable i sagrat com el llit que vol conservar i que oferim al malalt.

La humanitat és un hospital de malalts de l'ànima aon els llits son les nacions. No podem, per pretensions d'ésser forts, esbotzar els matalaços i cisallar els somniers, però tenim el dret de divulgar les regles d'higiene necessaries per a evitar les infeccions i reduir al no res el nombre de casos patològics.

A l'esbrinar la morfologia dels mots podríem aplicar i usar les teories darvinianes sobre l'origen de les espècies. Jo vull plantejar la possibilitat d'aquesta aplicació.—Convindrà primer fer remarcar que'l mot *selecció* que trobarem no es pas l'adequat ni'l qui tradueix bé'l pensament de Darwin. — Madame Clemence Royer, la primera traductora del gran naturalista, havia donat a la circulació el mot *elecció*, però ella mateixa vingué obligada a usar l'erroni mot *selecció* usat per la majoria, no sense fer constar que dit mot «es un exemple més per a provar en quin alt grau la llei de la majoria és susceptible d'error, tant en materia d'idioma com en altres coses.» He tingut interès en fer constar ses propries paraules perquè elles confirmen incidentalment lo qu'he dit sobre la corrupció dels mots.

Podríem aplicar a l'estudi de la morfologia dels mots la llei de la variabilitat de les espècies, la de la concurrència vital, la de la selecció natural ab ses extincions d'espècies i divergència de caràcters, la de la variació i correlació de creixença; la de la distribució geogràfica i, en fi, la de les mutues afinitats.

Tots coneixem la llei de la variabilitat governada a son torn—diu Darwin—per lleis desconegudes; tots coneixem la dependència en que's troba l'estructura d'aquelles variacions, de la

estructura dels altres sers organitzats qui li fan concurrència per a la nutrició o la residència, i dels qui li serveixen de presa i d'aquells contra'ls qui s'ha de defensar; tots coneixem la trista sort de les varietats qui s'han trovat desarmades en determinats ambients i l'èxit, fet durader per la llei d'herència, de les qui s'han trovat disposades per a l'adaptació; tots coneixem la llei de la influència geogràfica sobre la diversitat de les espècies i coneixem la de la correlació de creixença dels òrgans, i la de les afinitats mutues segons la qual «les innombrables espècies, famílies, gèneres de sers organitzats, qui poblen el món, descendeixen totes, quiscuna en sa propia classe o grupu, de pares comuns, i se son modificades totes en el seguici de les generacions.»

Es que no podem aplicar totes aquestes lleis a l'estudi del origen i de la morfologia dels mots? Ens trovem en Historia Natural, davant d'un planeta amb diferències climatològiques poblat de sers vivents. Aquestes premisses corresponen a altres tantes del nostre problema especial. En aquest, l'home és el planeta, les diferents mentalitats, preocupacions, usos, lligams, nacionalitats, són els diferents climes que han de soportar i en els quals han de viurer les espècies mots. Seguim-les en llur desenrotlló dintre de llur mon.

Si les lleis de la variabilitat són desconegudes en Botànica i Zoologia, la experimentació ens demostra que en Lingüística depenen principalment de l'ignorància. Com en la Naturalesa, aquesta causa no opera isoladament: altres factors com la costum i com el medi ambient creat pel lexic existent colaboren amb ella; si be aquests estàn de plè en el teixit de lleis de la selecció natural. Si pronunciem un mot de bàrbara forma, completament desconegut, davant d'una assemblea de doctes, és probable qu'el 50 per 100 d'ells el podran repetir exactament; és molt possible que la repetició exacta s'obtingui de tots en el primer moment; però en tot cas, és seguríssim que per noves presentacions d'aquell mot arribarem més aviat o més tart a obtenir

que la totalitat de l'assemblea el recordi i pronuncii correctament, com és natural, amb les petites diferències individuals qui més aviat modifiquen la música que la estructura del mot. Fem el mateix experiment amb una reunió d'homes incultes: a la primera presentació de la veu bàrbara cap d'ells serà capaç de repetir-la; a copí de grans esforços obtindrem qu'un petit nombre d'ells la expressi amb correcció; correcció que desapareixerà ben tart, car en els incultes, la memòria, no ayesada a funcionar, oblidarà completament aquell sò, i del recort qu'en quedi, ja s'encarregaràn de corrompre l'habitud de col·locar els llabris per a determinat lexic local, i la llei de l'estalvi de forces que dóna l'habitud. Per altra banda, com que el mot nou enclou una idea nova, tot l'esforç de retenció és per a aquesta; i si aquells homes incultes a l'entrar en relacions amb una idea la creuen necessària i l'adopten, cada un d'ells fa els esforços per a obtenir-la i la creu suficientment representada amb el sò qu'ell emet i que per ineducació musical del oïdo fins li pot semblar correcta. Així per exemple, a nosaltres catalans, per a explicar-nos part de la història, ens és necessària la idea de *Napoleón, lord Salisbury, Cleveland, Dreyfus, etc.*; per a nosaltres la llur imatge és lo essencial i lo que retenim, i que representem amb els *Napoleon, Salisbury, Cleveland, Dreyfus, etc.*, que francesos i anglesos no reconeixrien.

Les variacions poden ésser múltiples; ho són necessàriament. Si la idea única qu'expressen s'imposa, entren en circulació, corren el món, emigren, s'escampen per totes aquelles contrades i per tots aquells climes qu'hem volgut veure en els cervells humans. Aleshores comença a entrar en funció la llei de la concurrència vital. Aleshores comença la lluita entre la varietat del mot qui arribà i el lexic ja aclimatat; aleshores la mutua i inconscient ajuda o el carnatge crudel i destructor; aleshores l'esforç fatal i instintiu de l'idea per a defensar-se i fer-se un lloc, i la resistència del lloc a deixar-se ocupar, i l'ajuda o la posada de obstacles de tots els elements qui viuen ja en el lloc. L'existen-

cia en un districte d'un gat qui destrueixi les rates qui destrueixen els rucs de burinots qui xuclen el nèctar del pensament i del trefle roig, hi fa possible la existència i reproducció d'aquelles flors. La existència en el lexic indígena — per no dir endèmic — de cert mot, pot afavorir o impedir totalment l'aclimatació d'un altre mot inmigrat. El mot *tapar* català pot impedir la immigració del *taper* francès, qui devindria *tapar* per a adaptar-se; igual pot succeir amb *molestar* i *molester*. I així com certs aucells ponen els ous en nius d'altres aucells, així en aquests casos, les idees ponen sa representació en altres mots ja existents: *picar* farà també l'ofici de *taper*; *atropellar* el de *molester*. Tot, avans de permetre qu'una espècie igual vingui a ocupar un lloc del territori — i ja sabem que a major diversitat, major possibilitat de coexistir en un mateix terreny.

La selecció natural, es a dir, l'elecció natural, en lingüística opera exactament igual que en el món dels sers vivents. Coneixem l'exemple de Darwin: «Suposem una espècie de Llop qui s'alimenta de varis animals, apoderant-se dels uns per estúcia, dels altres per la força i dels altres per agilitat; suposem encara que sa presa la més àgil — la dayna per exemple — a causa de qualques canvis en la encontrada, s'hagi agrandit en nombre, o que ses altres preses hagin disminuït durant la saó de l'any, aon els llops estàn més afamats. En tals circumstàncies els llops més àgils i els més ràpids tindran més probabilitats que'ls altres de poder viure. Ells seràn així protegits, elegits, a condició sempre de que ab llur agilitat adquirida conservin força suficient pera derriar llur presa en aquesta època de l'any o en tota altra, quan siguin obligats a nodrirse d'altres animals.» «Així mateix, també, els llops qui habiten districtes montanyosos, i els qui freqüenten les planes, són naturalment forçats a cassar preses diferents; i de la contínua conservació dels individus mellor adaptats a cada una d'aquestes estacions, ne deuen resultar dues espècies diferents.»

Clara està la correlació d'aquests principis ab els qui segueixen

l'adaptació dels mots en les encontrades intel·lectuals. Les diverses mentalitats faràn o no possible la vida de les espècies novament immigrades o produïdes per la variació d'espècies indígenes. A una major *agilitat* pera copsar i expressar una idea absolutament necessària en la vida gaire bé exclusivament política de la societat catalana, se deu l'adaptació al nostre ambient del mot anglès *meeting*, qui pert tot altre significat pera indicar solament la idea de *reunió de propaganda política, acte de propaganda*. A mateixes causes obeeix l'adaptació del mot francès *soirée*, per a l'expressió de l'idea de *reunió aristocràtica*. Els adjectius qui fan la vida fàcil a certs mots, acaben per enmenarlos a sa destrucció, són com una mena d'òrgans feixucs, qui fan la victòria fàcil als substantius de la mateixa espècie qui arriben més àgils, més aptes pera nodrirse d'una presa determinada. Així al costat de *reunió* s'hi desenrotlla *meeting* i *soirée*, qui en virtut de la llei de correlació de creixença se desenrotllen, creixen, s'extenen, i se diversifiquen a llur torn.

Fàcil seria multiplicar els exemples fins al infinit i aplicar a la morfologia dels mots la llei de la influència geogràfica que en l'ordre lingüístic ve fortament influïda per les influències polítiques, així com aquestes ho són d'una manera ben remarcable per el progrés dels medis de comunicació.

Lo que queda dit dels mots isolats com a representants d'idees simples ho podríem dir amb més justesa de les frasses, o combinacions de mots representatives d'idees complexes. Es en les frasses aon la llei de correlació de creixença és més evident; és en elles aon veyem els adverbs i postposicions devenir preposicions, aon veyem la lluita a mort entre aquestes i les desinències casuais de la declinació, aon la teoria se pot aplicar de manera més evident.

Podem establir com a principi, qae en l'ordre moral, si'l nostra planeta s'engrandeix en intensitat, esdevé cada dia més petit

en extensió; els climes morals s'unifiquen, els ambients s'unifiquen, les condicions de vida s'unifiquen. Ben tost els diversos camps de lluita aon batallaven les idees esdevindràn un sol camp, els errors i les virtuts ja no seràn nacionals sinó verament humans, la sensació de la vida serà una, una serà la expressió d'aquesta sensació.

Hi han dues literatures; la literatura del mot i la de la paraula; la del diccionari i la del home. La primera pertany a les capelletes, als llogarets, a les comarques, tot lo més a les nacions; la segona és la del home membre de la humanitat. Parla la primera als recorts del bersol; la segona té veus qui se senten més enllà de la tomba: parla més a les esperances que als recorts. L'una és l'aigua d'un estany, l'altre la d'un riu qui corre sempre cap a l'immensitat del mar.

Cal dir-ho? Som lassos dels espais limitats. Les barreres ens exalten, els murs ens ofeguen, els horitzons ens enutjen. Ens hem llevat el vel cristià qui enterbolia nostre vista: hem arrecanat en la cambra dels mals endreços les bíbliques profecies qui feien dependre nostre mon d'un migrat troç de terra malehida; ens hem enlairat per demunt de nosaltres mateixos; al nostre esforç les distàncies se són abolides; els signes del pensament donen la volta al mon amb la mateixa rapidesa que'l pensament mateix i assedegats de la llibertat de la qual l'esperit batega en nostre sigle, trenquen fins el llur fil qui els senyalava la ruta i volem joiosament per l'espai lliure; hem endinsat nostres mans ennoblides per el pecat en l'arca guardadora dels misteris mundials i n'hem anat treient de mica en mica, una darrera l'altre, les forces de la naturalesa posant-les al nostre servei; hem violat la opacitat dels cossos; hem esbrinat els móns infinitessimals, i desarrelant-nos de la terra hem enlairat el nostre cos i hem enlairat nostre esperit per a anar a furgar en la immensitat dels sistemes planetaris; la ruta dels estels, llur constitució, llur pès, no tenen ja secrets per a nosaltres. El misteri ja no és més qu'un símbol, una fita ideològica per a marcar els límits entre l'època

de la superioritat dels Deus i la inferioritat dels homes, i l'època de la superioritat dels homes i la inferioritat dels Deus. A cada nova força descoberta, a cada veritat apareguda, a cada raig de llum desvetllat per nosaltres l'ombra d'un Deu s'és esbahida. Lo inconmensurable pren possessió de la Terra i a manera de noble senyor obra son pit als immortals. Prometeu és la raça. Ja no és un deu, sinó el ciutadà. Hem devingut reis absoluts i deus creadors de tot lo que ens rodeja; hem aixamplat el nostre esperit per demunt tota frontera, malgrat tota pàtria, i a despit de tot perjudici; hem anat deixant d'ésser esclaus i servils i subdits per a ésser Homes .. com és possible que'l nostre refinament se plagui en les migrades literatures aon el mot ho és tot, hi devé protagonista i hi resta misteriós i incompreensible per a tot aquell qui no vagi sagellat amb son propi sagell nacional?

A la corrent d'internacionalització de l'ànima humana, hi respon una internacionalització de les emocions i un general arrencament de les minuciositats intraduïbles. Lo que resta incompreensible i fat per a tots els altres Homes, sols mereix la consideració dels qui se dediquen a estudis etnològics i socials. Ses diferenciacions podran un còp estudiades ésser judiciades bones, i universalitzar-se, però per a arribar a tal valoració, hauràn de presentar-se amb el ropatge internacional. Si no'l poden revestir, aquesta mateixa impotència serà la palesa prova de llur ruïna intel·lectual i de llur inaptitud per a devenir *humanes*.

Tindrem més art o d'hora una literatura mundial qui respondrà a l'ànima mundial qui's va entenent de dia en dia amb energia avasalladora. I aquesta literatura tindrà a son servei l'instrument de comunicació mundial creat per la mateixa corrent de universalització.

Sección de Pedagogía

En Villanueva y Geltrú, a las nueve y quince minutos del día veintiseis de mayo de mil novecientos doce, queda constituida la Mesa de esta Sección del siguiente modo: Presidente, D. Juan Bardina; Vice Presidentes, D. Blas Vernet y D. Vicente Sorní, Vocales adjuntos, D. Francisco Calvo, representante del Ateneo mataronés, y el Sr. Gomis, maestro nacional de Lérida, y Secretarios, D. Fernando Sancho, maestro nacional de Barcelona y D. José Via, representante del «Ateneu d'Antics alumnes» del Antiguo Colegio de San José, de Barcelona.

Abre la sesión el Sr. Presidente en una de las dependencias del Ateneo, hallándose presentes un crecido número de congresistas.

Leídos los artículos del Reglamento pertinentes al acto y las instrucciones acordadas por el C. E. y Presidentes de las Secciones que hacen referencia al orden que se debe seguir en la sesión, el Sr. Parpal protesta de la confección de dichas instrucciones y de que se hayan dado a conocer a los congresistas a última hora o sea inoportunamente. Se acuerda que conste en acta dicha protesta a petición de su autor.

D. Lorenzo Jou y Olió, ponente del primer tema *Llengües a usar en les escoles dels Ateneus*, lee un concienzudo trabajo en defensa de sus conclusiones que son como siguen:

«1.ª: Raons elementals de la ciencia pedagògica, obliguen a

proclamar la supremacia del llenguatge matern dins les Escoles dels Ateneus.

2.ª : Essent ideal indeclinable que'ls nois arribin a la completa possessió de l'idioma castellà, l'ensenyança d'aquest, basada en els procediments bilingües, començarà aixís que l'infant ingressi a l'Escola i marxarà sempre en progressió ascendent, fins a conseguir que tots els exercicis puguin fer-se indistintament en català o castellà.

3.ª : Quan en els darrers anys d'ésser l'alumne a l'Escola se vulgui iniciar-lo en algunes de les llengües estrangeres, per exemple, la francesa, caldrà també tenir un recort per a l'idioma internacional auxiliar Esperanto.»

Se presentan dos enmiendas a dicho tema.

Firman la primera los Sres. Porqueres y Montúa, y dice así :

«Com a derivació necessària de les conclusions de la Ponència, s'imposa la necessitat de que tant el Mestre d'Ateneu o altra qualsevol Escola de Catalunya, abans de possessionar-se de llur càrrec, justifiqui degudament que posseeix la llengua catalana. An aquest fi és precís que en les Escoles Normals se dongui amb caràcter obligatori l'ensenyança del idioma català per a els aspirants al Magisteri i que ademés se donguin curssets breus de dit idioma durant les èpoques de vacances amb caràcter voluntari en els llocs i condicions aont sia més ventatjós »

Es defendida por el Sr. Porqueres, a quien contesta brevemente el Sr. Jou, y después de intervenir el Sr. Montúa y de rectificar aquellos dos señores, el ponente no acepta la enmienda.

Otra segunda a la conclusión 1.ª, presentada por los señores Aragó, pbro., y Olivar, que dice :

«Se afegirà — procurant i estimulant la puresa de la llengua, desterrant tant les paraules indecoroses, que atentan als sentiments morals i religiosos, com les que malbaraten la puresa lèxica de la llengua.»

Es defendida por este último y deshechada también por el ponente, después de algunas palabras de este señor, justificando

su negativa y de renunciar el Sr. Aragó a terciar en el debate a instancias de la Presidencia.

A continuació D. Juan Llarena Lluna passa a tractar de : *El problema de la coeducació a les escoles dels Ateneus*, y somete a la consideración de la Asamblea las siguientes conclusiones, después de leer un extenso trabajo razonando su colocación:

«1.ª : Tota educació es sempre coeducació prenent aquet mot com índex del punt de mira social, des d'ont se condiciona l' desenrotll del individu. Si tota educació ho es en funció d'humanitat, en comunió i no aïllament de persones, tota educació deurà ésser coeducació de sexes, ja que la societat bàsica i més natural, la mònada o unitat colectiva humana, es la establerta a la vida entre l'un i l'altre sexe.

2.ª : La coeducació, si be vol l'unió de nois i noies a la mateixa escola, no vol pas dir una mateixa educació de noies i nois; en termes purs dir coeducació no es pas dir icoeducació. Pensar aixó, fora pensar que una direcció — obra de fòra — valgués com a educació, que si es *desenrotll*, *desenvolvement* u obra de *dintre a fòra*, valdrà per a descobrir diferències entre individus, comensament necessari de tota bona acció pedagògica. L'igualtat fou la més grossa de les tres utopies que s'escrigueren en la famosa escarapela tricolor de la revolució francesa. També avui malgrat tenir un mateix mestre els deixebles son llestos i tontos, bons i dolents, dropos i actius. Però sots els dominis de la naturalesa, ont no's don l'igualtat, sempre's don la convivència, la comunió, l'acció i reacció, l'harmonia, la coeducació.

3.ª : Ans que l'Estat — forsa de forces — l'Ateneu resulta una forsa adequada per a portar a cap l'unió de nois i noies a l'escola. Perque l'Ateneu, fins per son nom, significa la forsa espiritual, dita cultura i aquesta deu rectificar el camí emprès per l'altra respectable forsa intel·lectual dita religió, a qual representant, l'Església, correspon l'invençió de l'unisexualisme durant l'Edat Mitja, segons Elliot E. Mills i Edward S. Tylee.

4.ª : Practicant la coeducació's guanyen principalment aquestes ventatjes:

a) Una major i mellor harmonia, aixó es, un equilibri de brutalitat i delicadesa, de sumissió e independència, de conservadurisme i avens, d'idealitats somniades i realitzacions massa freds, de virilitat i feminisme. Fruit que tothom en la experiència senyala i que la raó de cada hù'ns diu natural conseqüència del lliure desenrotllo de les *qualitats específiques* d'un sexe enfront l'acció i reacció mutues del lliure desenrotllo de les *qualitats específiques* de l'altre (concedint que hi haigi qualitats sexualment específiques, existència demanada pels anti-coeducacionistes). L'intern desenrotllo ja se sab que quan més lliure, tant més té per condicionant l'ambient.

b) Una més alta moralitat. Cal resaltar aquésta, qual negació converteixen els enemics en el més gros pecat coeducatiu. Moralitat ja es harmonia, virtut més amunt confessada; es acció conforme a raó, armònica sobirana de les passions totes. Moralitat es també disciplina, ordre, bones costums, i la coeducació porta la suavitat de modals i rectitut d'obrar que troba sa vida en la societat i en la família. Fins en relacions sexuals — el *papu* que certa gent treu — equival a respecte, coneixement, sinceritat, germanor, puresa.

c) Un augment, i en quant a qualitat, un millorament de l'instrucció femenina. Es cosa sabuda per la raó i experiència, per la vista de ses ventatjes i de ses deixebles als Estats Units i Finlàndia. Per xó, el feminisme desitja el sistema. L'instrucció, que's diu llum, no deu partirse en classes, com no's parteix la llum del sol entre'ls sexes. Tothom te dret a la *major* suma d'aliment de son ànima.

d) Una graduació més intensa a l'escola, poguent atendre més a l'edat, qu'es diferencia major que'l sexe, i, sobre tot, a les aptituds, que pedagògicament es la diferencia suprema a que atendre.

e) Una unió de grau de pàrvuls al universitari, camí qual

solució de continuïtat, avui per dissort existent, es un greu dany a l'infantesa i a la cultura. Juntant com juntem els infants i els joves no tẽ perdó de Dèu que separẽm com ara 'ls nens.

5.ª : Pera practicar la coeducació a les escoles dels Ateneus, cal entre'altres consells, tenir en compte els següents:

a) Professorat mixte. Tal volta les mestres convingui qu'eduquin els nens i nenes d'edat més tendre i que'ls homens se cuidin dels nois i noies d'edat més crescuda; pro sempre actuant baix lo que podria anomenarse codirecció del Claustre de professors i professores.

b) Amor y fe del personal al sistema coeducatiu. Son aquestes qualitats inexcusables companyes de l'honradesa i altruisme que tothom suposa a les persones qu'esmersen sa vida educant infants.

c) Classes de 30 alumnes, ab proporció de $\frac{1}{2}$ a $\frac{1}{3}$ per sexe. Cada grupu, o be cada secció o be cada classe, es a dir i en tot cas, cada grupu al cuidado d'un mestre, no passarà doncs d'aquet nombre. Lo qual no significa pas fugir de perills de sistema, sino fugir dels mals de l'actual escola unisexualista i les escoles de tots els sistemes que donguin un gran nombre de deixebles a un mestre.

d) Rotació d'assignatures. Encara que's visqui la gran assignatura, l'educació, l'aprenentatge de la vida, els treballs de costura, de cuina, de ciència casera deuen ferse en hores d'altres treballs manuals netament varonils.

Locals dignes del sant nom d'escola. Aixís com no's diu temple a un magatzem, a un lloc mancat d'aire, a un esquifit, fosc, vell i llogat tros d'edifici, tampoc deu dirse'n escola. Ab nois i noies l'escola será més alegre, si'l local ho es.»

Suspende el Presidente la sesión durante diez minutos, como en el tema anterior, para que los señores congresistas redacten las enmiendas que tengan por conveniente. Reanudada luego, se da lectura a la primera de las dieciseis presentadas, y que firmada por el Dr. Parpal, dice así: «1.ª : Por el fin de la educa-

ción que consiste en ayudar y no oponerse a la naturaleza, debe proscribirse la coeducación: — a) En razón de las diferencias psíquicas y físicas de uno y otro sexo. — b) En razón de la distinta misión del hombre y de la mujer en la vida. — 2.ª : Aun cuando en algunos países se ha implantado la coeducación, las estadísticas demuestran los inconvenientes de la misma, y debido a ellos va desapareciendo aun en los mismos Estados Unidos donde se implantó, no por razón pedagógica esencial, sino accidental.»

La defiende calurosamente su autor a quien contesta el Ponente y después de viva discusión y de rectificar ambos señores, la enmienda es desechada por el Sr. Llarena.

El Sr. Vidal de Llobateras pide la palabra para una cuestión de orden y la presidencia se la concede. Manifiesta el Sr. Vidal que debe levantarse la sesión por haber terminado las horas reglamentarias, y a propuesta de la Mesa el Congreso acuerda prorrogar la sesión hasta las tres.

Otra segunda enmienda al tema segundo suscrita y defendida por el Sr. Porqueres, dice así: «Tota vegada que la opinió pública espanyola es contraria a la implantació general de l'escola bisexual o coeducativa, el Congrés acorda que les conclusions de la Ponencia poden i deuen ser discutides en el terreny científich de la Pedagogia i Sociologia; pero que no poden ni deuen, en el present moment ser implantades en l'ensenyansa més que en la forma avui establerta, o sia en les escoles de pàrvuls, i d'assistencia mixta dels pobles rurals, o dels Ateneus i societats que contin ab escassos recursos econòmics.»

Después de una ligera discusión la acepta el Sr. Ponente, pero quitando de ella las últimas palabras «que contin ab escassos recursos econòmics».

La adición del Sr. Vila dice: «Tenint en compte que pera poder formar un criteri just i pedagògic de la coeducació en la escola i de la seva influencia social, cal una documentació experimental comprobada a casa nostra, i per aquet fi crec que convé

demanar al Ministre d'Instrucció Pública, una llei o decret que permeti la coeducació, com a règim excepcional a n'aquelles escoles i mestres que reuneixin aquelles condicions que de avant mà podran senyalar-se.»

Es defendida por su autor y aceptada por el Sr. Ponente, después de algunas palabras pronunciadas por éste.

D.ª Pilar Bartomeu, distinguida maestra de Mataró, defiende la siguiente enmienda contra la totalidad de las conclusiones: «Excepció feta del grau de pàrvuls, no's pot admetre la coeducació a l'escola primaria.»

El Sr. Ponente no se muestra conforme con los argumentos empleados por la Sra. Bertomeu y rechaza la enmienda después de las rectificaciones reglamentarias.

En atención a lo avanzado de la hora y de que quedan bastantes enmiendas para discutir, el Sr. Presidente, de acuerdo con la Mesa, levanta la sesión a las trece y cita a los señores congresistas para las ocho de la mañana siguiente.

Fernando Sancho,

Secretario.

V.º B.º :

El Presidente,

Juan Bardina.

Sesión del día 27 de Mayo de 1912

Empieza a las ocho bajo la Presidencia de D. Juan Bardina. Leída el acta de la anterior, es aprobada.

Se da cuenta de la siguiente enmienda al segundo tema: «CONCLUSIÓN 1.ª: Toda educación representa conocimiento, aprecio y respeto al otro sexo, por tanto aquet respecto debe formar parte de toda educación.

Si be això es veritat, no demostra la necessitat de la coeducació que tan en vista a la antropologia, com la psicologia i pedagogia resulta mal aplicada i en quant a la moralitat es perillosa.»

Su autor, Dr. D. Arturo Daunis, emplea una argumentación seria en defensa de la misma, y después de contestar al señor Ponente y de rectificar ambos señores, no es aceptada por el último.

Igual suerte cabe a la presentada y defendida por el señor Parpal, concebida en estos términos: «Los Ateneos deben procurar que sus escuelas se acomoden a las necesidades de la localidad y sean complementarias de las que las entidades naturales den. La Iglesia ha sido siempre la educadora del pueblo y pedagógicamente, no por razones religiosas, ha rechazado la coeducación.»

La enmienda del Sr. Espinosa dice así: «1.º La coeducación será solamente en las escuelas de párvulos. — 2.º A las niñas mayores de seis años educarán las maestras. — 3.º A los niños mayores de seis años enseñarán los maestros. — 4.º En la enseñanza universitaria educarán y enseñarán los profesores a los

alumnos y las profesoras a las alumnas, salvo en los casos en que no hubiera personal docente de un sexo determinado.» Habla en pro de la misma su autor y después de algunas explicaciones del Ponente, rectifican ambos y es desechada por el último.

El Sr. Montúa firma la siguiente enmienda: «La coeducación no esté admitida con toda amplitud en ninguna nación europea, y en cambio es combatida razonadamente en todas. La experiencia, pues, exige que evitemos tanteos inútiles que la Pedagogía no juzga convenientes.» No se pone a debate por incomparecencia de su autor.

Dos enmiendas del Sr. Aragón, pbro., dicen así: «a la 1.ª Conclusión: Si toda educación ha de ser en función de la humanidad, es a decir, en comunión y no aislamiento de personas, toda educación no deberá ser coeducación de sexos ya que la sociedad no es una identidad, sino una natural diversidad. — A la 2.ª conclusión: Todo lo más se podrá admitir la escuela mixta en la primera infancia y en el aula al margen de la dirección de una profesora; no es conveniente en general admitirla en la edad adolescente y adulta.

Las defiende separadamente su autor y el Sr. Llerena pronuncia breves palabras no mostrándose conforme con el razonamiento del Sr. Aragón. Rectifica este señor lo propio que el señor Ponente, y éste desecha las enmiendas.

Otra enmienda del Dr. Marqués contra la totalidad y que dice: «Hemos de reconocer, basándonos en la experiencia, la imposibilidad y lo peligroso de implantar la coeducación», es defendida briosamente por su autor a quien contesta con términos no menos briosos el Sr. Ponente, quien no acepta la enmienda después de varias rectificaciones.

El Sr. Vidal de Llobatera pide la palabra por una cuestión de orden y la Presidencia no tiene a bien concedérsela.

Otra enmienda suscrita por los Sres. Olivar y Daunis que dice: «La Iglesia ha recomendado la prudente separación de sexos por prudencia y sólo la ha exigida para los Institutos de perfección

i vida religiosa», es defendida con gran serenidad por el primero de dichos señores y el Sr. Ponente no la acepta después de argumentar en contra.

Dice otra enmienda del Sr. Aragón : «Tant l'Ateneo com l'escola, si be tenen força directa en la direcció dels seus deixebles, aquesta deu verificar-se baix les seves sàbies normes i preceptes de l'Església, única que pot parlar en qüestions d'ensenyansa ab plena autoritat», la defiende dicho señor y el Sr. Ponente no la acepta sin dar apenas explicaciones de tal resolución.

La enmienda del Sr. Visa y Tristany, concebida en estos términos : «La coeducació als Ateneus més deu haver d'esser actualment un regim d'excepció qu'un regim general. Això se fonamenta en que la major part dels Ateneus no reuneixen les condicions pedagògiques que fassin aplicables desseguida aquest regim. La coeducació deu haver de comensar en la primera edat», es acceptada sin discusión por el Sr. Ponente.

El Sr. Vidal de Llobatera defiende a un mismo tiempo sus dos conclusiones últimas presentadas y que dicen textualmente así : «1.ª Siguent la educació qüestió de societat i no d'humanitat deu esser aquélla distinta segons els elements que la integran i per tant deuràn educar-se tots els sexes, pro ab les orientacions particulars que per cada un se requireixin. — 2.ª Es imposible acceptar la publicació de lley ni real ordre relatives a coeducació.»

El Sr. Ponente so pretexto de que tiene necesidad de ausentarse del salón, pronuncia muy pocas palabras en contestación al Sr. Vidal y se retira acto seguido, dando con ello la Presidencia por suficientemente discutido este tema.

D.ª Carmen Segarra desarrolla brillantemente el tercer tema que trata de la *Cooperació de la tasca escolar*, y al final establece las siguientes conclusiones :

«I : L'escola y la Familia, intervenint simultàniament en la educació dels petits, deuen actuar d'acort en tot lo procés educatiu, cooperant la familia a la educació escolar dels seus fills.

II : Estant la eficacia de la educació escolar en raó directa de la cooperació que la familia hi porti, el mestre procurarà, en lo possible, la intervenció dels pares en la tasca educativa:

a) Intervenció Real en els afers escolars, com la assistencia a les excursions, la Administració de la Caixa Escolar d'Estudis, la formació de petits Museus i biblioteques infantils.

b) Intervenció de Convenciment explicàntels-hi, a mida del seu entendre, la radical diferència entre la escola vella i la escola nova, fentels-hi entrar, suau i amicalment, les idees de la educació integral moderna.

c) Intervenció d'Entussiasme, treballant pera que l'edifici escolar, la millora dels menuts, la instrucció, la conducta personal del mestre, etc., els encengui en calent ideal en pro de la educació nova en general i de la dels seus fills en particular.

III : Com a medis capitals d'aquella intervenció real, cal remarcar apart :

a) les *reunions dels pares amb els mestres*, que podrien ser mensuals, intercambiant lliurement uns i altres, idees, desitjos, judicis i opinions sobre els menuts i la Escola;

b) la *comunicació diària escrita* entre mestres i pares, sia per medi del quadern hont l'un i altres anotin lo que creguin oportú sobre cada instant del nen; sia per medi de una nota gràfica diària, que'ls pares vegin; sia per qualsevol altre medi senzill i eficaç;

c) la *aproximació més estreta de la vida escolar i la de la familia*, fent del Col·legi una llar d'amor i mutual cooperació, sense els encarcaments tradicionals que separen a mestres i deixebles; i fent de la Familia un cercle que continuament va reformant sa vida, amotllant-la progressivament als ideals que la Escola nova predica i inculca als nois;

d) tractant-se de Ateneus, la *intervenció legislativa* d'alguns representants de pares, escollits, els quals posin la Escola per sobre de tota desenfeinada i estéril penya d'Ateneu;

e) tractant-se d'Escoles públiques, la *socialisació de la Escola*,

marcant llurs orientacions en cada comarca o regió (dintre d'un mínimum general inatacable) els homes i dones més aptes per a sentir al-hora els interessos del poble, del govern i de la educació general.

IV : Com a tasca principal d'aquella intervenció de conveniment, cal, per sobre de tot, inculcar als pares, l'esperit de la Escola nova, la qual no té per objecte omplir el cervell dels nois de ciències més o menys memorística i estèril, sino preparar tot el menut per a la vida, formant-li hàbits de disciplina i un cervell avesat a rahonar.

V. Aquesta cooperació paterna que's busca per tots els medis, és en interès directe, també, dels pares i del esperit de família; ja que, tenint la Escola nova prou medis per a suggerir simpàticament als menuts i atrauresels, aquests arribaran a una mena de despreci dels pares i a una repulsió per la pròpia família, si veuen que'ls de casa contradiuen o desprecien de fet lo que'ls menuts i la Escola consideren com a essencialment digne d'atenció i d'entusiasme.

VI. Els Ateneus, lliures de peus forçats legislatius i prejudicis de tot ordre, i ja constituïts, per altra part, per una directa intervenció de les famílies, deuen ser els qui donin exemple a les demés Escoles sobre la intensitat i manera d'establir aquesta cooperació de la família a la tasca escolar.»

Se suspende la sessió por breve rato para la presentación de enmiendas. Se da cuenta luego de cuatro que firman separadamente los Sres. Porqueres, Espinosa, Aragón y Vidal de Llobatera.

Dicen respectivamente :

«1.ª : L'Estat procurarà informar el sentit general de les lleis referents a ensenyança en la opinió pública dels pares de família, primers interessats en la obra educativa de l'escola.» — 2.ª : A la conclusió VI : «Los Ateneos libres de pies forzados legislativos y prejuicios pedagógicos por una intervención de las familias, deben ser los que den ejemplo a las demás escuelas so-

bre la intensidad y modo de establecer esta cooperación de la familia a la labor escolar.» — 3.ª : A la conclusió III : «La intervenció dels pares, mestres i baix la competent direcció eclesiàstica.» — 4.ª : «Havent de ser la escola confessional, no's pot prescindir de la intervenció eclesiàstica.»

Son defendidas las tres primeras por sus autores, y la cuarta es retirada por el Sr. Vidal por creer que tiene el mismo sentido que la tercera.

Después de brevísima discusión en la que intervienen dichos señores y la ilustrada Ponente, acepta ésta la primera sin modificación; de la segunda, sólo la palabra *pedagógicos* después de *prejuicios* que cita la ponente en su conclusión VI; y la tercera, cambiando la palabra *dirección* por la de *intervención*.

Terminado el debate del último tema, el Sr. Presidente concede la palabra a la Srta. Bertomeu, maestra de Mataró, para que defienda la siguiente enmienda contraria a la adición que presentó el Sr. Visa al tema segundo y que fué aceptada por el Sr. Ponente : «La coeducación als Ateneus ni en cap institució de cultura pot admètrers, ni com a règimen general ni com d'exceptió com no sigui a la primera infancia.»

No puede contestar a la Srta. Bertomeu el Sr. Llàrena por hallarse ausente, y en sustitución del mismo lo hace el Sr. Visa en términos concisos y respetuosos, mostrándose disconforme con el espíritu de dicha contra-enmienda.

Al propio tiempo la Srta. Bertomeu se defiende de una manera enérgica de ciertos ataques que, en el calor de la discusión, cree haberle dirigido el Sr. Llàrena, Ponente del segundo tema.

D. Vicente Sorní, lee una notable comunicación sobre : *Educación e Instrucción; Trabajo y Economía*, y es aplaudido.

También D. Teodoro Virgili Raventós da lectura a un corto trabajo de que es autor y que titula : *La prosperidad de la Enseñanza en la infancia*.

El Sr. Presidente pronuncia algunas frases de despedida y en justificación del neto proceder de la Mesa, y el congresista señor

Porqueres propone un voto de gracias para la misma que es acordado por unanimidad; levantándose acto seguido la sesión. Eran las doce.

Fernando Sancho,
Secretario.

V.º B.º :
El Presidente,
Juan Bardina.

Conclusions de la Secció de Pedagogia

En Villanueva y Geltrú, a las doce y quince minutos del día veintisiete de Mayo de mil novecientos doce, celebran sesión secreta, en una de las dependencias del Ateneo de aquella población, los Sres. Bardina, Sorní, Gomis, Calvo, Vía y Sancho, que constituyen la Mesa de la referida Sección, con objeto de cambiar impresiones acerca del resultado de los últimos debates y acordar en definitiva las *conclusiones* que deben ser sometidas a votación general.

Estudiado detenidamente el primer tema, todos los presentes convienen en afirmar que ni la 3.ª conclusión que establece el Sr. Ponente ni la enmienda de los Sres. Porqueres y Montúa, no aceptada por aquél, son de inmediata aplicación y procede por tanto retirarlas; como igualmente la enmienda de los Sres. Aragón y Oliver, cuyo sentido ya parece desprenderse del trabajo de la Ponencia.

Respecto al 2.º tema que trata de la *Coeducación*, la *Mesa*, considerando que es un problema no bien definido aún y que ha tenido el privilegio de caldear los ánimos en distintas ocasiones; considerando que por ambas partes contraopinantes se ha reconocido la necesidad de nuevo estudio acerca del mismo; considerando que asimismo acordaron aplazar esta cuestión los mismos elementos litigantes en el reciente Congreso de Higiene de Barcelona; considerando además que no es asunto este de

aplicación inmediata, y considerando finalmente las manifestaciones del Sr. Ponente y de los autores de enmiendas que más han intervenido en las discusiones, acuerda dejar tal tema fuera de votación para que sea tratado en futuros congresos, si sus juntas organizadoras lo estiman conveniente.

Se consideran de aplicación inmediata las conclusiones del tema 3.º tan brillantemente defendidas por la Srta. Segarra, junto con las enmiendas admitidas por la misma.

Por todo lo expuesto, la *Mesa*, por voto unánime de sus individuos, acuerda someter a la aprobación del Congreso en pleno las siguientes conclusiones :

TEMA 1.º : *Llengües a usar en les Escoles dels Ateneus :*

«1.ª : Raons elementals de la ciència pedagògica obliguen a proclamar la supremacia del llenguatge matern dins les Escoles dels Ateneus.

2.ª : Sient ideal indeclinable que'ls nois arribin a la completa possessió de l'idioma castellà, l'ensenyança d'aquest, basada en els procediments bilingües, començarà aixís que l'infant ingressi a l'Escola, i marxarà sempre en progressió ascendent fins a conseguir que tots els exercicis escolars puguin fer-se indistintament en català o en castellà.»

TEMA 3.º ; *Cooperació de la família a la tasca escolar :*

«1.ª : L'escola i la família, intervenint simultàniament en la educació dels petits, deuen actuar d'acort en tot lo procés educatiu, cooperant la família a la educació escolar dels seus fills.

2.ª : Estant la eficacia de la educació escolar en raó directa de la cooperació que la família hi porti, el mestre procurarà, en lo possible, la intervenció dels pares en la tasca educativa :

a) Intervenció Reial en els afers escolars, com la assistència a les excursions, la Administració de la Caixa escolar d'Estalvis, la formació de petits Museus i Biblioteques infantils.

b) Intervenció de Convenciment, explicant-els-hi, a mida del seu entendre, la radical diferencia entre la escola vella i la es-

cola nova, fent-els-hi entrar, suau i amicalment, les idees de la educació integral moderna.

c) Intervenció d'Entusiasme, treballant per a que l'edifici escolar, la millora dels menuts, la instrucció, la conducta personal del Mestre, etc., els encengui en calent ideal en pro de la educació nova en general i de la dels seus fills en particular.

3.ª : Com a medis capitals d'aquella intervenció reial, cal remarcar apart :

a) Les reunions dels pares amb els mestres, baix la competent intervenció eclesiàstica, que podrien ser mensuals, intercanviant lliurement uns i altres idees, desitjos, judicis i opinions sobre els menuts i l'Escola.

b) La comunicació diària escrita entre mestres i pares, sia per medi del quadern ont l'un i els altres anotin lo que creguin oportú sobre cada instant del nen; sia per medi d'una nota gràfica diària, que els pares vegin; sia per qualsevol altre medi senzill i eficaç.

c) La aproximació més estreta de la vida escolar i la de la família, fent del col·legi una llar d'amor i mutual cooperació, sens els escarcaments tradicionals que separen a mestres i deixebles; i fent de la família un cercle que continuament va reformant sa vida, amotllant-la progressivament als ideals que la Escola nova predica i inculca als nois.

d) Tractant-se d'Ateneus, la intervenció legislativa d'alguns representants de pares, escollits, els quals posin l'Escola per sobre de tota desenfada i estèril penya d'Ateneu.

e) Tractant-se d'Escoles públiques, la socialització de l'Escola, marcant llurs orientacions en cada comarca o regió (dintre d'un mínim general inatacable) els homes i dones més aptes per a sentir al-hora els interessos del poble, del govern i de la educació general.

4.ª : Com a tasca principal d'aquella intervenció de convenciment, cal, per sobre de tot, inculcar als pares l'esperit de la Escola nova, la qual no té per objecte omplir el cervell dels nois

de ciència més o menys memorística i estèril sinó preparar tot el menut per a la vida, formant-li hàbits de disciplina i un cervell avesat a raonar.

5.ª : Aquesta cooperació paterna que's busca per tots els medis, és un interès directe també dels pares i del esperit de família; ja que, tenint l'Escola nova prous medis per a sugestionar simpàticament als menuts i atrauresels, aquests arribaran a una mena de despreci dels pares i a una repulsió per la propia família, si veuen que'ls de casa contradiuen o desprecien de fet lo que'ls menuts i l'Escola consideren com a essencialment digne d'atenció i entusiasme.

6.ª : Els Ateneus, lliures de peus forçats legislatius i prejudicis pedagògics de tot ordre; i ja constituïts, per altre part, per una directa intervenció de les famílies, deuen ser els qui donin exemple a les demés Escoles, sobre la intensitat i manera d'establir aquesta cooperació de la família a la tasca escolar.

7.ª : L'Estat procurarà informar el sentit general de les lleis referents a Ensenyança en la opinió pública dels pares de família, primers interessats en la obra educativa-instructiva de l'Escola.

Y sin más asuntos de que tratar, se levanta la sesión a las trece y media próximamente.

Fernando Sancho,

Secretario.

V.º B.º:

El Presidente,

Juan Bardina.

Comissió d'Educació Física

Lloc de reunió : Orfeó Vilanoví.

President : D. Eladi Homs.

Vispresidents : D. J. Elías Juncosa i D. Artur Galcerán.

TEMES

I : *Conveniència d'ampliar l'actuació de les Associacions de Cultura amb l'educació física.* — Ponent : DR. ENRIC RADUÁ.

El Congreso acuerda manifestar el deseo de que las Asociaciones de Cultura,

1.º : Persistan en su acción educativa de la infancia interín por la acción limitada del Estado sea preciso.

2.º : Amplíen sus horizontes culturales llegando a la constitución de Escuelas cívico-sociales que sean nexo entre la Escuela actual y las Escuelas especiales.

3.º : Que en estas escuelas cívico-sociales al propio tiempo que intelectualmente atiendan a la formación del *hombre* y a la culturación de la mujer para *madre*, no se descuide la cultura física, puesto que deben perseguir una acción integral.

4.º : Que establezcan la cultura física las que la hayan descuidado y la amplíen las que la tengan establecida, pero con base científica y racional, como arma que tiene sus peligros cuando mal dirigida.

5.º : Que confíen esta dirección al profesor de educación física y al médico, de común acuerdo, siendo sólo adjetivamente factor

atendible para la elección de determinados ejercicios la voluntad individual de los asociados.

6.º : Que establezcan individual o conjuntamente campos de ejercicios y *sports* e instalaciones balneológicas y gimnásticas.

7.º : Que para contribuir a los fines de esta educación organicen expediciones o caravanas de estudio, colonias de vacaciones y el intercambio individual y colectivo en todas edades, inteligenciándose para ello con las demás sociedades obreras culturales y cooperativas.

* * *

II : *Necessitat de la cultura física*. — Ponent : DR. FELIP PROUBASTA.

1.ª : La cultura física es necesaria en tots temps i en totes edats.

2.ª : Los *sports* són la forma de cultura física més atraient i útil, practicats dintre l'ambient d'associació.

3.ª : Es preferible no dedicarse a un sol *sport*; una combinació recomenable es la de una part de desenrotllo ab altre, preferentment, de defensa personal. El *foot-ball* combinat ab la *boxe*, com fan los inglesos, o ab la lluita, es un excelent medi.

4.ª : La gimnasia ocupa un lloc avui secundari, car necessita medis especialíssims i la seva direcció es molt delicada. Se recomenarà, no obstant, com a medi de preliminar desenrotllo en la segona infancia i adolescencia, per a dedicar-se més tart als *sports*. Deu també indicar-se als excessivament febles i a aquells que, massa aferats, poden dedicar breus moments al dia a cultura física.

* * *

En aquesta Comissió es donà lectura de una notable Memoria presentada per el Dr. J. O. Puig Font i que porta per títol:

Higiene de la vista en les Escoles.

Comissió de Biblioteques i Vulgarisació

Lloc de reunió : Biblioteca-Museo-Balaguer.

President : D. Pau Vila.

Vispresidents : D. Santiago Vinardell i D. Víctor Oliva.

TEMES

II : *La conferencia considerada como procedimiento de pedagogía social*. — *Lo que es y lo que debería ser la conferencia en Cataluña*. — Ponente : D. MARCELINO DOMINGO.

1.º : Los Centros de Cultura han de organizar cursos de conferencias sobre temas de interés general y que sirvan de obra escolar y post-escolar sustituyendo y educando no superficialmente a la francesa como decía Montaigne sino profundamente, científicamente en todos aquellos problemas económicos, religiosos, sociales y políticos que inquietan al hombre moderno.

2.º : Estos cursos de conferencias no se dispondrán en la forma que por regla general se sigue. Se determinarán los temas por la entidad que los organice, y ésta procurará que los desarrollen aquellas personalidades que ofrezcan garantías de acierto.

3.º : Al conferenciante se le retribuirán estas conferencias. Si tienen un valor económico, el libro y el artículo periodístico, ha de tenerlo también y quizás con mayor fundamento la conferencia. En un país donde la palabra influye más que la letra escrita, ha de darse a la palabra la proporción material de este valor.

4.º : Con la conferencia retribuida, se podrán organizar cursos que habían de desarrollarse más en el campo que en la ciudad, más entre personas incultas que entre hombres ilustrados. Con la conferencia retribuida se podrá arrancar de su despacho o de su labor al hombre con aptitudes y entusiasmos, que hoy se mantiene retraído, por apremios económicos, de este trabajo serio, y se podrá reducir a silencio al que no tenga condiciones especiales ni preparación adecuada para intentar esta obra de cultura.

* * *

III : *Conveniència de que en les entitats culturals, especialment les de caràcter popular, se formin estadístiques de totes i cada una de ses diverses actuacions (conferències, biblioteques, ensenyances, cursets, etc.)*—Ponent: D. RAMÓN MARTÍNEZ GRAS.

1.ª : Els individus per a poder fruir de la vida, necessiten conèixer a sí mateixos, examinant sos respectius caràcters i manera d'esser, aprofitant ses naturals i peculiars aptituds i predisposicions, aprofitant tots els elements qu'els envolten i en els qu'es desenvolupa sa existència, i, en fi, valent-se de tots els medis i recursos que li proporcionin una seriosa i formal investigació de la naturalesa i en tots sos diversos aspectes d'amplitut. Així mateix les Societats de tota mena, per a complir el fi per que foren creades i la raó de sa existència, precisa que no descuidin, ans al contrari, que primordialment s'ocupin de conèixer lo més exacte i fonament possible, la manera de pensar, sentir i voler, aont l'entitat actua, al ensems que les aficions i activitats

dels socis que integren l'entitat, per a poder dirigir, guiar, encausar, modificar i reformar profitosament les condicions dels aplegats en el si de la Societat i, en general, de tots els ciutadans qu'es mouen al seu entorn.

2.ª : La finalitat de les entitats culturals, principalment les de caràcter popular, com els Ateneus obrers, no deu limitar-se a la instrucció i educació dels respectius associats, sino que deu estendre's a aconseguir un major grau d'il·lustració dintre totes les classes socials i primordialment la proletaria, de les localitats aont radican. Per aixó l'actuació d'aquelles entitats, no pot recloure's dintre les parets de sos locals, essent indispensable l'organització d'actes fora dels mateixos, i fent que uns i altres siguin sempre públics al objecte de procurar la vulgarització de tota classe de coneixements per a aclarir l'intel·ligència, enfortir la voluntat i espiritualitzar i ennobrir els sentiments del poble.

3.ª : Com a conseqüència de lo consignat en les precedents conclusions, les entitats culturals de caràcter popular, avans que tot, han de tenir una orientació clara i precisa de sos propòsits, encaminant totes ses actuacions a la realització i consecució dels mateixos, d'una manera ordenada i metòdica; tenint en compte les condicions dels individu i las del poble en que viuen.

4.ª : Per a lograr una bona orientació i feina profitosa i activa actuació, les entitats culturals, especialment les de caràcter popular, precisa que formin estadístiques, lo més minucioses i exactes possibles, de tots els actes que realisin; com son conferències, vetllades i funcions de tot gènere, cursos o ensenyances que sostinguin, com biblioteques, etc.

5.ª : Aquestes estadístiques deurien comprendre:

a) Les conferències, vetllades i composicions: Noms dels dissertants o dels que prengueren part en el acte; temes desenvolupats, composicions llegides u obres executades (expresant-se si son originals, inédites, estrenes, etc.); nombre aproximat d'oients i classe d'ells (socis o no, homes o dones, treballadors o gent d'altres estaments socials, nois o adults); si'ls actes forma-

ben part d'una serie i si foren gratuïts o de pago; lloc i hora en que varen celebrar-se, etc.

b) En les excursions o visites: establiments o llocs visitats; nombre i classe dels concurrents, dies i hores invertides, consignat si eren o no festius; cost aproximat, medis de locomoció utilitzats; si havia o no personal directiu que expliqués o informés durant l'excursió o avans de celebrar-ho; si's redactà memòria o relacions; etc.

c) En la biblioteca: llibres facilitats als socis i als que no ho son; llegits en el local o a domicili; autors i materia de les obres llegides; dies i hores en que està oberta la sala de lectura i nombre aproximat de concurrents en cada dia de la setmana; classe de lectors; diaris periòdics i revistes, expressant son caràcter (polítics, literaris, científics, ilustrats, etc.)

d) De les ensenyances o cursos: assignatures o classes explicades o establertes; duració de les mateixes i des de quan funcionen (diàries, alternes, setmanals, etc.), gratuïtes o de pago; nombre d'alumnes en cada una y circumstàncies d'ells; assistència al començar el curs, al mitj i al terminar-se; llibres de text i nòm dels professors (retribuits o no, etc.)

e) En lo recreatiu: dies i hores en que està obert el local destinat a recreo (café i jocs) i nombre aproximat de concurrents (socis o forasters); especificació de les consumacions diàries; jocs permesos i nombre, circumstàncies dels que s'hi dediquen; quantia diària de lo recaudat en dits conceptes, etc., etc.

6.ª: En totes les entitats culturals populars, hauria de nomenar-se una o dos Comissions especialment encarregades d'aquets treballs estadístics, i cada any se n'hauria de donar compte en les reunions generals, sens perjudici de publicar-les en els boletins i revistes de cada entitat; servint de norma i guia de conducta a seguir en el pervindre per a adoptar les resolucions necessaries al millorament i progrés de la societat.

* * *

IV : *Les petites biblioteques dels pobles. Un projecte d'unificació.* — Ponent : D. SANTIAGO VINARDELL.

Convencuts de la escassa eficàcia de les nostres orientacions per a donar impuls a l'obra magna de la fundació de Biblioteques Populars a Catalunya i tenint en compte que l'esforç individual — anque fòs tan sortós que logrés atraure l'atenció dels senyors congressistes fent-los aportar a l'obra nostra, la seva valiosíssima cooperació — correria el perill, com hem vist massa sovint, de quedar lletra morta en el llibre de les deliberacions del Congrés, hem volgut formular, ab l'afany de precipitar el moment, aquesta *conclusió única* :

«Considerem d'absoluta necessitat la fundació a Catalunya d'una «Associació pera 'l foment de les Biblioteques Populars», i aixís tenim l'alt honor de proposar al II Congrés Regional d'Ateneus i Associacions de Cultura, que acordi el nomenament d'una Comissió Organitzadora, la qual assumint tota la responsabilitat d'aquesta gran obra que li confiem, se comprometi a portarla a la pràctica ab tota urgència.»

Comissió de Ciències Físiques, Químiques i Naturals

Acta de la Sessió celebrada el dia 27 de Maig de 1912

Lloc de reunió : **Ateneu.**

President : Dr. D. Eduart Fontseré.

Vispresidents : Dr. D. Josep Prats i Aymeric i D. Josep Agell i Agell.

El Sr. President obra la sessió a les 8'40, a la que han assistit els membres del Congrés senyors Fontseré, Agell, Prats Aymeric, Serradell, Pardillo, Caballero, Gifreda, Colominas (T.), Ferré Gomis, Samà, Pedrals, Robert, Riquelme, Rosic, Tomás, Bustamente, Puig, Guerra, Daunis, Simó, Cò de Triola, Ferrater, Pinar, Cunillera, Montserrat, Ill, Rius, Ventosa, Mutiñé, Miret, Ballester, Capdit y Soler.

A proposta del Sr. President son nomenats secretaris D. Josep Gifreda i l'infrascrit.

Aquet darrer passa a ocupar el seu lloc.

A continuació el Dr. D. Francesc Pardillo dona lectura al Tema lliure acceptat per la presidència de la Comissió i del que dit senyor n'es l'autor. Porta per títol *Les Ciències naturals i el problema de la sexualitat*. Senta les següents conclusions:

1.ª : Tots els joves deuen ser instruits en la qüestió sexual.

2.ª : La ensenyansa de la sexualitat ha de comprendre els capítols següents : descendència; fecundació; naixement; criansa,

3.ª : Aquesta ensenyansa deu portar-se a cap juntament ab la de la Biologia, deixant per a altres disciplines l'aspecte moral del assumpte.

4.ª : Devant de la dificultat de trassar un plan únic, la distribució de les matèries que s'han de tractar i la seva incorporació al cuadro dels estudis històric-naturals s'ajustarà al grau de cultura i mutualitat de les classes.

5.ª : Els professors d'abdos sexes tindran especialíssim cuidat en la preparació de les lliçons que tractin d'aquestes matèries, a fi de demostrar seguretat i vencer la natural timidesa dels nens mitjansent explicacions clares i comprensibles.

Aquestes conclusions son aprovades unànimament.

Se concedeix la paraula al Dr. D. Josep Prats Aymeric, qui desenvolupa el seu tema, classificat d'Oficial número II, sobre *Manera de recrutar el personal docent per a la ensenyansa de les ciències físiques, químiques i naturals en els Ateneus, a fi de lograr la difusió d'aquelles ciències ab les majors garanties d'acert*. Presenta les següents conclusions:

1.ª : Es de importància extrema que el personal docent de les ciències físiques, químiques i naturals en els Ateneus, reuneixi les condicions de suficiència necessàries per a despertar en els alumnes l'esperit d'investigació ab la observació reiterada, i l'amor i respecte a la Naturalesa i a la Ciència; aixís com també deu posseir la cultura precisa per a vulgarisar les més enlairades concepcions i les grans síntesis científiques, ab l'objecte de poder establir el nexa indisoluble entre totes les manifestacions de la vida industrial, comercial, agrícola i fins domèstica i social dels pobles, i els principis de les Ciències físiques, químiques i naturals.

2.ª : Sense admetre la omnisciència dels homes de carrera, ofereixen aquestos sempre més garanties d'acert en ses funcions pedagògiques qu'els desprovistos de títols acadèmics, per lo que,

salvant el cas d'honroses i evidents excepcions, deuria pendres per norma encarregar la ensenyansa de aquelles Ciències en els Ateneus, a professionals científics, i a ser possible, especialistes en la secció de que's tracti.

3.ª : Sols en cassos especials i tractant-se de persones de valúcia científica pública i notoriament reconeguda resultarà convenient encarregar la exposició de cursos als qui no ostentin títols acadèmics adequats.

S'aproven unànimament aquestes conclusions.

Seguidament se soncedeix la paraula al Dr. D. Ernest Pedrals i Fernández, qui llegeix el seu tema, Oficial número IV, titolat *Estudi hidrològic regional i estadístiques de morbositat de que deuen encarregar-se els Ateneus*. Senta les conclusions següents:

1.ª : Els Ateneus i Societats de Cultura deuen contribuir al estudi hidrològic de les comarques en que radiquin, cercant la relació de la composició de les aigües que en elles s'alimentin ab algunes malalties característiques d'aquella comarca.

2.ª : En aquet fi catalogaràn l'origen de totes les aigües potables de llurs poblacions, classificant-les segons sa procedencia : de pou, de mina, de pou artesià, de riu, de llac, de font natural.

3.ª : En les de pou fixaràn la profunditat d'aquet, altura de l'aigua i variacions que pugui sofrir. En les de mina, condicions d'aquèsta, revestiment, dimensions, llargada, punt d'origen probat o probable i capdal d'aigua en èpoques diferents. En totes elles deuràn determinar-se la temperatura del aigua en el punt d'aprofitament natural, la temperatura del aire ambient, la data en que aquestes es prenguin i les variacions que sufren en diferents èpoques de l'any. Seria de desitjar l'anàlisis complet de totes aquestes aigües, però allà hont això no sigui possible deu al menys determinar-se el seu grau hidrotimètric indicant el seu grau de duresa total i persistent. D'aquesta operació en sí sencillíssima podria encarregar-se el Farmaceutic de la localitat. Els Ateneus portaràn estadístiques de les malalties més fre-

qüents a la comarca, especialment d'aquelles que siguin manifestació d'arterio-esclorossis : interessant dels metjes socis o no dels Ateneus les dates del començ i acabament i quants detalls puguin tenir importància especial. Els Ateneus procuraran donar publicitat a tots aquets estudis i detalls recollits, exposant en el primer Congrés que se celebri tot lo que hagin recollit i organitzat en aquestes matèries.

Per unanimitat s'aproven aquestes conclusions.

El Sr. President sospen per breus moments la sessió.

Se reprén la sessió a les 10'39 baix la presidència de D. Josep Prats Aymeric.

Se concedeix la paraula al ponent D. Llorenç Tomàs, qui desenvolupa el seu tema (Oficial, número III) sobre *Missió dels Ateneus en l'estudi de la geologia, mineralogia, flora i fauna regionals, Museus y gabinets que deurien establir*. Proposa les següents conclusions :

1.ª : El coneixement de l'Historia Natural d'una comarca, té, no sols un gran interès científic, sino que'l té també pràctic, poguent contribuir en molt a la prosperitat d'aquella, per l'utilització industrial de productes naturals; per lo que es convenientíssim procurar i fomentar el seu estudi.

2.ª : A el fi, doncs, de contribuir al estudi de les diferents branques de l'Historia Natural de la comarca, cada Ateneu o Associació de Cultura, deuria procurar recollir els exemplars a aquella pertanyents que's trobessin, ab indicació de la localitat precisa de la troballa; el seu nom vulgar; aplicacions certes que tingui i demés detalls possibles; procurant, sempre que sia possible, fer-se ab un duplicat del exemplar, per si deu enviar-se a classificar.

3.ª : Quant no fos possible en la localitat la vera classificació científica, deuria remetre l'exemplar recollit, i millor el seu duplicat a persones especialistes o a entitats científiques apropiades; i pera simplificar aquets treballs podrien utilitzar-se els serveis, que des de ara s'ofereixen de l'«Institució Catalana

d'Historia Natural», domiciliada a Barcelona (Paradís, 10, 1.º, 2.º), societat que, tenint per missió primordial, com ja el seu nom indica, l'estudi de l'Historia Natural de nostra terra, se troba en condicions de procurar la classificació per medi dels seus socis o acudint a altres naturalistes o centres científics ab els que està en relació.

4.ª : En cada Ateneu o Associació de cultura, deuria formar-se un petit Museu per a guardar ab l'ordre i classificació degudes els exemplars recollits, Museu que deuria poguer-se visitar gratuïtament per el públic en certs dies i hores.

5.ª : Cada una de les entitats indicades deurà publicar periòdicament, cada any per exemple, i avans sempre que l'importància d'alguna troballa ho demanès, l'estat de dit Museu. I com que moltes d'aquelles no tindran publicació pròpia i encara que la tinguessin, a fi d'unificar i donar major publicitat, podrien remetre els dades i noves a la dita «Institució Catalana d'Historia Natural» que les publicaria en el seu Butlletí mensual, Butlletí que rebent-se per totes elles, les posaria, sense molesties ni despeses, en relacions científiques mutues; tinguent les dites noves la major publicitat possible dintre nostra terra i fora, per les relacions de socis i centres científics que l'«Institut» sosté per medi del seu Butlletí.

D. Timoteu Colominas presenta a la tercera conclusió la següent esmena :

«Que en el lloc hont diu : «podrien utilitzar-se els serveis, que des de ara s'ofereixen, de l'«Institució Catalana d'Historia Natural», domiciliada a Barcelona (Paradís, 10, 1.º, 2.º, etc.», fins al final del paràgraf, digui : «A fi de que aquestes puguin ab tots els medis que tinguin a son alçanc classificar-los, ja per si propies o acudint a altres naturalistes o Centres científics ab els que està ab relació.»

«Que en el lloc hont diu : «a la dita Institució Catalana d'Historia Natural», que les publicaria en el seu Butlletí, etc.», fins a acabar el paràgraf, digui : «a totes les associacions de caràcter

científic perquè per medi de sos Butlletins las publicuessin, i com totes elles tenen el cambi establert ja no tant sols per Catalunya sinó que també per Espanya i per tot el món, seria aquest el millor medi de donarlos-hi publicitat».

El Sr. Colominas les defensa.

El ponent Sr. Tomás li contesta sostenint els punts de vista continguts en les seves conclusions.

Rectifiquen ambdós sen-se posar-se d'acort.

El Sr. Agell presenta una esmena en el sentit de que tot el capdal de material científic que's reculli sigui guardat en el Museu que s'instala en l'Universitat Industrial.

El Sr. Riquelme opina que aquet treball deu centralisar-se en una sola entitat i que's publiquin els dades recollits en un sol Butlletí.

El Sr. Agell rectifica sostenint el seu criteri abans dit.

El Sr. Simó creu que es indiferent que sigui una o altre entitat la que's cuidi de la classificació i publicació, i que no hi ha cap necessitat de que se centralisi aquet treball en una sola.

El Sr. President posa a l'aprovació de la Comissió les conclusions primera, segona i quarta, a les que no s'ha presentat cap esmena. Son aprovades unànimament.

Acte seguit el Sr. President sospèn la sessió per cinc minuts a fi de veure si poden posarse d'acort el ponent i els que han presentat esmenes.

Se reprèn la sessió pocs minuts després convenintse en que les conclusions tercera i quinta quedin redactades de la manera que s'expressa a continuació seguint aprovades en aquest sentit.

3.ª : Quant no fos possible en la localitat la vera classificació científica, deuria remetre l'exemplar recollit, i millor el seu duplicat a persones especialistes o a entitats científiques apropiades.

5.ª : Cada una de les entitats indicades deurà publicar, pe-

riòdicament, cada any per exemple, i avans, sempre que l'importància d'alguna troballa ho demanés, l'estat de dit Museu.

A continuació s'acorda que consti ab acta la satisfacció ab que la Comissió de Ciències físiques, químiques i naturals ha vist l'oferiment que per a portar a cap les conclusions del tema tercer han fet diversos senyors congressistes en nom de diferents entitats científiques.

Ocupa la presidència D. Josep Agell i Agell.

El Sr. Fontseré desenvolupa el seu tema (Oficial, número 1) sobre *Interpretació i pràctica de la següent conclusió del Congrés de Reus: «Es de desitjar la col·laboració íntima i diària de les Associacions de Cultura ab els organismes científics oficials fent convergir l'acció de tots en una obra única de cultura nacional»*. Senta les conclusions següents:

1.ª : Es un fet evident a Catalunya lo desvíu ab que alguns elements del intel·lectualisme local consideren a l'Universitat i als demés centres científics d'origen nacional. Es obra fonamental de cultura que pertany a les Associacions culturals tant com a l'Universitat mateixa, treballar perquè's modifiqui aquest estat d'opinió, fent cada dia més estretes les relacions entre unes i altres institucions.

2.ª : Una de les primeres condicions de convivència entre les Associacions particulars que persegueixen fins científics determinats i els centres oficials de finalitat més semblanta, es la proximitat de lloc. A n'aquest fi es de desitjar que en els edificis dels centres científics del Estat sia possible la instal·lació, baix los auspicis de les Autoritats Acadèmiques, d'aquelles entitats culturals de fundació particular que per la seva significació o la seva historia puguin respondre dignament a alguna de les manifestacions de la Ciència.

3.ª : Les relacions entre aquests organismes han de tenir per objecte primordial la formació d'un conjunt harmònic en que uns als altres se serveixin de complement; mai establir dualitats ni competències entre les institucions d'origen divers, per tro-

var-se avui el nostre país faltat, i no sobrat d'especialistes i d'hommes de Ciència.

El Sr. Guerra combat la totalitat d'aquestes conclusions.

El Sr. Fontseré li contesta rebatint els seus càrrecs i enaltint a l'Universitat.

El Sr. Simó presenta una esmena en el sentit de que s'afegeixi a la conclusió primera el següent paràgraf:

«A n'aquest efecte les Associacions culturals deuen actuar prop de l'Estat, i ab insistència i la necessaria energia per a que orientant-se en altre sentit més saníto el pressupost de la Nació, atengui com deu, es a dir esplèndidament, als Centres oficials d'ensenyança, doncs no fentho aixís, aquèstos malgrat la suficiència i laboriositat dels professors no poden respondre al actual afany de saber.»

El mateix senyor presenta una esmena a la conclusió segona en el sentit de que'l paràgraf segon i últim quedi redactat com segueix:

«A n'aquest fi es de desitjar que en els edificis dels centres científics del Estat sia possible la instal·lació, baix los auspicis de les Autoritats Acadèmiques, d'aquelles entitats culturals de fundació particular que especialisin alguna de les manifestacions de la Ciència i que no puguin assolir-la per sí soles.»

El Sr. Fontseré les accepta.

El Sr. Guerra retira tot lo dit anteriorment.

S'aproven les conclusions, modificades per les esmenes del Sr. Simó, per unanimitat.

El Sr. Secretari llegeix totes les conclusions aprovades per la Comissió de Ciències físiques, químiques i naturals.

Acte seguit el Sr. President fa notar la tasca profitosa que la nostra Comissió ha realitzat i dona les gràcies a tots els que han contribuït a n'aquest fi.

Se proposa un vot de gràcies a la Mesa pe'ls seus treballs que s'aprova per unanimitat.

A continuació el Sr. President aixeca la sessió. Son les 11'45.

El Sr. Serradell portava la representació del «Club Montanyenc» de Barcelona; el Sr. Simó, la del «Centre de Lectura» de Reus; el Sr. Mutiñe, la del «Foment Martinense» de Barcelona.

Vilanova i Geltrú, vintiset de Maig de mil noucents dotze.

El President,
Eduart Fontseré.

El Secretari,
Robert Ferré Gomis.

* * *

Sr. President del «II Congrés Regional d'Ateneus i Associacions de Cultura»

Vilanova i Geltrú.

SR. PRESIDENT:

La Comissió de Ciències físiques, químiques i naturals d'aquest Congrés, quals sessions he tingut l'honor de presidir, s'ha ocupat de manera especial d'aquells temes que ha cregut més íntimament lligats ab la propagació de les Ciències al nostre país i ab les possibilitats actuals dels Ateneus per a contribuir al progrés dels coneixements útils.

Molt diverses, sens dubte, han sigut les matèries tractades, i fins algunes de elles, forsant l'interpretació, haurien pogut fer-se cabre en les tasques d'altres Comissions del Congrés, a les quals de prop o de lluny podien fer alguna referència; més la forma en que la discussió s'ha desenrotllat i'l caràcter purament científic dels arguments que'ls ponents i els esmentats han fet valer, ha sigut plena demostració de que queien preferentment dins del programa de la Comissió de Ciències físiques, químiques i naturals.

Potser la característica més evident de la feina feta per

aquesta Comissió es l'esperit de continuïtat que en la mateixa es revela. Un dels temes, es no més que ampliació i comentaris d'una de les conclusions del Congrés de Reus. Un altre, presenta baix un nou aspecte una d'aquelles conclusions referents a les col·leccions regionals d'Història Natural; i los senyors congressistes que l'han discutit ho han fet aportant l'experiència de lo acordat ja al primer Congrés i la que la pràctica ha proporcionat des de allavors, constituint aixís com una segona etapa d'un camí ja en part recorregut. Un distingit higienista ha desenrotllat per la seva part una de les formes de la col·laboració dels Ateneus en la Ciència local, per l'estudi de les condicions nosològiques dels pobles. Temes de transcendència s'han insinuat en lo que pertany a la difusió del coneixement de la Naturalesa entre 'ls grans i entre 'ls petits. La feina, no lleugera, que s'ha fet, pot ésser profitosa si tot-hom posa bona voluntat en fer-la pràctica, i sobre tot, si aquest esperit de continuïtat perdura de manera que al Congrés vinent trovin nova i més ampla evolució aquestes matèries, i que aquells que hagin pogut contrastar ab la pràctica les conclusions admeses per la Comissió de Ciències físiques del Congrés de Vilanova, ens exposin d'aquí a dos anys el fruit de la seva experiència adquirida en aquest interval de temps, a fi de que poguem afermar, o rectificar si convé, les decisions preses enguany.

Les conclusions, un cop discutides totes elles, i esmenades les que s'ha cregut convenient esmenar, han quedat definitivament en la forma següent, en la qual totes elles han sigut aprovades per unanimitat:

TEMA I : *Interpretació i pràctica de la següent conclusió del Congrés de Reus: «Es de desitjar la col·laboració íntima i diària de les Associacions de cultura ab els organismes científics oficials, fent convergir la acció de tots en una obra única de cultura nacional».* — Ponent: DR. EDUART FONTSERÉ.

CONCLUSIONS. — 1.ª : Es un fet evident a Catalunya el desvió

ab que alguns elements del intel·lectualisme local consideren a la Universitat i als demés centres científics d'origen nacional. Es obra fonamental de cultura, que pertany a les Associacions culturals tant com a la Universitat mateixa, treballar per a que's modifiqui aquest estat d'opinió, fent cada dia més estretes les relacions entre unes i altres institucions. A n'aquest objecte, les Associacions culturals deuen actuar prop de l'Estat, ab insistència i la necessaria energia, per a que, orientant-se en altre sentit més sanitos el pressupost de la Nació, atengui com deu, es a dir espléndidament, als centres oficials d'ensenyança; doncs no fent-ho aixís, aquestos, malgrat la suficiencia i laboriositat dels professors, no poden respondre al actual afany de saber.

2.ª : Una de les primeres condicions de convivència entre les Associacions particulars que persegueixen fins científics determinats i els centres oficials de finalitat més semblanta, es la proximitat del lloc. A n'aquest fi, es de desitjar que en els edificis dels centres científics del Estat sia possible la instal·lació, baix los auspicis de les Autoritats acadèmiques, d'aquelles entitats culturals de fundació particular que especialisin alguna de les manifestacions de la Ciència i que no puguin assolirla per sí soles.

3.ª : Les relacions entre aquestos organismes han de tenir per objecte primordial la formació d'un conjunt armònic en que uns als altres se serveixin de complement; mai establir dualitats ni competencies entre institucions d'origen divers, per trovar-se avui el nostre país faltat, i no sobrat, d'especialistes i homes de ciència.

TEMA II : *Manera de recrutar el personal docent per a la ensenyança de les ciències físiques, químiques i naturals en els Ateneus, a fi de lograr la difusió d'aquestes ciències ab les majors garanties d'acert.* — Ponent : DR. JOSEP PRATS I AIMERIC.

CONCLUSIONS. — 1.ª : Es de importancia extrema que el personal docent de les ciències físiques, químiques i naturals en els Ateneus reuneixin les condicions de suficiencia necessaries per a

despertar en els alumnes l'esperit d'investigació ab la observació reiterada i l'amor i respecte a la Naturalesa i a la Ciència; aixís com també deu posseir la cultura precisa per a vulgarisar les més enlairades concepcions i les grans síntesis científiques, al objecte de poder establir el nexa indissoluble entre totes les manifestacions de la vida industrial, comercial, agrícola i fins domèstica i social dels pobles, i els principis de les ciències físiques, químiques i naturals.

2.ª : Sense admetre la omnisciencia dels homes de carrera, ofereixen aquestos sempre més garanties d'acert en ses funcions pedagògiques que 'ls desprovistos de títols acadèmics, per lo que, salvant el cas d'honroses i evidentes excepcions, deuría pendres per norma encarregar la ensenyança d'aquelles Ciències en els Ateneus a professionals científics, i, a ser possible, especialistes en la secció de que's tracti.

3.ª : Sols en cassos especials i tractant-se de persones de valua científica pública i notoriament reconeguda, resultarà convenient encarregar la explicació de cursos als qui no ostentin títols acadèmics adequats.

TEMA III : *Missió dels Ateneus en l'estudi de la Geologia, Mineralogia, Flora i Fauna regionals. Museus i gabinets que deurien establir.* — Ponent : DR. LLORENS TOMÁS.

CONCLUSIONS. — 1.ª : El coneixement de la Historia Natural d'una comarca tè, no sols un gran interès científic, sino que'l tè també pràctic, poguent contribuir en molt a la prosperitat d'aquella, per la utilització industrial de productes naturals; per lo que es convenientíssim procurar i fomentar el seu estudi.

2.ª : Ab el fi, doncs, de contribuir al estudi de les diferents branques de la Historia Natural de la comarca, cada Ateneu o Associació de cultura deuría procurar recullir els exemplars a aquella pertanyents que's trobessin, ab indicació de la localitat precisa de la troballa, el seu nom vulgar, aplicacions certes que tingui i demés detalls possibles; procurant que sia possible fer-se

ab un duplicat del exemplar, per si deu enviar-se a classificar.

3.ª : Quant no fos possible en la localitat la vera classificació científica, deuria remetres l'exemplar recullit, o millor el seu duplicat a persones especialistes o a entitats científiques apropiades.

5.ª : Cada una de les entitats indicades deuria publicar periòdicament, cada any per exemple, i avans sempre que la importància de alguna troballa ho demanès, l'estat de dit Museu.

TEMA IV : *Estudi hidrològic regional i estadístiques de morbositat de que deuen encarregar-se'ls Ateneus.*— Ponent: DR. ERNEST PEDRALS.

CONCLUSIONS. — 1.ª : Els Ateneus i Societats de cultura deuen contribuir al estudi hidrològic de les comarques en que radiquin, cercant la relació de la composició de les aigües qu'elles se alimentin, ab algunes malalties característiques d'aquelles comarques.

2.ª : En aquest fi catalogaràn l'origen de totes les aigües portables de llurs poblacions, classificantles segons sa procedència: de pou, de mina, de pou artesià, de riu, de llac, de font natural.

3.ª : En les de pou, fixaràn la profunditat d'aquèst, altura de l'aigua i variacions que pugui sofrir. En les de mina, condicions d'aquèsta, revestiment, dimensions, llargada, punt d'origen probat o probable i capdal d'aigua en èpoques diferents. En totes elles deuràn determinar-se la temperatura del aigua en el punt d'aprofitament natural, la temperatura del aire ambient, la data en que aquestes se prenguin i les variacions que sufreixi en diferents èpoques del any. Seria de desitjar l'anàlisi complet de totes aquestes aigües; pero aont aixó no sia possible, deu al menys determinar-se el seu grau hidrotrimètric, indicant el seu grau de duresa total i persistent. D'aquesta operació, en sí senzillíssima, podria encarregar-se'n el farmacèutic de la localitat. Els Ateneus portaràn estadístiques de les malalties més freqüents a la comarca, especialment d'aquelles que siguin ma-

nifestació d'arterio-esclorosis, interessant dels metjes, socis o no dels Ateneus, les dates de començ i acabament i quants detalls puguin tenir importància especial. Els Ateneus procuraràn donar publicitat a tots aquells estudis i detalls recollits, exposant en el primer Congrés que se celebri tot lo que hagin recullit i organitzat en aquestes matèries.

TEMA V : *Les Ciències naturals i el problema de la sexualitat.*—

— Ponent : DR. FRANCESC PARDILLO.

CONCLUSIONS. — 1.ª : Tots els joves deuen ser instruits en la qüestió sexual.

2.ª : La ensenyança de la sexualitat ha de comprendre els capítols següents : descendència, fecundació, naixement, criança.

3.ª : Aquesta ensenyança deu portar-se a cap juntament ab la de la Biologia, deixant per a altres disciplines l'aspecte moral del assumpte.

4.ª : Devant de la dificultat de trassar un plan únic, la distribució de les matèries que s'han de tractar i la seva incorporació al quadro dels estudis històric-naturals s'ajustará al grau de cultura i mentalitat de les classes.

5.ª : Els Professors d'ambdós sexes tindran especialíssim cuidat en la preparació de les lliçons que tractin d'aquestes matèries, a fi de demostrar seguretat i vencer la natural timidesa dels nens, mitjansant explicacions clares i comprensibles.

Soc de vosté, Sr. President, servidor i amic,

E. Fontseré.

President de la Comissió de Ciències físiques,
químiques i naturals.

Vilanova i Geltrú, 27 de Maig de 1912.

Comissió d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials.

En la villa de Villanueva y Geltrú, a nueve horas del día 26 de Mayo del año 1912, reunida la Comisión de «Estudios Políticos, Económicos y Sociales», bajo la presidencia de D. Félix Ballester y actuando de Vicepresidentes D. Félix C. Puig y don Arturo Jansana y de Secretario el que suscribe, en el Ateneo de Villanueva y Geltrú empezó sus tareas esta Comisión.

Abierta la sesión por el Sr. Presidente, a petición del interesado se retiró el tema *L'instrucció professional i el contracte d'aprenentatge*, del ponente D. Ramón Noguer Comet, por creer dicho señor que dicho trabajo por su índole debía pasar a la Comisión de Cultura Técnica.

A continuación D. Heriberto Soler dió lectura al trabajo correspondiente al tema presentado por el Fomento del Trabajo de esta villa : *Orientacions de les Societats Econòmiques*, formulando las siguientes conclusiones :

- 1.ª : Necesidad de crear y fomentar la Banca Regional.
- 2.ª : Modificación del sistema contributivo en el sentido de que no se pague por el sólo ejercicio de cualquier industria, comercio, profesión, arte u oficio sino por las ganancias obtenidas o utilidades probables.

3.ª : Difusión en las clases sociales de conocimientos de Economía, principalmente de la nacional.

4.ª : Constituir mediante la federación de todas las entidades económicas un superior organismo para la defensa y fomento de la Economía Regional y Nacional.

5.ª : Las entidades económicas deben realizar estadísticas comerciales e industriales.

Se presenta una enmienda a la primera conclusión para que quede redactada en la siguiente forma : *Necesidad de fomentar la Banca Regional al igual que el Banco Nacional Agrario de iniciativa de D. José Zulueta*, quedando aprobada por unanimidad.

Pasa a continuación a leer D. Juan Pujol Carbonell, bajo el tema *El Ateneo como medio para la educación política y social del pueblo*, su trabajo del cual son las siguientes conclusiones que por unanimidad se aprobaron :

«1.ª : Que la causa principal de nuestra decadencia y atraso hay que buscarla en la falta de educación política y social del pueblo.

2.ª : Que los Ateneos y Sociedades de Cultura deben emprender a manera de nueva cruzada la educación política y social del pueblo llamando a los intelectuales para que en cátedra libre y pública discutan y expongan las leyes y costumbres tanto del país como extranjeras para formar ciudadanos conscientes.»

Seguidamente el Sr. Presidente da por terminado el acto, del cual con la presente acta damos fe en Villanueva y Geltrú a 26 de Mayo del año 1912.

Comissió d'Estudis Mercantils

Lloc de reunió : Foment del Treball.

President : D. Rossend Serra Pagés.

Vispresidents : D. Francesc Rivera i D. Carlos Boselli.

TEMES

I : *Orientacions econòmiques que caldria adoptar per les Entitats culturals a fi de donar-les-hi vida i suplir les deficiències de l'ensenyança mercantil oficial.* — Ponent : D. RAMÓN RUCABADO.

A. El desenrotll del comerç, la prosperitat i la vida meteixa de Catalunya exigeix, avui dia, que la joventut tota s'eduqui intensament en matèria comercial amb els professionals i en matèria econòmica amb els científics.

B. Per a aquest doble fi, es precis procedir a una organització de la ensenyança comercial econòmica a Barcelona, intervenint-hi amb ajuda moral i amb abundància de recursos, els comerciants, banquers, industrials, etc.

C. Les bases de la organització, deurien ser :

1.ª : Autonomia completa de la ensenyança oficial mercantil a Catalunya.

2.ª : Restitució de la Escola superior de Comerç a la ciutat de Barcelona.

3.ª : Creació d'un Patronat d'homes de capital i de responsabilitat, amb representants de les Cambres de Comerç i Industrial, del Foment i Societats econòmiques, juntament amb professors mercantils, que administrin i regin la Escola amb la cooperació de la Diputació i del Municipi. La Escola tindria així el triple caràcter i el triple prestigi de ser professional, municipal i nacional.

4.ª : Ampliació de la Escola Superior de Comerç, reorganitzant els cursos primari i elemental, constituint el veritable curs superior i creant els Alts Estudis.

5.ª : Creació i reconeixement per l'Estat, Diputació i Municipi, de la carrera de Ciències comercials i econòmiques amb concessió de títols que disfrutin de les mateixes prerrogatives de les carreres lliberals.

6.ª : Adaptació d'aquella carrera a la formació econòmicocientífica d'un cos de funcionaris del qual se reclutessin els de l'Administració central, provincial i municipal.

7.ª : Dotar a la Universitat formada pel conjunt de carreres i cursos mercantils, d'edifici propi, amb biblioteques, laboratoris, museu comercial i escriptori-model.

8.ª : Establir bosses d'estudi, o beques, per a estudiants faltats o escassos de recursos, que prohibin aptitud per a'ls mateixos.

9.ª : Establir un cert nombre de pensions o bosses de viatge per a ampliació i perfeccionament d'estudis i per a estudi de mercats o d'indústries estrangeres.

10 : Reunir per poc que fos possible, amb les Escoles de Comerç, la Escola de Nàutica i noiejar el Barco-Escola, per a perfeccionament d'estudis dels deixebles aprofitats.

11 : Intervenció del Patronat de la Universitat Comercial de la Ciutat de Barcelona (o de la Junta o Comissió tècnica que deyen més amunt) constituït en autoritat acadèmica, en totes les escoles mercantils privades, diurnes i nocturnes, investigant llur serietat i eficiència educativa; subvencionant a les sostingudes per associacions, qu'ho necessitessin, fomentant les com-

plementaries i centralisant, si fos possible, o regularisant quan menys la expensició de títuls, prohibint-ho a les que no estiguessin reconegudes i aprobades pe'l Patronat.

12 : Fomentar la supressió dels meritoris i lograr que'ls patrons exigeixin certificat d'estudis elementals de comerç.

13 : Que'l Patronat exerceixi veritable tutela sobre'ls estudiants, procurant encaminar-los al acabar la carrera, i fent-los-hi cobrar amor filial a l'Escola, per medi d'associacions d'ex-alumnes, etc.

14 : Creació d'un cos colegiat oficial de Comptadors, previa oposició, i d'un altre cos de professors comercials, previ estudis complementaris en cursos normals, a títul de prova per l'exercici del professorat.

15 : Subvencionar llargament als professors d'Alts Estudis per a llurs despeses justificades de viatjes, estudis, edicions, etc., i concessió a tots els professors de la Escola, de la mateixa categoria que'ls catedràtics de la Universitat literaria, retribuint-los respectablement.

16 : Facilitar als alumnes d'Alts Estudis, els materials indispensables per a llurs investigacions i pràctiques.

17 : Fomentar, d'acord ab les associacions culturals ja destinades a aquet fi, la ensenyança comercial de les noyes, obrint per a elles les mateixes perspectives i pervindres a que puguin aspirar els joves.

*
* *

II : *Divulgació de la Geografia en totes ses branques com a base de Cultura i especialment de la Comercial.* - Ponent : D. ROSEND SERRA I PAGÉS.

1.ª : Els estudis geogràfics tant descuidats en el nostre país, proven palesament la deficiència de la nostra cultura i cal posar-hi remei des de la primera ensenyança, procurant recabar

dels Poders públics i dels mestres, el més viu interès envers l'assignatura de Geografia, convertint-la en agradable, moderna, de caràcter pràctic i útil, d'àrida i rutinaria que se la fa ser ara.

2.ª : L'estudi de la Geografia, qu'es el de conveniència més general per a la Societat, tota vegada qu'abraça el coneixement del mon, dels habitants, l'organissació social i econòmica, no s'ha de circumscriure a l'Escola, sino que s'ha d'extendre per tot arreu i les societats culturals haurien de ser en primer lloc les interessades en fer-ho.

3.ª : Els medis per divulgar les ensenyances geogràfiques haurien de ser preferentment:

A. Encoratjar la fundació de societats excursionistes, porque el coneixement de la Geografia ha de començar per la comarca propia.

B. Procurant qu'en la Prens a s dongués cabuda a la informació seria mundial, tal com se fa al extranger, tenint al corrent als llegidors del moviment d'exploracions, colonissació, grans empreses d'interès general, lluites de races, tendències nacionalistes que's dibuixen en els Estats, noves orientacions econòmiques, varietat de matços que van prenent les qüestions internacionals, problemes ètnics i en general tots els elements que vagin influint en la vida dels pobles.

C. Celebrar de tant en tant, conforme siga possible, sessions públiques gratuïtes o poc menys, ab projeccions fixes i cinematogràfiques de monuments, costums, tipos, viatjes, caceres, explotació de riqueses, etc., acompanyades d'una sumaríssima explicació, a fi de popularisar i fer agradable l'estudi de la Geografia.

D. Interessar als Ateneus i demés associacions anàlogues, a fi de que les qüestions d'interès mundial siguin oportunament tractades en càtedra pública per persona competent, orientant aixís a la gent i encaçant la opinió.

4.ª : Fomentar especialment l'estudi de la Geografia física,

base científica de totes les aplicacions del coneixement de la Terra.

5.ª : Fer una campanya ferma en pro de l'ensenyança de Geografia econòmica, especialment en les Escoles de Comerç, perquè's dongui aquesta assignatura ab tota l'amplitut que requereix, a fi d'orientar a la joventut mercantil, obrir horitzons més grandiosos que les parets del magatzem i les vidrieres dels escriptoris, senyalant-li la palestra del mon per fer-se homes de profit per ells i per la patria.

* *

III : *Divulgació de la Economia Política, com a base de cultura comercial i manera de durla a cap les Entitats culturals.* — Ponent : D. WIFRED COROLEU.

I. Donada la importancia de la Economía política per a la cultura comercial, convé sa divulgació per tots els centres i entitats que de la segona's preocupen.

II. La forma de la divulgació deu esser per conferencies, cursos o follets de propaganda.

III. Les conferencies a càrrec de personalitats conegudes deurien repetir-se i variar-se en quant a sos temes.

IV. Els cursos deurien introduir-se a tots els cursos d'estudis comercials.

V. Els follets deurien esser breus, clars i agradables d'exposició, donant-los-hi en lo possible caràcter d'actualitat.

VI. Algunes excursions a establiments, fàbriques, explotacions industrials o institucions de comerç, podrien completar i variar la ensenyança de la Economía presentant-les com a demostració i il·lustració dels principis d'aquesta Ciencia.

* *

IV : *Ventatjes de la ensenyança mercantil per a les dones i com podrien realitzar-la les Societats culturals.* — Ponent : D. ROSEND SERRA I PAGÉS.

1.ª : El major nombre de dones que d'homes, l'emigració d'aquets i el celibat que molts s'imposen ab motiu de la deficiencia d'ingressos per constituir familia, obliguen a abordar de plé la qüestió feminista en el sentit de posar a la Dona en possessió dels medis propis per atendre decorosament per sí sola, a la seva subsistencia.

2.ª : Una de les maneres més indicades, es l'exercici del comerç, despenyant molts càrrecs qu'ara ocupen impropiament els homes, com son la venda de robes, confeccions i articles de moda, certes places d'auxiliar d'escriptori o magatzem en que sols s'exigeix pulcritut, paciència o llestesa manual, i fins els llocs tinguts per superiors, com dur la comptabilitat i la correspondencia, ab lo qual podrien cooperar sobre tot en el petit comerç, en la obra del pare o del marit, quan els guanys no bastessin per tenir dependencia.

3.^a : La ensenyança per a la Dona s'hauria de modificar en el sentit de la utilitat que n'hagi de reportar per les aplicacions a la pràctica de la vida, començant des de la Escola primaria, a fi de desarrelar la creença de que les noies no han de saber res que s'ho valgui, treient-ne molta inutilitat de labors, la costum de fer-les-hi apendre coses que may saben (lo que'en diuen ensenyances d'adorno) i en cambi inculcar-les-hi be principis mercantils i artístics, en quals rames solen tenir aptituds indubtables.

4.ª : Si a Barcelona es relativament fàcil portar a cap aquesta obra regeneradora qu'encara está per fer, en les poblacions subalternes's fa impossible ara com ara, sensa'l concurs de les societats culturals, qu' instituint classes públiques i gratuïtes, de comerç i de belles arts, contribuirien a l'animació de les entitats, actualment convertides en cassinos, se formarien medis

d'estudis contribuint a la cultura pública i farien una obra altament moralisadora, tot enaltint a la Dona.

5.ª : Per lo qu'al comerç se refereix, les classes que les societats culturals haurien de procurar establir, foren: Mecnografia, Càlcul mercantil, Comptabilitat i Francès.

6.ª : Fora convenient constituir una mena de patronat de les esmentades societats, juntament ab els elements econòmics i persones de reconegut prestigi moral de les poblacions, a fi de que mitjansant visites als escriptors i magatzems de la població o d'algun punt proper, conferencies i lectures públiques, les noyes s'anessin il·lustrant.

7.ª : El Patronat procuraria facilitar col·locació a les alumnes qu'ho sollicitessin i prestar-les-hi sempre l'apoi, vigilant constantment les condicions en que exercissin llur treball, perquè mai els hi faltés la consideració deguda.

* * *

Resum de les conclusions votades per la «Comissió d'Estudis Mercantils» que la Comissió creu dever portar a l'aprovació del Congrés en plé:

1.ª : El desenrotlló del comerç, la prosperitat i la vida mateixa de Catalunya exigeixen, avui dia, que la joventut tota s'eduqui en materia comercial ab els professionals, i en materia econòmica ab els científics.

2.ª : Per a aquest doble fi es precis procedir a una organització de la ensenyança comercial econòmica a Barcelona, intervenint-hi ab ajuda moral i ab abundancia de recursos els comerciants, banquers, industrials, etc.

3.ª : La organització deuria estar basada en la autonomia completa de la ensenyança oficial mercantil.

A. Retornant a la ciutat de Barcelona, la Escola Superior de Comerç, assessorada per un Patronat de comerciants, industrials i Professors, ab la cooperació de la Diputació i Municipi.

B. Reorganisant i ampliant dita Escola ab caràcter Universitari, fins conseguir que d'ella ne surtin veritables Doctors en Ciències comercials i econòmiques, aptes per a l'comerç i administració pública.

C. Estimulant a Professors i estudiants ab beques, subvencions, etc., que'ls permeti les despeses justificades de viatjes, estudis, edicions, etc.

D. Intervenint el Patronat en el funcionament de les Escoles Mercantils particulars i privades, ajudant a les qu'en cregui merxidores.

4.ª : Considerant lo important i necessari que el coneixement de la geografia es per a la cultura mercantil, sa ensenyança deuria fomentar-se i modernisar-se, estimuland la fundació de societats excursionistes; procurant que la premsa millori sa informació extranjera, sobre tot en lo referent a exploracions, colonisació, problemes ètnics i qüestions internacionals, i finalment extenent l'estudi de la geografia física i econòmica, tot ajudat de conferencies il·lustrades ab projeccions fixes o cinematogràfiques.

5.ª : Donada la gran importancia de la Economía política per a la prosperitat del poble, també convé sa divulgació per tots els medis, introduint-la als estudis d'ensenyança secundaria i d'un modo elemental a la primaria, contribuint-hi també per conferencies, follets i lliçons, acompanyades, en lo possible, de demostracions pràctiques.

6.ª : Aixís mateix deuria fomentar-se la ensenyança mercantil de la dona, posant-la en condicions de tenir un medi de vida ab l'exercici d'aquells càrrecs comercials propis del seu sexe, en comptes d'imbuir-la d'altres ensenyances inútils; de lo qual deurien encarregar-sen les entitats culturals en les poblacions subalternes, implantant les classes de mecnografia, càlcul mercantil, comptabilitat i francès.

Comissió de Cultura Agrícola

Lloc de reunió : Foment del Treball.

President : D. Manel Raventós.

Vispresidents : D. Cristòfol Mestres i D. Jaume Rovirosa.

TEMES

I : *Divulgació dels moderns coneixements enològics.* — Ponent : «Estació Enològica de Vilafranca».

1.ª : No essent possible a la major part de vinicultors assistir, degut a sos treballs, a l'ensenyança superior d'enologia, organitzar per part dels Ateneus cursos breus intensius d'enologia i fent per manera de que l'ensenyança sigui apropiada per a els vinicultors qu'estiguin en ple exercici de la seva professió.

2.ª : En consecucencia de lo dit, i per a estimular als vinicultors a emprar les pràctiques enològiques ensenyades per a el perfeccionament de ses productes, organitzar concursos per a premiar els que presentin millor vi i acreditin sigui de la seva elaboració.

3.ª : Tenint en compte l'importancia que te l'estudi organolèptic del vi, organitzar sessions de cata per a poguer arribar a classificar sols per a la degustació, les qualitats i defectes dels vins.

4.ª : Que per a completar la divulgació de coneixements enològics, convé estendre l'ensenyança en forma de conferencies d'ampliació sobre temes determinats, dotant-les de material necessari de demostració per a fer-les lo més pràctiques possible.

* * *

II : *Els Ateneus recullint i divulgant les experiencies personals dels agricultors.* — Ponent : D. JAUME ROVIROSA.

1.ª : Al tenir los Ateneus i Associacions de cultura recullit un número de experiments que'ls agricultors hagin aportat, per exemple, els de tot un any, publicar-los i divulgar-los, qualsevol que hagi sigut el resultat que se hagi obtingut.

2.ª : Fer intercanvi ab les altres societats culturals per a poguer totes aixís estar al corrent dels avenços agrícols.

* * *

III : *Vulgarisació dels medis per a combatre les plagues del camp. ¿Cóm poden contribuir-hi les Societats culturals?* — Ponent : D. JAUME NONELL.

Además que tot Ateneu o Societat de cultura te organizada una Secció d'Agricultura com una manifestació conreuadora de la riquesa del país, competen a n'aqueixa, los extrems següents :

1.º : Creació de càtedras ambulants aont se fassi divulgació de les malures de les plantes i sos remeis.

2.º : Publicació de fulles volants ab la descripció de dites malures i cartells ab les fòrmules per a combatir-las.

3.º : Sessions cinematogràfiques ab la descripció de enfermetats, insectes ab ses vides i costums.

4.º : Fomentar l'esperit d'associació ab la única finalitat de

fer campanyes d'extinció aprofitant com auxiliars los elements oficials que les lleis determinen.

5.º : Aixamplar la esfera de acció d'aquestes associacions de defensa, arribant a la mutualitat comarcal per a la indemnissació dels perjudicis ocasionats.

6.º : Estar ab relació totes les organissacions culturals de la Regió, per a contribuir totes ab sos elements respectius en un moment donat al estudi de qualsevol malura nova i poder divulgar los resultats de dits estudis.

7.º : Demanar als poders del Estat la creació en la regió catalana de un Centre de estudis de patologia vegetal utilisant los elements acoblats en tal sentit per varis centres agronòmics ja establerts avui.

Comissió de Cultura Tècnica i Art Industrial

Lloc de reunió : **Ateneu.**

President : D. Josep Mestres Borrell.

Vispresidents : D. Pau Rodón Amigó i D. Ramón Batlle.

TEMES

I : *La instrucción literaria y la instrucción técnica.* — Ponente : D. JOSÉ MESTRES BORRELL.

CONCLUSIONES. — 1.ª : Convendría establecer en la segunda enseñanza dos bachilleratos que sirvieran de preparación, uno a las carreras literarias y el otro a las técnicas.

2.ª : Las enseñanzas de Peritaje y de Ingenieros debieran darse en las Escuelas Industriales.

3.ª : Las enseñanzas de obreros, en las Escuelas de Aprendizaje; Escuelas de Artes y Oficios, y Escuelas Profesionales en lo referente a la parte técnica, y en las Escuelas de Artes Industriales para la parte artística.

Conclusión aprobada :

Convendría armonizar las enseñanzas literaria y técnica, a fin de evitar las deficiencias que se observan en la organización actual.

II : *Armonía entre las acciones oficial y particular en favor de la enseñanza técnica.* — Ponente : JAIME OLLER FILBÁ.

CONCLUSIONES. — 1.ª : Las entidades y sociedades puramente industriales han de facilitar la acción del Estado creando las verdaderas Escuelas prácticas, a propósito para obreros.

2.ª : Implantación en nuestro país de las Escuelas profesionales en las que el obrero pueda y deba adquirir obligatoriamente esta enseñanza al objeto de mejorar su situación económica y hacer posible en lo futuro una ley reguladora de jornales que distinga a los que posean esta instrucción profesional. La obligación de asistir a dichas Escuelas ocasionará forzosamente en ellos la necesidad de cursar la enseñanza primaria, prólogo de la profesional.

3.ª : El elemento patronal debe contribuir a la acción de las referidas entidades no solamente en forma material, sino procurando que la elección del personal en fábricas y talleres recaiga en aquellos operarios más aptos y que acrediten haber cursado con provecho la enseñanza profesional.

4.ª : Los grandes establecimientos fabriles deben obligar a que sus jefes de sección o taller, o sea sus directores, acrediten que sus conocimientos no solamente son prácticos, sin ninguna clase de enseñanza, evitándose así los deplorables casos de que sean elegidos para dichos cargos individuos casi analfabetos.

5.ª : El profesorado de estas Escuelas debe ser necesariamente cubierto por oposición, procurando que el tribunal esté compuesto por personas competentes en la materia que haya de enseñarse.

6.ª : Necesidad de que dichas entidades y sociedades influyan activamente en remover el espíritu público para la mejor implantación y adopción de estas conclusiones.

Conclusiones aprobadas :

Las del ponente, menos la 5.ª que queda modificada por la siguiente :

El profesorado de estas Escuelas deberá proveerse por oposi-

ción, cuando se trate de enseñanza de carácter general. En las de carácter aplicado es preferible el nombramiento por designación directa, que llevará seguramente a las escuelas los especialistas de mayor nombradía, que se abstienen, en general, de tomar parte en las oposiciones.

*
* *

III : *La enseñanza profesional en las poblaciones industriales.*
Ponente : D. PABLO RODÓN AMIGÓ.

CONCLUSIONES. — 1.ª : La dirección de la enseñanza profesional en las poblaciones industriales no debe ser de la sola y exclusiva competencia de sus corporaciones oficiales.

2.ª : El funcionamiento de Patronatos directivos de la enseñanza profesional en las poblaciones industriales, siempre y cuando estén constituidos por todos los elementos más directamente interesados en la misma, constituye, a juicio de este Congreso, una garantía de estabilidad y buen acierto, para el mejor desarrollo de la cultura técnica y profesional de toda clase de Artes y Oficios.

3.ª : Los Ateneos y Asociaciones de Cultura como organismos directamente interesados en divulgar y enaltecer la instrucción y educación y, por consiguiente, ennoblecer la vida y el espíritu del pueblo, deberían estar representados en los Patronatos ya constituidos de las Escuelas Industriales y de Artes y Oficios de Cataluña.

4.ª : Los Ateneos y Asociaciones de Cultura deben procurar la creación de Patronatos directivos de la enseñanza profesional en todas aquellas poblaciones industriales en las que se intente establecer en lo sucesivo.

Conclusiones aprobadas :

Todas las del ponente, sin discusión.

*
* *

IV : *Base fundamental en que principalmente debe apoyarse la prosperidad de la industria de tejidos, y en general de la industria Catalana. ¿Es de carácter técnico o de orden moral?*

— Ponente : CASIMIRO COMAS DOMENECH.

Sin desconocer la excepcional importancia de las bases de carácter técnico, es imposible la prosperidad de la industria catalana sin que la moral regule y presida su desenvolvimiento.

Conclusión aprobada :

La del ponente, acordando la sección proponer al Congreso en pleno encargue al Comité ejecutivo del tercer Congreso que se acuerde celebrar, que se constituya una sección especialmente dedicada al estudio de la influencia de la moral en la prosperidad de la industria.

* *

Temas recomendados :

I : *Las Escuelas de Aprendizaje.* — Ponente : JUAN BABOT.

Conclusiones :

1.ª : Los Ayuntamientos en las poblaciones que son cabeza de partido judicial y de las que sin serlo tienen más de 5.000 habitantes, establecerán y sostendrán una o más Escuelas de Aprendizaje de Artes y Oficios en las que se enseñarán las artes y los oficios más usuales en la localidad respectiva.

2.ª : En dichas Escuelas se dará enseñanza práctica y teórica, expidiéndose, después de probada la suficiencia del alumno, Certificado de aprendizaje en el arte u oficio correspondiente.

3.ª : Para ingresar en las referidas Escuelas, los aspirantes deberán haber cumplido 12 años, saber leer, escribir y las cuatro reglas de aritmética : sumar, restar, multiplicar y dividir números enteros y decimales.

4.ª : Las plazas de profesor y de maestro de taller de las Escue-

las de que se trata se concederán por oposición o por concurso entre personas aptas.

5.ª : En las Escuelas de Aprendizaje se instalarán cantinas en las que se servirán gratuitamente dos comidas cada día a los alumnos que sean hijos de padres pobres.

6.ª : En las fábricas, talleres, etc., no podrán trabajar menores de 12 años, con objeto de que estos puedan ir a la Escuela de primera enseñanza, debiendo instalarse en las sostenidas por los Ayuntamientos, cantinas, como en las Escuelas de Aprendizaje.

7.ª : Estará prohibido que los aprendices presten servicios distintos de los del aprendizaje, con lo que se conseguirá crear plazas para los ancianos que no estén imposibilitados de trabajar.

8.ª : Mientras no se ponga en vigor lo que se expresa en la conclusión 1.ª, los Ateneos Obreros procurarán instalar Escuelas de Aprendizaje en las poblaciones donde no existan Escuelas de Artes y Oficios, de Aprendizaje, de Maestros de taller, etc., sostenidas por el Estado, por la Diputación provincial o por el Ayuntamiento.

* *

II : *La enseñanza profesional como ampliación de la enseñanza primaria en favor de las clases obreras.* — Ponente : J. POCH Y PARELLADA.

Conclusiones :

1.ª : Unificación de los métodos instructivos por lo que a la escuela primaria se refiere, reduciéndolos a lo puramente necesario. Conveniencia de que los Ateneos y Asociaciones de enseñanza elemental reduzcan su misión a lo mismo.

2.ª : Implantación del año escolar reduciendo las fiestas a las de descanso y esparcimiento convenientes para la salud del alumno.

3.ª : Destinar el tiempo necesario para la explicación, aplicación y comprensión razonada de cada asignatura, estableciendo

un orden o relación entre ellas. Disponer algunas horas para la explicación experimental o enseñanza de cosas y establecer para los adultos algunas lecciones prácticas en las escuelas técnicas de la localidad, destinando dos tardes cada semana para prácticas elementales de carpintería y cerrajería.

4.ª : Determinar hasta que edad haya de ser obligatoria la instrucción primaria; hasta cual la superior y la terminación de cursos de perfeccionamiento y enseñanza profesional.

5.ª : Suprimir los exámenes en la instrucción primaria por certificados de aptitud o cédulas de capacidad, las que servirán para el ingreso en las escuelas superiores. Implantación de lo mismo para los alumnos de las escuelas profesionales, hasta lograr por la constancia darles mayor importancia de la que actualmente tienen las clasificaciones obtenidas en los exámenes.

Complementaria. — Obtención de la conformidad de los poderes públicos con lo expresado, mediante disposiciones que creasen escuelas profesionales o ayudasen a las que organizaran los patronos y concediendo facultades a las Escuelas Industriales actualmente establecidas para organizar libremente la instrucción técnica, con arreglo a las necesidades de la instrucción primaria.

*
* *

III : *La instrucción profesional y el contrato de aprendizaje.* —

Ponente : R. NOGUER COMET.

Conclusiones :

1.ª : Las condiciones en que se efectúa la producción en el régimen industrial de nuestros tiempos, han hecho indispensable dar una instrucción profesional a las clases obreras para contrarrestar los perniciosos efectos de la extremada división del trabajo y de la exagerada especialización del obrero, que son leyes de la actual economía capitalista. La misma necesidad se ha hecho sentir en la vida comercial, cada día más compleja y más influida por

la cultura y el espíritu de iniciativa de los que a ella están dedicados en cualquier aspecto o categoría.

2.ª : La instrucción profesional ha de empezar en el mismo momento en que el obrero o el dependiente o sus representantes legales escojan la rama de la industria o del comercio a que aquél ha de dedicarse. Por consiguiente la instrucción profesional ha de constituir uno de los elementos integrantes del contrato de aprendizaje que liga desde aquel momento al patrono con su joven obrero o dependiente, existiendo entre ellos complejas relaciones jurídicas que el Estado debe fijar y regular y que los organismos de patronaje, debidos a la iniciativa privada, deben mejorar.

3.ª : Habiendo demostrado, empero, la experiencia, que es ineficaz, sobre todo en la gran fabricación, la intervención de la ley y las generosas iniciativas desarrolladas en algunos países y especialmente en Suiza, para llegar a la fórmula ideal de los *talleres-escuelas*, se hace preciso completar el régimen del patronato estadista, comunal o cooperativo, sobre los aprendices, con la instauración de escuelas profesionales, en donde reciban las jóvenes generaciones obreras conocimientos técnicos científicos sobre su arte u oficio, como también una suma de conocimientos generales que completen los adquiridos en la escuela primaria.

4.ª : Tanto por esta importancia *post escolar* de la enseñanza profesional, como por contribuir la misma a remediar grandes males de carácter económico y social va creciendo cada día en todos los países cultos la opinión favorable a declarar obligatoria para todos los empleados de la industria y del comercio la instrucción profesional; habiéndose ya llegado a esta declaración en diversos Estados de Europa y estando otros en camino de llegar a ello. Dado el atraso general de nuestro país y especialmente en estas materias, no hay que pensar en llegar ni en mucho tiempo a tal *desideratum*, pero es preciso mejorar y extender la instrucción profesional entre nuestras clases obreras por diversos medios, entre otros los siguientes :

A. Fijar el límite del período escolar a los 13 años, amplian-

do, por lo tanto, hasta dicha edad la prohibición contenida en el artículo primero de la ley de 13 Marzo de 1900 que no permite a los niños trabajo alguno hasta los 10 años.

B. Haciendo real y definitivamente obligatoria hasta dicha edad de 13 años, la enseñanza primaria.

C. Emprender la reforma de la ley de Julio de 1911 regulando el contrato de aprendizaje sobre la base de exigir, como las leyes suizas, condiciones de capacidad al patrono para enseñar gradual y perfectamente la práctica de su oficio al aprendiz y de restar de la jornada de trabajo de éste las horas que necesite para recibir, fuera del taller, conocimientos científicos apropiados a su oficio.

D. Impulsar a los sindicatos profesionales, patronales y obreros de nuestra tierra al establecimiento de contratos colectivos del trabajo en que se regulen en cada oficio las condiciones del aprendizaje.

E. Procurar que los mismos, allí donde el Estado o el Municipio no hayan creado Escuelas de Artes y Oficios, instituyan enseñanzas profesionales, ya sea marchando de acuerdo para crear Escuelas técnicas de cada industria u oficio o grupos de los mismos bajo el gobierno de comisiones mixtas de representantes patronales y corporaciones económicas, ya sea separadamente de una parte los sindicatos patronales y corporaciones económicas; de otra los sindicatos obreros, creando cursos de perfeccionamiento, concursos, lecciones, etc., como han hecho muchas de las Bolsas del trabajo de Francia, los sindicatos suizos, las trade-uniones, etc.

F. Ayudando a ello las asociaciones de cultura y especialmente las creadas por patronos u obreros, creando las que puedan hacerlo, enseñanzas especializadas como ha hecho ya el Ateneo de Barcelona; o bien uniéndose por comarcas para proporcionar mediante cursos dominicales de perfeccionamientos, cátedras ambulantes agrícolas, de química, etc., a los obreros de las mismas, conocimientos científicos apropiados a las especialidades de la producción de más importancia en cada comarca.

G. Siendo la solución más factible en nuestro país, la solución municipal, impulsar a nuestros ayuntamientos para que se preocupen más de lo que hoy hacen, en la cultura intelectual y profesional de nuestros obreros; y

H. Constituir en nuestro país, a semejanza de otros países, como por ejemplo Francia, Suiza, Inglaterra, etc., un organismo de estudio y de propaganda que podrá llamarse «Asociación para el progreso de la enseñanza técnica y profesional» y cuya misión consistiría en crear aquí una corriente de opinión a favor de estas cuestiones que apasionan hoy a sociólogos y estadistas, a patronos y obreros de todos los pueblos civilizados, buscar las soluciones más factibles en nuestro país y estimular y propagar los frutos que en este orden de materias dé en nuestro país la iniciativa privada, que en el extranjero, con todo y el esfuerzo considerable de los organismos públicos, tiene una importancia extraordinaria.

Comissió de Vida Artística

Lloc de reunió : Biblioteca-Museu-Balaguer.

President : D. Manel Rodríguez Codolà.

Vispresidents : D. Joaquim Folch i Torres i D. Pau J. Riera i Soler.

TEMES

I : *El Teatre i els Ateneus obrers.* — Ponent : D. JOSEP MORATÓ.

CONCLUSIÓ. — Les companyies d'aficionats fan dintre les societats obreres un bé inapreciable, però 'l farien major si en lloc d'imposar-se obligacions que no poden soportar, se sotmetessin, per lo que toca a la tria de les obres, a persones de reconeguda autoritat literaria i moral, i per lo que 's refereix a la preparació de cada espectacle, a una obligació de no treure'l a llum fins que cada actor de per sí i tots en general, estessin posseïts dels respectius papers i de la comedia.

* *

II : *Organització d'agrupacions corals.* — Ponent : D. J. B. ESPADALER.

CONCLUSIONS. — 1.ª : Essent la música un element de desenvolupament físic tant com una arma de elevació espiritual, deu de-

clarar-se assignatura obligatoria en totes les escoles de primera ensenyança, especialment en les d'Associacions de cultura.

2.ª Essent considerada la música com a medi de refinament espiritual, atribuïnt-seli el dó de purificar les passions, exaltar els efectes i educar el sentiment, essent element indispensable per a tota educació ben cimentada, es precis dedicar la major atenció a tota mena de manifestacions musicals, i especialment fomentar la creació de agrupacions corals en les associacions de cultura.

* *

III : *Els Ateneus i l'Art.* — Ponent : D. RICART COLL I SERRA.

CONCLUSIONS. — I : L'Ateneu deu procurar despertar o avivar l'interès per l'art i coordinarlo amb el viure corrent.

Tendir a elevar el nivell mitg del gust, especialment entre'ls que estiguin relacionats amb les indústries d'art.

I exercir una mena de control sobre les qüestions o coses relacionades amb la cultura estètica (aspectes de la ciutat o el camp; espectacles, festivals, etc.), orientant en un sentit de discreció i bon gust el criteri general i especialment el de l'obrer envers el bell viure (habitació, objectes de menatge, etc).

Deu tendir a generalisar, en el sentit de que les arts belles no poden desentendre's les unes de les altres ni totes plegades de la vida; més procurant especialisar en el de que sien preferentment ateses (d'acort amb lo dit) les que's diguin amb les indústries i oficis de la barriada, localitat, etc., enfocant l'ensenyansa professional.

II : Deu establir-se una estreta unió (basada en el principi federatiu), entre les societats similars en primer terme, i totes les afines en general, unificant en cert modo criteri i esforços baix una sola direcció. Aqueixa coordinació deu alcansar a les entitats oficials, amb les que deu procurar-se viure en relació franca i cordial.

III : Crear ambient, valent-se dels medis pertinents i oportuns (biblioteques i exposicions d'art, circulants i localisades; publicacions de propaganda, visites colectives, etc.)

Creació de museus locals i sobre tot per medi de l'exemple sostingut (local bell, bones maneres, etc.)

IV : Donat l'estat de coses actual, l'Ateneu no pot, en general, desentendre de l'ensenyansa de l'art, devent enllassar en cert modo la seva acció amb la oficial, procurant suplir ses deficiències i orientar-la.

En quant al mètode, deu esser segons :

a) Els Ateneus que tenen classes de dibuix propiament tals, deuen regir-se per un criteri oportunista segons el principi de l'«objecte i del subjecte», tendint a fer, més que perfectes artistes, bons artesans i homes de gust enamorats del propi ofici vers el que deu orientar-se l'ensenyansa, procurant alcansar el màxim de resultat amb el mínim de temps.

b) Els Ateneus que tenen escola elemental en la que es indispensable l'ensenyansa del dibuix, deuen atendre als mètodes moderns segons les idees que amb tant entusiasme propagan els senyors Homs i Folch i Torres, quina competència es prou coneguda.

Comissió d'Excursionisme

Lloc de reunió : Orfeó Vilanoví.

President : D. César A. Torres.

Vispresidents : D. Baltasar Serradell y D. Joan Rosic Rubiera.

TEMES

I : *Introducció del excursionisme en les Escoles com ensenyança pràctica.* — Ponent : D. TIMOTEO COLOMINAS.

1.ª : Que en tots els Centres y seccions excursionistes de Catalunya hi figuri entre les demés una Secció qu'es dominarà Escolar, en quina Secció hi puguin ingressar tots els nois de 10 a 15 anys com a màxim, lliures completament de quota, hont s'els espliqui e inculqui lo qu'es l'excursionisme en totes ses manifestacions, per medi de periòdiques converses en dies i hores hàbils per l'objecte;

2.ª : Circular la nova d'aquesta constitució a totes les Escoles de les respectives localitats, oferint-se al mateix temps, pels individus que la formin, acompanyar-los i dirigir-los en ses sortides; y

3.ª : Que tenint en compte el profit moral i material que reportaria l'introducció del excursionisme a les Escoles se recabi

del Estat i aixés també directament de les Companyies tant carrileras com tranviarias el màxim de rebaixa de passatge per totes les excursions escolars que se efectuin.

* * *

II : *L'Art i l'Excursionisme*. — Ponent : D. GERONI MARTORELL.

1.ª : Un dels fins principals del excursionisme ha d'ésser la visita als monuments artístics.

A. Per a educar el sentiment estètic i divulgar el coneixement de la història del art.

B. Per a donar consciència als pobles del valor i estima que mereixen les obres artístiques que posseeixen.

Les belleses naturals seràn també motiu d'excursions; la representació d'elles en la casa, per l'art decoratiu, el seu resultat.

2.ª : Els Centres de cultura, procuraran tenir organitzada una Secció d'excursions, essent convenient acompanyar les visites als monuments amb conferències explicatives dels mateixos.

3.ª : Les Seccions d'excursions formaran un inventari gràfic de les obres d'art de la comarca respectiva, de quines imatges enviaràn duplicat al Museu Nacional de Catalunya.

* * *

III : *Excursionisme e higiene*. — Ponent : D. BALTASAR SERADELL.

1.^a : Tota entitat que fomenti l'excursionisme procurarà, per mitjà de lliçons, conferències i publicant cartilles de higiene, divulgar entre els seus socis els coneixements de higiene necessaris a tot excursionista.

2.^a : Intervindrà en que l'Estat procuri el sanejament dels llocs mal sans; i

3.^a : Es farà tota propaganda possible perquè els Inspectors de sanitat, Alcaldes, etc., fassin complir les disposicions sanitàries publicades i disposicions que puguin dictar-se perquè en els Hotels, fondes, hostals, etc., es compleixin les pràctiques sanitàries que aquesta ciència aconsella i la salut pública reclama.

* * *

Temes recomenats :

I : *L'Excursionisme en la vida ateneïsta*. — Ponent : D. JOAN FERRATÉ.

1.ª : Lo Congrés acorda que en les Associacions culturals, en aquells pobles a on no hi hagi medís excursionistes, se procuri constituir-ne, per a sumar ses labors a la obra total del excursionisme català.

2.ª : Aquets nous nuclis, al mateix temps que a la organització d'excursions, se dedicaran a formar col·leccions de les coses típiques de la respectiva comarca, contribuint aixís al estudi de la vida interna de nostra regió.

* * *

II : *L'Excursionisme científic i'l folk-lore internacional*. — Ponent : D. MIQUEL S. GATUELLAS.

1.ª : Encoratjar a les agrupacions i seccions de folk-lore existents a Catalunya a fer intenses campanyes per a induir a fer reculls de saber popular, sien conegudes o no, sens excepció, i per a la propagació dels estudis folk-lorístics.

2.ª : L'establiment a tots els Ateneus i Associacions de Cultura de seccions dedicades exclusivament al recull i estudis de folk-lore.

3.ª : La de que totes les seccions de folk-lore constituïdes i per a

constituïr instal·lin un arxiu aont hi estiguin recollits tots els aplecs de folk-lore fets col·lectiva o individualment.

4.ª : La de que se supliqui a tots aquells que se dediquin al estudi i a la vulgarisació del folk-lore de que tots els treballs, conferències, escrits i demés donats a conèixer en públic, ne quedi una prova o un extret dels estudis o conferència en l'arxiu de l'agrupació respectiva amb el fi de que quant algún nou folklorista fes noves investigacions pogués trobar en els arxius material suficient per a encoratjar-lo a prosseguir sos estudis.

5.ª : La publicació d'un Butlletí de folklore català portaveu de totes les agrupacions de folklore a Catalunya.

6.ª : Establiment d'una perfecta intel·ligència entre totes les agrupacions esmentades, a fi de lograr unitat de mètode en l'estudi i aplec de les espècies folklòriques i fer-ne la tasca ben profitosa.

* * *

Tema lliure pres en consideració per la mesa :

Excursionismo educativo en arte. — Ponent : D. ANTONI SALÓ.

1.ª : Recabar de los presidentes de los círculos artísticos el fomento del excursionismo nombrando Comisiones que al efecto cuiden de su organización y de la selección y ordenación de sus resultados.

2.ª : Asimismo del profesorado de las escuelas oficiales que orienten a sus alumnos hacia el mismo fin.

3.ª : Que reunidas la acción de estos centros con la de la Atracción de Forasteros, Fomento del Turismo y similares, se pida el apoyo de los poderes públicos al objeto de recabar de las Compañías la creación de billetes especiales.

4.ª : Nombrar una Comisión encargada de gestionar cerca de la Excma. Diputación, Ayuntamiento, Il·ltre. Junta de Museos, «Institut d'Estudis Catalans» y anexos, la creación de varios pre-

mios anuales para los mencionados trabajos, de que debidamente reproducidos podrían dotarse estos mismos Centros, Ateneos, Escuelas de Artes y Oficios; y

5.ª : Fomentar la creación de Museos comarcales, habilitando al efecto aquellas edificaciones hoy día no utilizadas y que tienen un marcado carácter.

ÍNDIX

	Pàgs.
Reglament	5
Memoria sobre l'organització i funcionament del II Congrés	9
Comité Executiu	11
Sessió preparatoria	13
Sessió inaugural	15
Relació de Congressistes Colectius	17
Inauguració de la Exposició Artística	26
Dia 26 : Reunió de Comissions	28
Visita a la Escola Industrial	29
Conferència del Dr. Serradell	30
Conferència de D. Josep Agell	31
Concurs de portades	32
Festival d'Educació física	34
Visita a la Biblioteca-Museu-Balaguer	35
Sessió de clausura	36
Resultat de les votacions pendents	40
Discurs del Excm. Sr. D. Frederic Rahola	42
Discurs de D. Francesc Ripoll	46
Conferència d'En Frederic Pujulá	57
Secció de Pedagogia	79
Conclusions de la Secció de Pedagogia	93
Comissió d'Educació Física	97
Comissió de Biblioteques i Vulgarització	99
Comissió de Ciències Físiques, Químiques i Naturals	104
Comissió d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials	118
Comissió d'Estudis Mercantils	120
Comissió de Cultura Agrícola	128
Comissió de Cultura Tècnica i Art Industrial	131
Comissió de Vida Artística	140
Comissió de Excursionisme	143

